

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU

STOWARZYSZENIA

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA

„BRAMA BESKIDU”

NA LATA 2023-2027

Mostki czerwiec 2023 r.

Fundusze Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

MAŁOPOLSKA

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	0
ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	2
1. NAZWA LGD I FORMA PRAWNA	2
2. OPIS PROCESU TWORZENIA PARTNERSTWA LOKALNEGO I DOŚWIADCZENIE LGD	2
3. CZŁONKOWIE STOWARZYSZENIA LGD „BRAMA BESKIDU”	7
4. ORGAN DECYZYJNY LGD „BRAMA BESKIDU”	7
5. PODSTAWOWE DOKUMENTY WEWNĘTRZNE REGULUJĄCE ZASADY DZIAŁANIA LGD	8
ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR	9
1. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU LGD „BRAMA BESKIDU’	9
2. MAPA OBSZARU OBJĘTEGO LSR	11
3. SPÓJNOŚĆ OBSZARU	11
ROZDZIAŁ III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	14
1. PARTYCYPACYJNE OPRACOWANIE LSR.....	16
2. PARTYCYPACYJNE WDRAŻANIE LSR.....	19
ROZDZIAŁ IV. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR	21
1. OKREŚLENIE GRUP DOCELOWYCH SZCZEGÓLNIIE ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA LSR	21
2. ANALIZA POTRZEB ROZWOJOWYCH I POTENCJAŁÓW OBSZARU WDRAŻANIA LSR	22
3. ANALIZA, W JAKI SPOSÓB LGD MOŻE WESPRZEĆ LOKALNE INICJATYWY NA DANYM OBSZARZE WDRAŻANIA LSR.....	39
ROZDZIAŁ V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA	40
1. ZGODNOŚĆ I KOMPLEMENTARNOŚĆ LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI	40
2. INTEGRACYJNY CHARAKTER LSR.....	47
ROZDZIAŁ VI. CELE I WSKAŹNIKI	49
1. SPECYFIKACJA I OPIS CELÓW I PRZYPISANYCH IM PRZEDSIĘWZIĘĆ WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH SFORMUŁOWANIA ..	49
2. UZASADNIENIE SFORMUŁOWANIA CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ.....	50
3. ZGODNOŚĆ CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ LSR Z CELAMI ORAZ WSKAŹNIKAMI PS WPR 2023-2027 ORAZ FEM 2021-2027 ..	53
4. OPIS I UZASADNIENIE WYBORU WSKAŹNIKÓW	54
ROZDZIAŁ VII. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU	62
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTKA WEWNĘTRZNEJ ORGANIZACJI PRACY LGD	62
2. SPOSÓB USTANAWIANIA I ZMIANY KRYTERIÓW WYBORU	63
3. INFORMACJA O PROJEKTACH GRANTOWYCH, OPERACJACH WŁASNYCH ORAZ PROJEKTACH PARTNERSKICH.	64
ROZDZIAŁ VIII. PLAN DZIAŁANIA	64
ROZDZIAŁ IX. PLAN FINANSOWY LSR	65
ROZDZIAŁ X. MONITORING I EWALUACJA	68
WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY	71
ZAŁĄCZNIKI DO LSR	73

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

1. NAZWA LGD I FORMA PRAWNA

NAZWA: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Brama Beskidu”

FORMA PRAWNA: Organizacja pozarządowa

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Brama Beskidu”, zwane dalej "Stowarzyszeniem" albo „LGD”, jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych i osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, działającym niezarobkowo na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

LGD jest partnerstwem trójsektorowym, w rozumieniu obowiązujących przepisów prawa krajowego i europejskiego, w skład którego wchodzi przedstawiciele lokalnych grup interesów społeczno-gospodarczych, reprezentujący interesy sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego.

Stowarzyszenie działa na podstawie przepisów ustawy z 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. 2022.943), ustawy z 7 marca 2007 o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz.U.2022.2138), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem Środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz.U.2022.2422), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U.2022.943), rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1), rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. U. UE L z 2013r. Nr 347 poz. 320 z późn. zm.), rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. U. UE L z 2021r. nr 231/159), ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U.2022.1079), ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (Dz.U.2023.412), innych krajowych przepisów dotyczących RLKS oraz niniejszego statutu i z tego tytułu posiada osobowość prawną.

2. OPIS PROCESU TWORZENIA PARTNERSTWA LOKALNEGO I DOŚWIADCZENIE LGD

Inicjatywa utworzenia LGD. Proces powstawania Lokalnej Grupy Działania „Brama Beskidu”, a następnie budowania pierwszej Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) trwał kilka miesięcy. Jego inicjatorami byli Fundacja Rozwoju Ziemi Górskich (inicjator oddolny - odpowiedzialny m.in.za organizowanie inicjatyw społecznych, edukacyjnych, kulturalnych czy gospodarczych) oraz Urząd Miejski w Starym Sączu, a uczestnikami i tym samym współtwórcami, początkowo mieszkańcy Miasta i Gminy Stary Sącz, a następnie także i Gminy Podegrodzie, reprezentujący różnorodne środowiska – przedstawiciele rad sołeckich, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i samorządowych, przedsiębiorcy, osoby indywidualne i grupy nieformalne. Powstanie LGD „Brama Beskidu” poprzedziły spotkania informacyjne, zorganizowane i przeprowadzone właśnie z powyższymi grupami w jesieni 2007 r. na terenie Gminy Stary Sącz, a w roku 2008 także Gminy Podegrodzie. Pierwsze spotkanie założycielskie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Brama Beskidu” odbyło się 05.03.2008 r., a drugie

ostateczne 12.05.2008 r. (w związku z koniecznością dopełnienia wymagań KRS). Następnie, 25.08.2008 r. po wcześniejszych konsultacjach i złożeniu przez Gminę Podegrodzie formalnego wniosku o jej przyłączenie do LGD nastąpiło uchwalenie przez Walne Zebranie Członków rozszerzenia obszaru LGD „Brama Beskidu” o teren Gminy Podegrodzie, jak również wybór pierwszych władz Stowarzyszenia. Finalna rejestracja Stowarzyszenia w Krajowym Rejestrze Sądowym nastąpiła dnia 31.07.2008 r. pod nr.: 0000310837.

Lokalna Grupa Działania „Brama Beskidu” działała na terenie gmin Stary Sącz, Podegrodzie i Łącko do 2022 roku. Następnie 14 grudnia 2022 r. Walne Zebranie Członków uchwaliło rozszerzenie obszaru o kolejne 4 gminy sąsiadujące ze sobą: Rytro, Piwniczna Zdrój, Muszyna oraz Krynica Zdrój.

Cel funkcjonowania LGD. Stowarzyszenie ma na celu działanie na rzecz integracji i rozwoju obszarów wiejskich, a w szczególności: opracowanie i wdrażanie strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (zwanej dalej LSR) na swoim obszarze działania; działanie na rzecz umacniania lokalnej tożsamości i więzi; podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu pobudzenie aktywności społeczności lokalnych oraz ich czynny udział w opracowywaniu i realizacji LSR oraz pozyskiwanie partnerów i źródeł finansowania LSR; kształtowanie świadomości obywatelskiej oraz postaw otwartych na współpracę, partnerstwo, wiedzę i innowacje; podejmowanie inicjatyw i działań mających na celu: rozwój przedsiębiorczości, innowacyjności, kapitału ludzkiego, społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego, rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych, wzmacnianie liderów życia publicznego i społecznego, aktywizację gospodarczą i zawodową, przeciwdziałanie wykluczeniu zawodowemu, społecznemu i cyfrowemu, przeciwdziałanie patologiom społecznym, aktywizację mieszkaniową, propagowanie zdrowego trybu życia, deinstytucjonalizację usług, rozwój produktów regionalnych, turystyki i agroturystyki, poprawę dostępu do usług i infrastruktury oraz zachowanie dziedzictwa niematerialnego, kulturalnego, przyrodniczego; promocję obszarów wiejskich, w szczególności objętych LSR; podejmowanie działań na rzecz współpracy, rozwoju i integracji obszaru, także w partnerstwie wewnątrz LGD, jak również z innymi, lokalnymi i ponadlokalnymi podmiotami; podejmowanie działań w różnych formach na rzecz dzieci i młodzieży, seniorów oraz społeczności lokalnej m.in. prowadzenie żłobków, przedszkoli, placówek wsparcia dziennego, opiekuńczych, leczniczych i rehabilitacyjnych, obiektów gastronomicznych, centrów wsparcia, i in.; podejmowanie inicjatyw na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju, w szczególności dotyczących ekologii, ochrony środowiska i klimatu, (w tym: zakładanie i prowadzenie klastrów), przyrody, dziedzictwa niematerialnego i kulturalnego, turystyki, rolnictwa, ochrony i promocji zdrowia, pomocy społecznej, poprawy kondycji fizycznej, aktywizacji, włączenia społecznego oraz wyrównywania szans grup i osób zdefiniowanych, jako znajdujące się w niekorzystnej sytuacji, czy marginalizowanych, w tym osób z niepełnosprawnościami, młodych, seniorów, itp.; inicjowanie i działanie na rzecz rozwoju społeczności lokalnej oraz aktywizowania i integrowania środowiska lokalnego w formie działań społecznych, inwestycyjnych, edukacyjnych, oświatowych, zdrowotnych, wychowawczych, badawczych, naukowych, kulturalnych, rozrywkowych, sportowych, rekreacyjnych, turystycznych, krajoznawczych i infrastrukturalnych; realizowanie inicjatyw dotyczących rozwoju obszaru LGD w zakresie: cyfryzacji, włączenia społecznego, deinstytucjonalizacji usług, budowy gospodarki opartej na wiedzy, wsparcie rozwoju techniki, wynalazczości i innowacyjności, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki; prowadzenie innych działań, przewidzianych dla Stowarzyszenia, w przepisach i programach krajowych i europejskich.

Charakterystyka procesu decyzyjnego oraz mechanizmy w zakresie zarządzania LGD. Zarząd kieruje całokształtem działalności Stowarzyszenia zgodnie ze statutem realizując jego cele, reprezentuje je na zewnątrz, a w jego skład wchodzi 3 osoby w tym: Prezes Zarządu, Wiceprezes Zarządu i Członek Zarządu. Zarząd w realizacji zadań wspierają pracownicy biura LGD. Obecna kadra biura LGD posiada udokumentowany potencjał wiedzy, umiejętności i doświadczenia w zakresie wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym, różnorodnych projektów realizowanych na obszarach wiejskich, znajomości przepisów UE, programów operacyjnych. Stowarzyszenie posiada organ decyzyjny dokonujący wyboru operacji i ustalenia kwoty wsparcia, składający się z 17 osób. Zarząd podejmuje decyzje w formie uchwał. Przed podjęciem decyzji Zarząd uwzględnia w procesie decyzyjnym/zarządzaniu wyniki konsultacji społecznych będące efektem zastosowania partycypacyjnych metod komunikacji z lokalną społecznością przedstawiony w rozdziale 3. Partycypacyjny charakter LSR. Powyższy sposób zarządzania pokazuje zdolność Stowarzyszenia do realizacji LSR. Zarząd organizuje

struktury wewnętrzne z dbałością o odpowiednie kwalifikacje administracyjne i ekonomiczne personelu, uwzględniające zasady gospodarowania środkami publicznymi (poprzez szkolenia, rekrutację kadry itp.).

Partnerstwo lokalne w LSR. Lokalna Strategia Rozwoju została przygotowana na podstawie planu włączenia społeczności lokalnej w przygotowanie LSR dla obszaru objętego działaniem Stowarzyszenia LGD „Brama Beskidu” na lata 2023-2027 w oparciu o partnerstwo lokalne obejmujące przedstawicieli sektorów: publicznego i społecznego, a także przedstawicieli przedsiębiorców i samych mieszkańców. Dzięki temu możliwe było opracowanie Strategii, w której zadania ujęte do realizacji wynikają z potrzeb zgłoszonych przez różne grupy społeczne. Liczne uczestnictwo społeczności w przygotowywaniu LSR było priorytetem we wzmacnianiu trafności, adekwatności i odpowiedzialności, a także efektywności późniejszego wdrażania. LGD opracowało Plan Komunikacji z lokalną społecznością, zawierający prezentację głównych celów i przesłanek, opis działań komunikacyjnych i grup docelowych oraz środków przekazu, opis zakładanych wskaźników realizacji działań komunikacyjnych oraz ich efektów, opis sposobu analizy efektywności działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu oraz indykatorywny budżet przewidziany na działania komunikacyjne (szczegóły zawarto w **Załączniku nr 2. Plan komunikacji z lokalną społecznością**). Określono sposoby inkluzywnej komunikacji, a także grupy docelowe odbiorców komunikatów, drogi jakimi można do nich dotrzeć oraz zasoby, jakimi dysponuje LGD. Przewidziano szereg działań mających na celu wzmacnianie partnerskich relacji w społeczności lokalnej. Także dzięki zaplanowanym w Planie komunikacji działaniom, możliwe będzie dotarcie z informacjami o swoich osiągnięciach do lokalnej społeczności, co pozwoli budować wiarygodność i lokalne zaufanie. Jest to istotny aspekt, biorąc pod uwagę rozszerzenie partnerstwa w nowej perspektywie o cztery kolejne gminy. Społeczność lokalna gmin Stary Sącz, Podegrodzie oraz Łącko posiada już doświadczenie we współpracy z LGD w zakresie wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju, natomiast środowisko lokalne gmin Rytro, Piwniczna Zdrój, Muszyna oraz Krynica Zdrój będzie to doświadczenie zdobywać i pogłębiać współpracę w realizację celów założonych w LSR.

Dotychczasowe doświadczenie LGD w okresie programowania 2007 – 2013 oraz 2014 – 2020:

W trakcie wdrażania LSR na lata **2007-2013** LGD udało się wykorzystać budżet na poziomie ok 93 %, w tym przeznaczono na realizację projektów z zakresu: odnowy i rozwoju wsi 11 projektów - 2 598 287,79 zł; małych projektów 44 projekty – 1.049.686,61 zł; różnicowania w kierunku działalności nierolniczej 1 projekt – 7.057 zł oraz 2 projektów współpracy - 102 204 zł.

Stowarzyszenie realizowało następujące projekty z zakresu: rozwoju ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej, jak i zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz promocji obszaru: promocji obszaru za pomocą produktów lokalnych oraz zachowania dziedzictwa kulturowego; poprawy świadomości z zakresu ochrony środowiska i praktyk proekologicznych; promocji zarówno regionu, jak i samej działalności LGD; pobudzenia lokalnej aktywności, czy przedsiębiorczości, tworzenia nowych miejsc pracy, zmniejszenia bezrobocia na obszarze.

Zrealizowano także 3 projekty w ramach PO Kapitał Ludzki w tym w ramach: działania 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich 2 projekty: „Agroturystyka-szansa na rozwój wsi” 2010/2011r i „Moja praca moim hobby – kurs wizażu i stylizacji” (2011), w ramach działania 7.3 projekt „Tacy sami –zajęcia integracyjne” 2011/2012, został zrealizowany celem integracji społecznej 20 mieszkańców terenu (w tym: 10 niepełnosprawnych i 16 poniżej 24 roku życia).

W trakcie wdrażania LSR na lata **2014 – 2020** LGD udało się wykorzystać budżet na poziomie ok 87%, w tym przeznaczono na realizację projektów z zakresu poddziałania Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność; 2 operacje własne oraz 1 projekt współpracy.

W ramach poddziałania Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność zrealizowano operacje z następujących zakresów:

- zakładanie działalności gospodarczej – 2 277 680,00 zł
- rozwój działalności gospodarczej – 1 368 470,99 zł
- budowa lub przebudowa ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej lub kulturalnej – 3 507 801,36 zł

- działania z zakresu ochrony i udostępniania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego – 315 701,71 zł
- oferta spędzania czasu wolnego – wsparcie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz promocja aktywnego trybu życia – 521 950,82 zł
- kultywowanie tradycji lokalnych, zachowanie tożsamości regionalnej oraz promocja i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru – 815 823,66 zł
- budowanie marki obszaru w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe z wykorzystaniem innowacyjnych metod marketingowych – 50 000,00 zł
- wspieranie inicjatyw oddolnych mieszkańców na rzecz aktywizacji i integracji lokalnej społeczności – 164 578,25 zł
- działania warsztatowo – promocyjne z wykorzystaniem lokalnych produktów/zasobów – 130 000,00 zł.

W 2018 roku zrealizowano wraz z czterema partnerskimi LGD oraz dwoma stowarzyszeniami ze Słowacji **międzynarodowy projekt współpracy** „Nasze Lokalne Dziedzictwo – Poznaj, szanuj, rozwijaj!”. Ideą tego projektu było wypromowanie dziedzictwa bazującego na zasobach kulturowych i turystycznych partnerskich LGD poprzez organizację przedsięwzięć kulturalno-promocyjnych oraz utworzenie centrów produktu turystycznego i kulturowego. W ramach projektu LGD uczestniczyło w Wyszehradzkim Festiwalu Kultur w Nawojowej oraz w Stobrawskim Festiwalu Produktu Turystycznego i Kulturowego w Namysławie.

Również w 2018 roku zrealizowano **operacje własną LGD** w zakresie promowania obszaru objętego LSR, w tym produktów lub usług lokalnych. Operacja, którą realizowało Stowarzyszenie polegała na przeprowadzeniu szeregu działań, które miały na celu budowanie pozytywnego wizerunku terenu działania Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu jako obszaru atrakcyjnego zarówno dla turystów i mieszkańców, bogatego w atrakcje turystyczne, szeroko pojęte lokalne zasoby i tradycje. Promocja obszaru obejmowała następujące działania:

- przygotowanie i przeprowadzenie audycji na antenach stacji radiowych, których tematyka dotyczyła atrakcji regionu oraz lokalnych inicjatyw podejmowanych na obszarze LGD;
- opracowanie piosenki promującej obszar LSR; piosenka promowała walory turystyczne, kulturowe, historyczne i przyrodnicze obszaru.
- opracowanie i druk albumu „Lokalni twórcy z Bramy Beskidu” promującego obszar LGD, prezentującego obszar LGD atrakcyjny w lokalne rękodzieło.

W 2022 roku zrealizowano **kolejną operację własną LGD** pn. „Promocja obszaru Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu poprzez podjęcie działań warsztatowo – promocyjnych (udział w wydarzeniu promocyjnym oraz warsztatach edukacyjnych) z wykorzystaniem lokalnych produktów”. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Brama Beskidu” podjęło działania promujące ukierunkowane na budowanie wizerunku obszaru LGD, jako posiadającego bogatą gamę atrakcji turystycznych i produktów lokalnych. Operacja, realizowana na terenie Chorwacji, w której wzięli udział m.in. przedstawiciele producentów produktów lokalnych, organizacji z branży turystycznej oraz władz lokalnych, obejmowała udział w wydarzeniu promocyjnym, jakim był Good Food Festival, a także udział w warsztatach edukacyjnych związanych z lokalnymi produktami. Podjęte działania polegały na wymianie doświadczeń i informacji z partnerami zagranicznymi w zakresie sposobów pozyskiwania i wytwarzania produktów regionalnych, procesu produkcji, w zakresie działania lokalnej branży turystycznej oraz metod promowania lokalnych produktów i obiektów turystycznych, a także w zakresie promocji gotowego produktu.

LGD posiada również doświadczenie we wdrażaniu i realizacji projektów z **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego** na lata 2014 – 2020:

„**KIS – Nowa Szansa**” wartość projektu: 3 863 816,00 zł, w tym wartość dofinansowania to 3 284 243,60 zł; okres realizacji projektu: 01.11.2016 – 31.10.2019 r.

Projekt realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, współfinansowany jest przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowany w ramach IX Osi Priorytetowej: Region spójny społecznie, Działanie 9.1 Aktywna integracja, Poddziałanie: 9.1.2 Aktywna integracja – projekty konkursowe, Typ projektów A: Kompleksowe programy na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia.

Celem projektu było włączenie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (z terenu powiatu nowosądeckiego) do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno – zawodowym poprzez poprawę lub wzmocnienie ich szans na zatrudnienie, dzięki działaniom utworzonego Klubu Integracji Społecznej. W ramach projektu podjęto następujące działania: ustalenie i monitorowanie indywidualnej ścieżki (Indywidualny Plan Działania); indywidualne doradztwo psychologiczne, społeczne, zawodowe; warsztaty terapeutyczne, edukacyjne; pośrednictwo pracy, szkolenia i kursy zawodowe zakończone egzaminem poświadczającym uprawnienia, staże zawodowe, zatrudnienie subsydiowane.

„Nowoczesna Szkoła – przepustką do kariery”, wartość projektu: 3 326 120,86 zł, w tym wartość dofinansowania to 3 142 730,86 zł; okres realizacji projektu: 01.05.2017 – 30.04.2019. Liderem projektu było Stowarzyszenie LGD „Brama Beskidu”, natomiast partnerem Gmina Stary Sącz.

Projekt realizowany w ramach 10 Osi Priorytetowej Wiedza i kompetencje, Działanie 10.1 Rozwój kształcenia ogólnego, Poddziałanie 10.1.3 Edukacja w szkołach prowadzących kształcenie ogólne, z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego 2014-2020. Projekt skierowany był do uczniów oraz nauczycieli szkół, dla których organem prowadzącym jest Gmina Stary Sącz. Głównym celem projektu było podniesienie u około 1298 dzieci i młodzieży kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy w obszarach technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz w obszarach matematyczno-przyrodniczych, a także wzrost kompetencji wśród 39 nauczycieli w zakresie wykorzystania nowoczesnych narzędzi oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych i nauczania w obszarze przedmiotów przyrodniczych i matematyki. Dzięki dofinansowaniu projektu realizowany był dla uczniów szereg zajęć pozalekcyjnych z matematyki, przedmiotów przyrodniczych i kompetencji informatycznych w formie zajęć wyrównawczych, zajęć rozwijających dla uczniów zdolnych, wycieczek edukacyjnych, a dla nauczycieli szkolenia i warsztaty w zakresie wykorzystania nowoczesnych narzędzi i technologii informacyjnych oraz pracy z uczniami metodą eksperymentu. Ponadto dla uczniów w ramach projektu zorganizowane były zajęcia z programowania i robotyki, mające na celu pobudzanie ich kreatywnego myślenia dzięki indywidualnej analizie problemów i zagadnień. Zajęcia odbywały się przy wykorzystaniu narzędzi technologii informacyjno-komunikacyjnych (m.in. tablety, laptopy, komputery, tablice interaktywne, roboty) i e-learningu oraz przy wykorzystaniu nowoczesnych metod nauczania (tj. metoda eksperymentu). W projekcie zrealizowano również pomoc stypendialną dla 300 uczniów i uczennic z niskimi wynikami w nauce biorącymi udział w projekcie. W ramach projektu doposażono szkolne pracownie matematyczne i przyrodnicze oraz wyposażono szkoły w narzędzia i urządzenia technologii informacyjno-komunikacyjnych. Sale zostały dostosowane i wyposażone w niezbędne pomoce i narzędzia dydaktyczne, w tym. m.in. w tablice interaktywne, zestawy komputerowe, tablety, laptopy, oprogramowanie edukacyjne. Również wśród szkół objętych projektem zostały utworzone 4 mobilne pracownie tematyczne (tj. biologiczna, chemiczna, geograficzna i fizyczna).

„CIS – Aktywnie i skutecznie” wartość projektu: 2 498 800,50 zł w tym wartość dofinansowania to 2 358 800,50 zł; okres realizacji projektu: 01.09.2018 – 30.06.2021 r. Liderem projektu było Stowarzyszenie LGD „Brama Beskidu”, a partnerami projektu Powiatowy Urząd Pracy dla powiatu nowosądeckiego oraz Spółdzielnia Socjalna Serwis z Tarnowa.

Projekt realizowany w ramach IX Osi Priorytetowej: Region spójny społecznie, Działania 9.1 Aktywna integracja, poddziałania 9.1.2 Aktywna integracja – projekty konkursowe, Typ projektu A – kompleksowe programy na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 -2020. Projekt zakładał utworzenie i funkcjonowanie Centrum Integracji Społecznej oraz podniesienie poziomu aktywności społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia (50 osób, w tym 11 niepełnosprawnych z powiatu nowosądeckiego i miasta Nowego Sącza), w tym w szczególności osoby doświadczające wielokrotnego wykluczenia społecznego, osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i osoby z niepełnosprawnością sprzężoną oraz z zaburzeniami psychicznymi w tym osoby z niepełnosprawnością intelektualną i osoby z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi; osoby korzystające z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020, osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w związku z rewitalizacją obszarów zdegradowanych. W projekcie zrealizowano następujące formy wsparcia: indywidualne i grupowe doradztwo psychologiczne/społeczne/zawodowe, warsztaty edukacyjne/terapeutyczne/aktywne poszukiwanie pracy, giełda pracy-pośrednictwo pracy, kursy/szkolenia

zawodowe, warsztaty nauki zawodu w branżach gastronomicznej, wikliniarsko-pamiętkarskiej, praktyki/staże u pracodawców.

„**Dzienny Dom Seniora**” wartość projektu: 2 836 821,40 zł, w tym wartość dofinansowania to 2 619 821,40 zł; okres realizacji projektu: 01.08.2019 r. – 31.03.2023 r. Liderem projektu było Stowarzyszenie LGD „Brama Beskidu”, a partnerem Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Gniazdo”.

Projekt realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020, współfinansowany jest przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowany w ramach IX Osi Priorytetowej: Region spójny społecznie, Działania 9.2 Usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałania 9.2.3 Usługi opiekuńcze oraz interwencja kryzysowa – SPR, Typ projektu B – Wsparcie dla tworzenia i/lub działalności placówek zapewniających dzienną opiekę i aktywizację osób niesamodzielnych.

Celem projektu było zwiększenie dostępności osób starszych niesamodzielnych do dziennych usług, świadczonych w społeczności lokalnej w Gminie Stary Sącz. W Dziennym Domu Seniora realizowane były usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne i aktywizująco-usprawniające. Projekt skierowany był do mieszkańców Gminy Stary Sącz, którzy ze względu na podeszły wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagały opieki lub wsparcia oraz do ich opiekunów faktycznych. W ramach projektu objęto działaniem 40 osób, kobiet i mężczyzn po 60 roku życia, które wymagały opieki lub wsparcia w związku z niemożnością wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego oraz 35 osób (kobiet i mężczyzn) – opiekunów faktycznych. Zespół terapeutyczny dla każdego uczestnika opracował Indywidualny Plan Działania. Dzienny Dom Seniora oferował opiekę w ciągu dnia, posiłki, zajęcia ruchowe, zajęcia kulturalno-oświatowe, terapię zajęciową grupową i indywidualną, spędzanie czasu wolnego wspólne z innymi osobami starszymi. Wszystkie zajęcia odbywały się pod opieką doświadczonych specjalistów – pracowników socjalnych, terapeutów zajęciowych, fizjoterapeutów, wg najwyższych standardów jakościowych. Miały one na celu utrzymanie optymalnego stanu psychofizycznego, samodzielności i aktywności, powstrzymanie pogłębiania się dysfunkcji społecznych i zdrowotnych, a tym samym jak najdłuższe funkcjonowanie uczestników w środowisku własnego miejsca zamieszkania.

3. CZŁONKOWIE STOWARZYSZENIA LGD „BRAMA BESKIDU”

Na dzień złożenia wniosku o wybór LSR Stowarzyszenie liczy ono łącznie **83 członków (w tym 28 kobiet)**, reprezentujących wszystkie 3 sektory:

1. sektor SPOŁECZNY – 62 członków
2. sektor GOSPODARCZY – 10 członków
3. sektor PUBLICZNY – 11 członków

4. ORGAN DECYZYJNY LGD „BRAMA BESKIDU”

Organem decyzyjnym LGD jest Rada Stowarzyszenia, wybierana przez Walne Zebranie Członków. Szczegółowe zasady jej działania określa Regulamin Rady Stowarzyszenia, a do jej głównych kompetencji należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej przez Stowarzyszenie LSR oraz ustalanie kwoty wsparcia. Rada Stowarzyszenia LGD „Brama Beskidu” składa się obecnie z 17 osób, w tym Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego oraz 15 Członków. W podziale na przedstawicieli poszczególnych sektorów skład Rady-przedstawia się następująco:

1. **sektor społeczny [stanowiący 29,4 % składu Rady]** - 5 osób (w tym: kobiety – 5 os., seniorzy – 3 os., przedstawiciele KGW 2 os.)
2. **sektor gospodarczy [stanowiący 35,3 % składu Rady]** – 6 osób (w tym: kobiety – 4 os., seniorzy – 1 os.)
3. **sektor publiczny [stanowiący 35,3% składu Rady]** – 6 osób (w tym: sołtysi – 1 os.)

Sektor społeczny i gospodarczy stanowią łącznie w strukturze organu decyzyjnego LGD 64,7 %, spełniając zdecydowanie wymóg min. 51% praw głosu łącznie dla tych sektorów, celem zapewnienia wyboru operacji bez dominacji władzy publicznej i jakiegokolwiek grupy interesu. Kobiety stanowią 52,9%, a seniorzy 24% wszystkich członków Rady Stowarzyszenia.

Zarząd Stowarzyszenia LGD „Brama Beskidu” prowadzi Rejestr Interesów Członków Rady, w którym dokonuje się zapisów wszelkich powiązań Członków z różnymi sektorami oraz branżami na podstawie informacji zebranych i udzielanych przez Członków Rady Stowarzyszenia. Skład organu decyzyjnego (Rada Stowarzyszenia) wskazuje, że ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji.

5. PODSTAWOWE DOKUMENTY WEWNĘTRZNE REGULUJĄCE ZASADY DZIAŁANIA LGD

- 1) **Statut Stowarzyszenia** (dokument wymaga przyjęcia / zmiany uchwałą Walnego Zebrania Członków (WZC), zawiera:
 - **informacje ogólne** - siedzibę, podstawę prawną i obszar działania, czas trwania, **cele, majątek i gospodarkę finansową, zasady zmiany statutu, rozszerzania i rozwiązania Stowarzyszenia, organ nadzoru-właściwego Marszałka**
 - **członkostwo**: kto i po spełnieniu jakich wymagań może zostać Członkiem Stowarzyszenia, ich podział, wykaz praw i obowiązków, ogólne zasady dot. nabycia i utraty członkostwa w Stowarzyszeniu,
 - **organizacja stowarzyszenia i opis jego władz - 4 organów**: Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia, Zarządu, Rady Stowarzyszenia, Komisji Rewizyjnej. Określenie sposobu reprezentacji Stowarzyszenia, zasady wyboru i powołania/uzupełniania/odwołania członków organów, ich kompetencje, liczebność składu, podział pełnionych funkcji, zasady zasiadania oraz wykluczenia z możliwości zasiadania w organach, przydzielania/wygasania/rezygnacji/odbierania członkostwa w Organach, podejmowania uchwał przez organy, określenie ich kadencji, zasady zwoływania posiedzeń, kto może w nich uczestniczyć, określenie wymaganego dla ważności obrad organów quorum i zasady postępowania w przypadku jego braku; obligatoryjność pozyskiwania odpowiednich kwalifikacji ekonomicznych i administracyjnych niezbędnych do gospodarowania środkami publicznymi;
 - informacje jakie sektory i w jakiej ilości powinny wejść w skład Rady Stowarzyszenia,
 - określenie organów kompetentnych w zakresie: uchwalenia LSR, kryteriów wyboru operacji oraz innych dokumentów wymaganych do przystąpienia do konkursu na realizację LSR, czy jej aktualizacji,
 - zasady dotyczące zachowania bezstronności i wykluczania Członka/ów Rady z obrad przy wyborze operacji,
 - odwołania do odpowiednich regulaminów gdzie znajdują się szczegółowe zasady postępowania.
- 2) **Regulamin Zarządu** (dokument wymaga przyjęcia/zmiany uchwałą WZC), zawiera szczegółowe uprawnienia członków Zarządu, organizację pracy oraz tryb obradowania i podejmowania decyzji,
- 3) **Regulamin Rady Stowarzyszenia** (dokument wymaga przyjęcia / zmiany uchwałą WZC), zawiera:
 - kompetencje Rady Stowarzyszenia oraz zasady wynagrodzenia jej członków,
 - szczegółowe zasady, tryb i przyczyny przyjmowania/uzupełniania składu/odwoływania członków Rady Stowarzyszenia,
 - szczegółowe zasady członkostwa i obowiązki członków RS (kto może/nie może być członkiem, z jakich sektorów, obowiązek poddania się testowi wiedzy),
 - podział pełnionych w Rady Stowarzyszenia funkcji, kompetencje z nimi związane, sposób komunikacji,
 - szczegółowe zasady, przypadki i tryb wyłączenia członków z oceny i wyboru operacji oraz zasady wyznaczania i pracy zespołów dokonujących oceny operacji,
 - szczegółowe zasady zwoływania, organizacji i prowadzenia posiedzeń organu decyzyjnego (kto zwołuje, w jaki sposób, w jakim terminie i trybie, czas ich trwania, kto uczestniczy, wymagane quorum i postępowanie w przypadku jego braku, typowy porządek obrad, zgłaszanie wniosków formalnych, itd.),
 - szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (zasady, tryb, przebieg i sposoby głosowania/podejmowania decyzji, sposób zachowania parytetów i postępowanie

- w przypadku jego braku, deklaracje bezstronności członków, zasady zgłaszania wolnych wniosków),
- szczegółowe zasady prowadzenia Rejestru Interesów Członków Rady (kto prowadzi, komu się go przekazuje, zobowiązania członków Rady do przekazywania i aktualizacji informacji w nim zawartych),
 - szczegółowe zasady protokołowania posiedzeń RS (co powinny zawierać, kto sporządza i w jakim terminie, jak jest udostępniany członkom RS, a następnie publikowany i przechowywany),
- 4) **Regulamin Komisji Rewizyjnej** (dokument wymaga przyjęcia/zmiany uchwałą WZC), zawiera szczegółowe uprawnienia, organizację pracy oraz tryb obradowania Komisji Rewizyjnej: cel i podstawy jej powołania, liczebność składu, podział pełnionych funkcji, szczegółowe kompetencje, zasady zwoływania i prowadzenia działań kontrolnych, zebrań Komisji (m.in. ich częstotliwość), sposób i tryb podejmowania decyzji,
- 5) **Regulamin biura LGD** (dokument wymaga przyjęcia / zmiany uchwałą Zarządu), zawiera:
- szczegółowe zasady funkcjonowania i rola Biura oraz służb finansowo-księgowych, obowiązująca pieczęć
 - zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników, struktura organizacyjna, podział zatrudnienia, szczegółowe zakresy kompetencji, zadań, odpowiedzialności i uprawnień na poszczególnych stanowiskach, jak i zadania w zakresie animacji lokalnej i współpracy oraz metody ich pomiaru wraz z załączonym opisem stanowisk i planem szkoleń
 - sposób pomiaru jakości udzielanego doradztwa na odpowiedzialnych za to stanowiskach i opis metody oceny efektywności świadczonego przez pracowników LGD doradztwa,
 - zasady udostępniania informacji, bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych w LGD,
- 6) **Regulamin Walnego Zebrania Członków** (dokument wymaga przyjęcia / zmiany uchwałą WZC), zawiera: szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń WZC (kto zwołuje, w jaki sposób, częstotliwość, sposób zawiadamiania, kto bierze udział, podział funkcji i obowiązków, zasady podejmowania decyzji i dokumentowania).

Regulaminy wewnętrzne Stowarzyszenia opisują nie tylko odpowiednie kompetencje pracowników i organów LGD, ale także przykładowo wymóg zatrudnienia w biurze LGD, zaangażowania w Radzie i Zarządzie LGD co najmniej 50% osób posiadających doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym/lokalnym, udokumentowane przedłożonymi świadectwami, dyplomami, umowami, opiniami, referencjami itp.

ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

1. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU LGD „BRAMA BESKIDU”

W poprzedniej perspektywie (2014-2020) obszar LGD „Brama Beskidu” obejmował 3 sąsiadujące ze sobą gminy, tj. Stary Sącz, Łącko i Podegrodzie. Obecnie od 14 grudnia 2022 r. obszar został rozszerzony o kolejne 4 gminy z powiatu nowosądeckiego, tj. Rytro, Piwniczną – Zdrój, Muszynę oraz Krynicę – Zdrój. Wobec tego, w nowym okresie programowania na lata 2023 – 2027 obszar objęty wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju przez LGD „Brama Beskidu” obejmuje 7 gmin o łącznej powierzchni 752 km², z liczbą mieszkańców wynoszącą 94 622 osób. Szczegółowe dane liczbowe dotyczące powierzchni obszaru oraz liczby ludności przedstawia poniższa tabela (dane GUS na dzień 31.12.2020 r.).

Tabela. Powierzchnia i liczba ludności obszaru LGD

GMINA	Powierzchnia w km ²	Liczba mieszkańców	Liczba sołectw	% powierzchni obszaru LGD	% liczby ludności obszaru LGD
STARY SĄCZ	101	23537,00	16 (15+1*)	13,45%	24,87%

PODEGRODZIE	65	13282,00	13	8,50%	14,04%
ŁĄCKO	132	16564,00	16	17,60%	17,51%
RYTRO	42	3706,00	5	5,60%	3,92%
PIWNICZNA ZDRÓJ	126	10128,00	7 (6+1*)	16,80%	10,70%
MUSZYNA	141	11315,00	11 (10+1*)	18,75%	11,96%
KRYNICA ZDRÓJ	145	16090,00	9 (8+1*)	19,30%	17,00%
RAZEM	752	94622,00		100,00%	100,00%

*miasto

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 31.12.2020 r.

Gmina Stary Sącz położona jest w samym centrum Kotliny Sądeckiej. Zajmuje obszar 101 km², centrum gminy stanowi miasto Stary Sącz. Oprócz miasta w skład gminy wchodzi 15 sołectw (Barcice Dolne, Barcice Górne, Gaboń, Gaboń Praczka, Gołkowice Dolne, Gołkowice Górne, Łazy Biegonickie, Mostki, Moszczenica Niżna, Moszczenica Wyżna, Myślec, Popowice, Przysietnica, Skrudzina i Wola Krogulecka). Liczba mieszkańców całej gminy na dzień 31.12.2020 r. wynosiła 23 537, czyli najwięcej ze wszystkich gmin wchodzących w skład LGD. Na terenie gminy Stary Sącz łączą się dwie rzeki – Poprad i Dunajec, krzyżują się również dwa trakty wiodące przez Muszynę na Słowację oraz na Podhale. Większość obszaru gminy znajduje się w obszarze Popradzkiego Parku Krajobrazowego. Gmina sąsiaduje z trzema gminami z obszaru LSR (Łącko, Podegrodzie i Rytro).

Gmina Podegrodzie położona jest na lewym brzegu Dunajca, w środkowej części Kotliny Sądeckiej, otoczona przez fliszowe wzgórza, porożcinane licznymi wąwozami, strumieniami i lasami. Gmina zajmuje obszar 65 km², na którym znajduje się 13 sołectw (Brzezna, Chochorowice, Długoleka-Świerkła, Gostwica, Juraszowa, Mokra Wieś, Naszacowice, Olszana, Olszanka, Podegrodzie, Podrzecze, Rogi, Stadła) zamieszkałych przez 13 282 osoby. Gmina graniczy z dwoma gminami z obszaru LSR (Stary Sącz i Łącko).

Gmina Łącko znajduje się na krawędzi Beskidu Wyspewego i Beskidu Sądeckiego nad zlewem rzek Dunajec i Czarna Woda. Zajmuje obszar 132 km², podzielona jest na 16 sołectw (Brzyna, Czarny Potok, Czarniec, Jazowsko, Kadcza, Kicznia, Łazy Brzyńskie, Łącko, Maszkowice, Obidza, Szczereż, Wola Kosnowa, Wola Piskulina, Zabrzeż, Zagorzyn, Zarzecze). Według danych na 31.12.2020 r., gminę zamieszkuje 16 564 mieszkańców. Charakterystycznym elementem krajobrazu gminy Łącko są sady, które uchodzą za najstarsze na terenie całego województwa małopolskiego. Gmina Łącko graniczy z dwiema gminami z obszaru LSR (tj. Stary Sącz oraz Podegrodzie).

Gmina Rytro jest najmniejszą gminą wchodzącą w skład obszaru LSR, zarówno pod względem powierzchni – 42 km², jak i liczby mieszkańców – 3 706. Podzielona jest na 5 sołectw, tj. Rytro, Sucha Struga, Roztoka Ryterska, Oblazy Ryterskie oraz Życzanów. Położona jest na trasie głównego szlaku turystycznego Beskidu Sądeckiego w przełomowej części doliny Popradu. Od zachodu otaczają ją lesiste wzgórza pasma Radziejowej, a od wschodu pasmo Jaworzyny z Makowicą. Ponad 70% powierzchni gminy zajmują lasy. Gmina Rytro graniczy z dwiema gminami z terenu objętego LSR (Stary Sącz i Piwniczna – Zdrój).

Gmina Piwniczna Zdrój leży w południowej części powiatu nowosądeckiego, w strefie przygranicznej polsko-słowackiej, wzdłuż rzeki Poprad. Zajmują powierzchnię 126 km², a na jej terenie zamieszkuje 10 128 mieszkańców. W skład gminy wchodzi miasto Piwniczna – Zdrój oraz 7 sołectw (Głęboke, Kokuszka, Łomnica Zdrój, Młodów, Wierchomla Mała, Wierchomla Wielka, Zubrzyk). Obszar gminy rozpościera się od wysokości 347 m n.p.m. (dolina Popradu w rejonie Młodowa) aż do 1162 m n.p.m. Największym bogactwem naturalnym regionu są wody mineralne. Gmina sąsiaduje z dwiema gminami wchodzącymi w skład obszaru LSR, tj. Rytro i Muszyna.

Gmina Muszyna położona jest na pograniczu polsko-słowackim, w dolinie Popradu i dwóch jej dopływów – potoków Szczawnik i Muszynka. Północną granicę gminy wyznacza pasmo Jaworzyny. Zajmuje powierzchnię 141 km². Siedzibą gminy jest miasto Muszyna, a oprócz miasta, w skład obszaru gminy wchodzi 10 sołectw

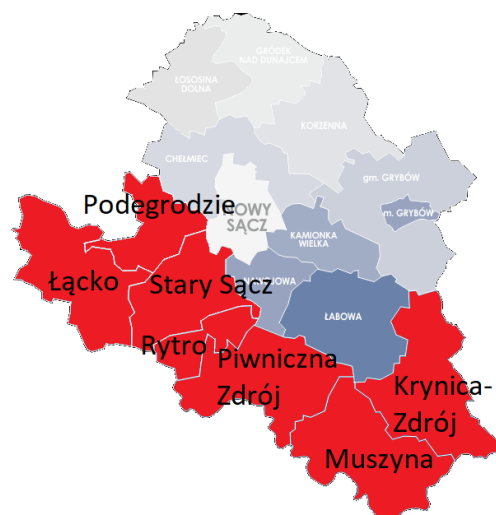
(Andrzejówka, Dubne, Jastrzębik, Leluchów, Milik, Powroźnik, Szczawnik, Wojkowa, Złockie i Żegiestów). Głównym bogactwem naturalnym gminy są zasoby leczniczych wód mineralnych, które wykorzystywane są do kuracji pitnej, kąpeli i aeroterapii w ośrodkach sanatoryjnych. W skład gminy wchodzi trzy uzdrowiska: Muszyna, Złockie i Żegiestów. Gmina graniczy z dwiema gminami z obszaru objętego LSR (Piwniczna Zdrój i Krynica Zdrój).

Gmina Krynica Zdrój jest największą powierzchniowo gminą z obszaru LSR, tj. 145 km². Położona jest we wschodniej części Beskidu Sądeckiego i na zachodnim skraju Beskidu Niskiego. Siedzibą gminy jest miasto Krynica Zdrój, jeden z najbardziej znanych kurortów, określanych mianem „Perły Polskich Uzdrowisk”, położone w malowniczych dolinach Kryniczanki i jej dopływów, otoczoną przez wzgórza Góry Parkowej i pasmo Jaworzyny Krynickiej. Teren gminy zamieszkuje 16 090 mieszkańców. Oprócz miasta Krynica Zdrój gmina jest podzielona na 8 sołectw (Berest, Czyrna, Mochanczka Niżna, Mochnaczka Wyżna, Muszynka, Piorunka, Polany oraz Tylicz). Gmina Krynica Zdrój graniczy z jedną gminą wchodzącą w skład obszaru LSR, tj. z gminą Muszyna.

W wyniku przeprowadzonej analizy na terenie każdej z siedmiu gmin objętych LSR (Stary Sącz, Łącko, Podegrodzie, Rytro, Piwniczna Zdrój, Muszyna oraz Krynica Zdrój) na lata 2023 – 2027 zaplanowano wsparcie w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+). Szczegółowy opis celów i przedsięwzięć zaplanowanych w ramach LSR z określeniem funduszu, z którego będą finansowane zawarto w rozdziale VI (Cele i wskaźniki), a także w rozdziale VIII (Plan działania) oraz IX (Plan finansowy).

2. MAPA OBSZARU OBJĘTEGO LSR

Cały obszar LSR położony jest w obrębie jednej jednostki administracyjnej, tj. południowo-zachodniej części powiatu nowosądeckiego w województwie małopolskim. Gminy tworzą zwarty i jednolity geograficznie obszar, na którym każda z nich graniczy przynajmniej z jedną także wchodzącą w skład obszaru LSR. Cały teren ma powierzchnię 725 km², co stanowi prawie połowę, tj. 48,8 % powierzchni powiatu nowosądeckiego.

Mapa obszaru działania
LGD Brama Beskidu

3. SPÓJNOŚĆ OBSZARU

W poprzednim okresie programowania teren obejmujący działania LGD „Brama Beskidu” obejmował trzy sąsiadujące ze sobą gminy (Stary Sącz, Łącko i Podegrodzie), których łącznikiem była rzeka Dunajec. Obecnie obszar został poszerzony w kierunku południowego zachodu powiatu nowosądeckiego obejmując trzy kolejne gminy położone wzdłuż rzeki Poprad, tj. Rytro, Piwniczna Zdrój i Muszyna oraz dalej sąsiadującą z nią gminę Krynica Zdrój.

Oprócz spójności przestrzennej i geograficznej obszaru, można wyróżnić cechy oraz potrzeby, które integrują go pod względem społecznym, gospodarczym czy środowiskowym.

Analizując obszar pod kątem jego mieszkańców oraz biorąc pod uwagę doświadczenie we wdrażaniu LSR na lata 2007-2013 oraz 2014-2020, obejmujące gminy Stary Sącz i Podegrodzie, a w późniejszym okresie również Łącko, jak również analizę oraz konsultacje społeczne przeprowadzone we wszystkich siedmiu gminach obejmujących nowy okres programowania (Stary Sącz, Podegrodzie, Łącko, Rytro, Piwniczna Zdrój, Muszyna i Krynica Zdrój), **kobiety** stanowią bardzo ważną grupę w populacji zamieszkującej obszar i istotną z punktu widzenia realizacji

LSR. Co więcej, jak wykazały konsultacje społeczne, jest to grupa, która chce wziąć sprawy w swoje ręce i jest mocno zdeterminowana w realizacji potrzeby rozwoju, aktywizacji zarówno zawodowej, jak i społecznej oraz stabilizacji. Głównym problemem dostrzeganym wśród kobiet jest wykluczenie w życiu społecznym i zawodowym spowodowane, m.in. małym lub żadnym doświadczeniem zawodowym, ograniczeniami związanymi z pełnieniem ról społecznych i rodzinnych, trudnościami w pogodzeniu życia zawodowego z rodzinnym). Jak podaje Powiatowy Urząd Pracy w Nowym Sączu, kobiety stanowią ok. 65% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych w gminach objętych LSR. Co więcej, blisko 32 % to kobiety, które są bezrobotne po urodzeniu dziecka/dzieci. W każdej gminie objętej LSR kobiety są liczna grupa, w większości stanowią połowę ogólnej liczby mieszkańców, co przedstawia poniższa tabela.

Tabela. Kobiety wśród mieszkańców obszaru LGD

KOBIETY wśród mieszkańców Gmin					
GMINA	Kobiety w wieku przedprodukcyjnym	Kobiety w wieku produkcyjnym	Kobiety w wieku poprodukcyjnym	Kobiety ogółem	% wszystkich mieszkańców Gminy
STARY SĄCZ	2458	6705	2662	11825	50,24 %
PODEGRODZIE	1639	3784	1190	6613	49,79 %
ŁĄCKO	2054	4571	1587	8212	49,58 %
RYTRO	372	1037	445	1854	50,03 %
PIWNICZNA ZDRÓJ	1026	2869	1251	5146	50,81 %
MUSZYNA	1187	3138	1476	5801	51,27 %
KRYNICA ZDRÓJ	1516	4353	2520	8389	52,14 %
RAZEM OBSZAR LSR:	10252	26457	11131	47840	50,56 %

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 31.12.2020 r.

Na obszarze gmin objętych LSR grupą, którą zdecydowanie należy objąć wsparciem są **seniorzy**, czyli osoby po 60 r.ż. W poszczególnych gminach z obszaru stanowią oni między 16 % a 26 % wszystkich mieszkańców, z czego w każdej gminie wśród seniorów jest zdecydowanie więcej kobiet aniżeli mężczyzn.

Tabela. Osoby starsze wśród mieszkańców obszaru LGD

Seniorzy (tj. po 60 r.ż.) wśród mieszkańców Gmin				
GMINA	Kobiety powyżej 60 r.ż.	Mężczyźni powyżej 60 r.ż.	Ogółem	% wszystkich mieszkańców gminy
STARY SĄCZ	2662	2061	4723	20,07%
PODEGRODZIE	1190	1009	2199	16,56%
ŁĄCKO	1587	1313	2900	17,51%
RYTRO	445	344	789	21,29%
PIWNICZNA ZDRÓJ	1251	991	2242	22,14%
MUSZYNA	1476	1100	2576	22,77%
KRYNICA ZDRÓJ	2520	1729	4249	26,41%
RAZEM OBSZAR LSR:	11131	8547	19678	20,80%

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 31.12.2020 r.

Z dostępnych danych widoczne jest, że odsetek osób starszych w społeczeństwie Polski przybiera coraz większego tempa. Według prognozy demograficznej GUS w perspektywie do roku 2050 populacja Polski będzie stawała się coraz starsza. Równoległe do przewidywanego spadku liczby ludności do roku 2050, spodziewany jest stały wzrost liczby ludności w wieku senioralnym. Nasze społeczeństwo starzeje się coraz szybciej i tych osób przybywa,

wobec czego konieczne jest poszerzenie i rozwój działalności wspierającej ich funkcjonowanie. Wobec tego zasadnym było uwzględnienie w LSR działań mających na celu aktywizację seniorów, a co za tym idzie poprawę ich funkcjonowania w społeczeństwie.

Ważną część społeczeństwa objętego LSR stanowią również **ludzie młodzi**, czyli osoby do 25 r.ż. W każdej gminie stanowią oni ok. 1/3 wszystkich mieszkańców, czyli niemały odsetek. Liczebność ludzi młodych na terenie każdej z gmin wchodzących w skład LGD przedstawia poniższa tabela.

Tabela. Osoby do 25 roku życia wśród mieszkańców obszaru LGD

Ludzie młodzi (tj. do 25 r.ż.) wśród mieszkańców Gmin				
GMINA	Kobiety poniżej 25 r.ż.	Mężczyźni poniżej 25 r.ż.	Ogółem	% wszystkich mieszkańców gminy
STARY SĄCZ	3455	3777	7232	30,70%
PODEGRODZIE	2261	2451	4712	35,48%
ŁĄCKO	2766	3006	5772	34,85%
RYTRO	542	571	1113	30,03%
PIWNICZNA ZDRÓJ	1454	1489	2943	29,06%
MUSZYNA	1648	1684	3332	29,45%
KRYNICA ZDRÓJ	2067	2151	4218	26,22%
RAZEM OBSZAR LSR:	14193	15129	29322	30,99 %

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 31.12.2020 r.

Jak wykazały konsultacje społeczne i analiza obszaru, ludzie młodzi są chętni podejmować działania aktywizujące, zarówno społecznie jak i zawodowo. Problemem jest jednak niechęć do wyjścia z inicjatywą, chętnie biorą udział w przedsięwzięciach, do których ktoś ich zaprosi czy w jakiś sposób zachęci. Dlatego wsparcie przewidziane w LSR dla tej grupy osób jest istotne. Jest to grupa, którą należy wspierać i zachęcać do działania, ponieważ to oni będą tworzyć przyszłe pokolenia i dbać o rozwój społeczeństwa. Ponadto w dalszym ciągu wśród ludzi młodych widać potrzebę i chęć migracji za granicę, więc konieczne jest, aby mieli powód do pozostania w ojczyźnie i dbania o jej przyszły rozwój.

Podczas konsultacji z lokalną społecznością w trakcie tworzenia LSR, widoczne było duże zainteresowanie mieszkańców możliwością wsparcia w ramach podejmowania działalności gospodarczej, szczególnie w zakresie szeroko pojętej **działalności rzemieślniczej**. Bardzo istotną branżą z punktu widzenia realizacji LSR jest branża **turystyki i czasu wolnego**. Dziedzina ta cieszyła się dużą popularnością w poprzedniej perspektywie, a obecnie obszar LSR powiększył się o 4 gminy mające ogromny potencjał do rozwoju w zakresie turystyki i czasu wolnego, więc wsparcie jest w dalszym ciągu bardzo potrzebne. Na terenie każdej z gmin objętych LSR duże zainteresowanie wśród przedsiębiorców wzbudziła możliwość otrzymania wsparcia na rozwój istniejącej działalności gospodarczej. W tym zakresie również prym wiodzie **turystyka i czas wolny**, ale także znacząco wyróżniają się potrzeby rozwoju w **branży budowlanej i okołobudowlanej, przetwórstwie, obróbce CNC oraz stolarstwie**. Istotnym zadaniem jest również wsparcie pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych obejmujące wsparcie rolników (i ich rodzin) prowadzących działalność rolniczą w małych gospodarstwach w zakresie **agroturystyki**.

Cechą, która łączy oraz wyróżnia spośród innych teren południowej części powiatu nowosądeckiego obejmujący obszar LSR jest **zamiłowanie do folkloru, pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego i tradycji ludowej**. Na terenie sześciu gmin z obszaru objętego LSR prężnie działają zespoły regionalne, w tym również zespoły dziecięce, które uczą pielęgnowania tradycji i kultury już od najmłodszych lat. Dla mieszkańców pielęgnowanie pamięci przodków, przekazywanie kultury ludowej z pokolenia na pokolenie jest niezwykle istotne i w dalszym ciągu bardzo widoczne. Na terenie LGD działa również grono lokalnych twórców (malarzy czy

rękodzielników), których znają mieszkańcy, jednak istnieje zapotrzebowanie na promocję ich działalności w większym stopniu.

Cały teren objęty wdrażaniem LSR jest niewątpliwie atrakcyjny turystycznie. W każdej gminie znajdują się „perełki” przyciągające turystów z różnych części Polski zarówno latem, jak i zimą. Do takich atrakcji zaliczyć możemy m.in. Ołtarz Papięski w Starym Sączu, Miejska Góra w Starym Sączu ze ścieżką przyrodniczą oraz Leśnym Molo, starosądeckie stawy z Bobrowiskiem, Muzeum Lachów Sądeckich w Podegrodziu, Zagroda Lachowska „Kubalówka”, Góra Zyndrama w Maszkowicach, łąckie sady, zamek w Rytrze, Park Zdrojowy w Piwnicznej Zdroju, Góra Kiczar i Wodospad Czerech, platforma widokowa w Woli Kroguleckiej, pijalnia wód mineralnych, Ogrody Sensoryczne w Muszynie, Góra Parkowa w Krynicy Zdroju i wiele innych. W zimie popularnością cieszą się również stoki narciarskie w gminach Rytró, Piwniczna Zdrój oraz Krynica Zdrój. Oprócz tego wiele miejsc, które pozwalają na obcowanie z naturą i wyciszenie, szlaki turystyczne i rowerowe, wieże widokowe, będące odmianą dla wielkowiejskiego zgiełku. Istotnym dla turystyki elementem, który należy wyróżnić charakteryzując obszar LSR są również **uzdrowiska**. Na terenie trzech gmin objętych działaniem LGD, pięć miejscowości posiada miano uzdrowiskowych, a są to: miasta Krynica Zdrój, Piwniczna Zdrój i Muszyna oraz wsie: Żegiestów i Złockie.

Elementem łączącym gminy wchodzące w skład obszaru objętego LSR są także występujące na ich terenie **formy ochrony przyrody, tj.:**

- **Południowomalopolski Obszar Chronionego Krajobrazu** występuje na obszarze gmin: Stary Sącz, Podegrodzie, Łącko, Rytró, Piwniczna Zdrój, Krynica Zdrój
- **Popradzki Park Krajobrazowy lub jego otulina** występuje na terenie wszystkich gmin objętych LSR, tj. Stary Sącz, Podegrodzie, Łącko, Rytró, Piwniczna Zdrój, Muszyna oraz Krynica Zdrój
- **Rezerваты przyrody:** w Gminie Rytró rezerwat Baniska, w gminie Piwniczna Zdrój rezerваты Lembarczek oraz Wierchomla, w gminie Muszyna rezerваты Żebracze, Las Lipowy Obrożyńska oraz Hajnik, a także na terenie gminy Krynica Zdrój rezerwat Okopy Konfederackie.

Podsumowując powyższe, obszar objęty działaniem LGD „Brama Beskidu” jest spójny nie tylko geograficznie, ale również społecznie, gospodarczo i środowiskowo, co czyni go odpowiednim dla objęcia Lokalną Strategią Rozwoju.

ROZDZIAŁ III. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Brama Beskidu” przyjęło założenie, że prawidłowo przeprowadzony proces partycypacyjny i właściwie dobrane adekwatne dla każdego etapu tworzenia LSR metody przyczynią się do większego zaangażowania podmiotów i społeczności lokalnej nie tylko na etapie tworzenia, ale i podczas wdrażania strategii LSR, co przełoży się na dopasowane do zdiagnozowanych potrzeb zaplanowanie i wydatkowanie środków na obszarze LGD, a finalnie - wpłynie na jego rozwój i zwiększenie potencjału.

Przed przystąpieniem do pracy ze społecznością lokalną w pierwszej kolejności dokonano jej analizy, która pozwoliła określić skład, poznać głównych aktorów i na tej podstawie dobrać najtrafniejsze metody współpracy. Cały proces konsultacyjny poprzedziła wstępna/robocza diagnoza obszaru LGD, na podstawie której uzyskano informacje o strukturze lokalnej społeczności, występujących problemach społecznych, gospodarczych, rynku pracy, rolnictwa, i in., co umożliwiło określenie potencjalnych grup docelowych, w tym potencjalnych grup osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Diagnoza pozwoliła wstępnie zdefiniować problemy i potencjał obszaru objętego LSR, wskazać elementy jego spójności, jak również poprawnie przygotować narzędzia i metody konsultacyjne. LGD założyła, że proces ten musi być maksymalnie transparentny, dlatego w opracowanie dokumentu zostały włączone wszystkie grupy mieszkańców, tj. przedstawiciele lokalnych grup interesów społeczno-gospodarczych, reprezentujący interesy sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego, w tym m.in. przedstawiciele JST, podmioty gospodarcze, Stowarzyszenia, KGW, OSP, sołtysi, osoby w różnych grupach wiekowych – także seniorzy i osoby młode do 25 r.ż. Znaczący był również udział kobiet, przedstawicielek grupy osób w niekorzystnej sytuacji na obszarze LGD.

W celu zaangażowania społeczności lokalnej i zapewnienia oddolnego charakteru jej przygotowania i opracowania LGD na każdym etapie zarówno tworzenia, jak i realizacji strategii, zastosowała adekwatne do potrzeb następujące metody partycypacji:

1. **komunikaty informacyjne** - informowanie społeczności poprzez komunikaty informacyjne, jako najprostsza metoda partycypacji, w której działania LGD sprowadziły się do poinformowania społeczności o podjętych działaniach. Informacje na temat prac nad tworzoną dokumentem, dostępne były na stronie internetowej LGD, w mediach społecznościowych oraz stronach internetowych gmin członkowskich i sołectw (jeśli dostępne). Dodatkowo będą wykorzystane do informowania społeczności o działaniach związanych z realizacją i aktualizacją LSR, oraz jako narzędzie do zachęcania do współpracy i partnerstwa oraz zgłaszania nowych inicjatyw i pomysłów związanych z LSR (fiszki). Będą służyć na etapie realizacji do informowania o formach wsparcia i możliwościach udziału w działaniach również na rzecz zdefiniowanych w LSR grup osób,
2. prowadzenie otwartych **spotkań/warsztatów informacyjno-konsultacyjnych**, podczas których mieszkańcy mogli wyrazić własne zdanie i opinie na temat planowania kierunków rozwoju obszaru. LGD przeprowadziła spotkania w każdej gminie członkowskiej stowarzyszenia. Miały one na celu zapoznanie uczestników z ideą planowania strategicznego, procesem tworzenia strategii i kolejnością podejmowanych kroków, aby mogli w sposób bardziej świadomy uczestniczyć w procesie jej budowania. Posłużyły również rozwijaniu dialogu z mieszkańcami, przedstawicielami władz lokalnych, podmiotami gospodarczymi, różnymi organizacjami i instytucjami. Pozwoliły na zdefiniowanie potrzeb i problemów obszaru LGD oraz zdefiniowaniu problemów i sposobów ich rozwiązań w zakresie komunikacji z lokalną społecznością. Będą również wspierać proces realizacji LSR (szczegóły w Planie komunikacji),
3. pozyskiwanie informacji poprzez **badanie ankietowe**, zawierające badanie potrzeb, oczekiwań i kierunków rozwoju obszaru LGD. Ankieta została przekazana w formie elektronicznej i papierowej (także podczas spotkań/warsztatów, imprez lokalnych na obszarze LGD oraz na stronie www LGD i gmin), aby zapewnić szeroką dostępność dla społeczności. W badaniu brali udział mieszkańcy obszaru. Posłużyły do zdefiniowania potrzeb i problemów obszaru LGD (szczegóły w Rozdziale IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR). Ankieta będzie również wykorzystywana podczas badań na etapie realizacji LSR,
4. **karta pomysłu na projekt** umożliwiła mieszkańcom inicjatywę, także innowacyjną, i wskazanie kierunku oraz zasygnalizowanie potrzeb podjęcia konkretnych działań. Kartę udostępniono w formie elektronicznej i papierowej (także podczas spotkań/warsztatów, w punkcie informacyjno-konsultacyjnym w Biurze LGD (od września 2022 do maja 2023) , podczas imprez lokalnych na obszarze LGD oraz na stronie www LGD i gmin). W badaniu brali udział mieszkańcy obszaru. Karty wspomogły definiowanie potrzeb obszaru LGD (szczegóły w Rozdziale IV. Analiza potrzeb i potencjału LSR).
5. **warsztaty dialogu społecznego** z lokalnymi władzami, przedstawicielami instytucji wspierających, dyrektorami i kierownikami jednostek podległych, np. GOK, szkół, placówek zajmujących się wsparciem dzieci i młodzieży, reprezentantami różnych podmiotów, organizacji i grup społecznych z terenu LGD, członkami LGD podczas WZC. Wykorzystanie metod: praca w grupach, czy burza mózgu, stosowano metodę „okrągłego stołu na raty”. Omawianie kwestii o dużym znaczeniu dla lokalnej społeczności. Utworzone postulaty uwidoczniły kierunki pożądanych zmian i inwestycji na obszarze LGD, a także formy komunikacji lokalnej. Warsztaty służyły włączeniu mieszkańców w życie publiczne, zachęcaniu do współpracy międzysektorowej, udrażniania kanałów komunikacji między mieszkańcami.
6. **punkt informacyjno-konsultacyjny w Biurze LGD** (od września 2022 do maja 2023 – na potrzeby opracowania LSR), będzie stanowić stałe miejsce komunikacji z zainteresowanymi stronami na każdym etapie tworzenia i wdrażania LSR. Dodatkowo w każdej z Gmin będą odbywać się cykliczne konsultacje z pracownikiem Biura LGD, zgodnie z Planem komunikacji,
7. **spotkania indywidualne** z przedstawicielami organów Stowarzyszenia, władzami, członkami LGD oraz pracownikami Biura LGD, dot. zarówno poszczególnych etapów opracowywania LSR, jak również wdrożenia metod wielostronnej komunikacji,
8. **Zespół Roboczy ds. LSR** - wykorzystanie zróżnicowanych metod partycypacji takich jak: otwarte spotkania/warsztaty informacyjno-konsultacyjne, warsztaty dialogu społecznego, informacje zebrane podczas dyżurów pracowników Biura LGD (punkt informacyjno-konsultacyjny), wyniki badania ankietowego (ankiety udostępniono za pomocą strony internetowej LGD, na spotkaniach/warsztatach

informacyjno-konsultacyjnych i w punkcie informacyjno-konsultacyjnym, w Urzędach Gmin z terenu LGD) oraz zgłoszenia propozycji realizacji konkretnych przedsięwzięć na obszarze (z wykorzystaniem kart pomysłu na projekt) pozwoliło na zebranie obszernego materiału na temat problemów, potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności niezbędnych do prac **Zespołu Roboczego ds. LSR**, powołanego przez Prezesa Zarządu Stowarzyszenia, składającego się z przedstawicieli trzech sektorów, tj. przedsiębiorców, organizacji społecznych i instytucji publicznych z terenu gmin, wchodzących w skład LGD (w tym reprezentanci – seniorów, ludzi młodych do 25 r.ż. i kobiet (stanowiących grupę osób w niekorzystnej sytuacji na terenie LGD), którzy stanowili ważny element konsultacyjny, aktywnie włączając się w proces opracowania LSR na każdym etapie) oraz przedstawiciela Biura. Jego celem była analiza zebranych danych, wyników konsultacji, spotkań oraz wypracowanie rekomendacji i propozycji dla dalszych etapów opracowania i wdrażania strategii oraz planu komunikacji w odniesieniu do realizacji LSR w sposób partycypacyjny. Spotkania odbywały się w celu analizy gromadzonych materiałów i informacji. Większość wniosków została uwzględniona, odrzucono jedynie te, na które LGD poprzez swoje działania nie ma żadnego wpływu i możliwości ich realizacji. Przeprowadzono dyskusje w zakresie określenia priorytetowych celów i kierunków rozwoju obszaru w nowym okresie programowania, zaproponowano również wskaźniki realizacji LSR oraz opracowania projektów dokumentu strategicznego dla poszczególnych etapów tworzenia LSR. Zespół będzie aktywny także na etapie realizacji LSR, opracowując zgłoszone oddolnie propozycje zmian do dalszych konsultacji, czy akceptacji przez właściwy organ Stowarzyszenia,

Partycypacyjne podejście umożliwia współuczestniczenie społeczności lokalnej w procesie decyzyjnym na etapie zarówno opracowania, jak i realizacji LSR i zakłada pogłębione partnerstwo, polegające na przekazaniu jej części kompetencji oraz odpowiedzialności za podejmowane działania oraz współdecydowanie o kierunkach rozwoju i kształcie LSR. Partycypacja w tworzeniu i realizacji lokalnej strategii rozwoju skonstruowana została w taki sposób, aby wzmacniać i budować społeczeństwo obywatelskie odpowiedzialne za lokalny rozwój oraz rozwijać wzajemną komunikację i współpracę, co potwierdza inkluzywny charakter działalności LGD.

1. PARTYCYPACYJNE OPACOWANIE LSR

Analiza potrzeb i potencjału obszaru LSR oraz identyfikacja grup docelowych strategii.

Spotkania w ramach **warsztatów informacyjno-konsultacyjnych** odbyły się dla mieszkańców trzech gmin, zrzeszonych w ramach LGD w terminach: 06, 07, 08.09.2022r. – w Starym Sączu, Łącku i Podegrodziu. Podsumowanie wcześniejszych warsztatów przeprowadzono online w dniu 26.10.2022r. (łącznie zaangażowały się 96 osoby). W dalszej kolejności po wspólnych spotkaniach władarzy gmin z terenu LGD oraz władarzy sąsiednich gmin: Piwnicznej-Zdrój, Rytra, Krynicy-Zdrój i Muszyny i przeprowadzonej analizie spójności zmienionego obszaru pod względem wspólnych celów i korzyści podjęto decyzje o przyłączeniu. Efektem jest poszerzenie terenu działania LGD o nowe gminy i włączenie do partycypacyjnego opracowania oraz realizacji LSR mieszkańców nowego obszaru. W wyniku rozszerzenia po przystąpieniu do Stowarzyszenia nowych gmin na ich terenie również przeprowadzono konsultacje w ramach warsztatów informacyjno-konsultacyjnych, włączając w działania partycypacyjne lokalną społeczność. Spotkania odbyły się w terminach: 13, 14, 15 i 16.03.2023r. – w Rytrze, Krynicy-Zdroju, Piwnicznej-Zdroju i Muszynie (zaangażowanych 42 reprezentantów wszystkich grup mieszkańców, tj. przedstawicieli lokalnych interesów społeczno-gospodarczych reprezentujących interesy sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego). W tym czasie cały czas prowadzony był **punkt informacyjno-konsultacyjny** w Biurze LGD (od września 2022 do maja 2023), gdzie lokalna społeczność, także z terenu nowych gmin, miała możliwość m.in. uzyskać szczegółowe informacje nt. nowej LSR, zapoznać się z materiałami, złożyć opinie, uwagi, czy propozycje do dokumentu, a także pozyskać wiedzę nt. interesujących ich kwestii, związanych z tworzeniem dokumentem (zrealizowano 35 konsultacji). Podczas wszystkich spotkań, także podczas różnych lokalnych wydarzeń, np. festynów, jarmarków rzemiosła, święta owocobrania, itp. oraz w czasie pracy Biura LGD przeprowadzano badania **ankietowe** oraz zbierano **Karty pomysłu na projekt** (łącznie 238 ankiet i 115 kart).

Informacje i materiały zgromadzone tymi metodami stanowiły źródło analizy potrzeb i potencjału obszaru LSR. Etap ten miał na celu zapoznanie uczestników z ideą planowania strategicznego, procesem tworzenia strategii i kolejno podejmowanymi krokami, aby mogli w sposób bardziej świadomy uczestniczyć w procesie budowania strategii. Proces partycypacji polegał m.in., na poinformowaniu społeczeństwa o przystąpieniu do prac nad strategią. Diagnoza przygotowana została w ścisłej komunikacji z przedstawicielami trzech sektorów, na których

oparte są działania LGD: publicznego, społecznego i gospodarczego. Dzięki temu została zebrana wiedza i doświadczenie wszystkich środowisk tworzących społeczność, a także instytucji i organizacji działających na terenie LGD. Zdobyta w wyniku diagnozy społecznej wiedza była fundamentem w planowaniu działań, zadań i przestrzeni przy opracowywaniu LSR. Zebrane informacje i doświadczenie wszystkich środowisk tworzących społeczność, a także instytucji i organizacji działających na terenie LGD stanowiły podstawę opracowywanej LSR. Określenie potrzeb i oczekiwań różnych grup społecznych nastąpiło na podstawie analizy wyników ww. zastosowanych narzędzi. Przeprowadzone działania partycypacyjne posłużyły zebraniu opinii o występujących problemach oraz wypracowaniu wraz z mieszkańcami rozwiązań, które uwzględniają ich potrzeby. Proces definiowania potrzeb został przeprowadzony według zasady równomiernego zaangażowania przedstawicieli wszystkich trzech sektorów i dialogu społecznego, który umożliwił budowanie konsensusu wokół kwestii ważnych dla mieszkańców obszaru LGD. Efektem takiego działania było uzyskanie diagnozy partycypacyjnej, którą stworzyli sami członkowie danej społeczności, która określiła mocne i słabe strony obszaru oraz jego szanse i zagrożenia w rozwoju, co umożliwiło zaprojektowanie celów i planu działania, metod komunikacji, które przekazane zostały do dalszych konsultacji. Na tym etapie LGD zapewniła szerokie spojrzenie na sytuację obszaru z perspektywy różnych grup społecznych. Pomysły i propozycje, które pojawiły się na tym etapie, stanowiły bogate źródło informacji dla osób koordynujących cały proces i odpowiedzialnych za podsumowanie prowadzonych prac oraz opracowywanie dokumentacji.

Podczas spotkań i warsztatów dialogu społecznego, indywidualnych konsultacji, dyżurów w Biurze LGD oraz na podstawie wniosków z ankiet i kart pomysłu na projekt w trakcie prac **Zespołu Roboczego ds. LSR** zdefiniowano grupy docelowe, co pozwoliło na dalszym etapie prac określić zakres dedykowanych im. działań pod poszczególne projekty, ujęte w strategii.

Określenie celów i przedsięwzięć i związanych z nimi wskaźników.

Dzięki przeprowadzonej analizie efektywnie określono priorytetowe kierunki rozwoju obszaru podczas prac **Zespołu Roboczego**, który był odpowiedzialny za ostateczne zweryfikowanie kierunków i celów rozwoju obszaru i zdefiniowanie docelowych grup wsparcia, w tym osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Pomysły i wskazówki z prac nad strategią analizowane były przez członków Zespołu. Dokonano analizy przyjęcia bądź odrzucenia wniosków z konsultacji. Część tych wniosków została uwzględniona w LSR, natomiast pozostała część albo nie nadawała się do ujęcia w LSR, bądź była niezgodna z wytycznymi/przepisami prawa. Dołożono wszelkich starań, aby uspołeczniony proces opracowania strategii przełożył się na zaplanowanie działania adekwatnie do potrzeb i wykorzystania szans rozwojowych oraz większego włączenia społecznego mieszkańców. Różnorodność i adekwatność zastosowanych metod partycypacyjnych i prowadzonych działań włączających mieszkańców obszaru LGD Brama Beskidu, stanowił istotny mocny fundament, dla określonych celów LSR. Pozwoliło to zweryfikować priorytety i dopasować działania do odpowiednich grup odbiorców tak, aby miały jak najszerszy i najskuteczniejszy zasięg oddziaływania. Na podstawie wyników z przeprowadzonych dotychczas spotkań, warsztatów, badań ankietowych oraz spotkań Zespołu Roboczego stworzona została proponowana lista celów i przedsięwzięć w ramach lokalnej strategii rozwoju. W celu dalszych konsultacji zorganizowano warsztaty dialogu społecznego, które przeprowadzono w grupie wóldarzy, dyrektorów i kierowników jednostek podległych, np. GOK, szkół, instytucji zajmujących się wsparciem ludzi młodych do 25 r.ż. oraz reprezentantów wszystkich gmin z obszaru LGD w dniu 25.04.2023r. Z kolei w dniu 09.05.2023r., w takich warsztatach uczestniczyli wszyscy kierownicy Ośrodków Pomocy Społecznej oraz reprezentanci placówek oświatowych z terenu LGD. Podczas tych spotkań, które umożliwiły otrzymanie informacji zwrotnej i zweryfikowanie każdego etapu pracy, budowano konsensus wokół kwestii ważnych dla mieszkańców obszaru LGD.

Dodatkowo 22.05.2023 r. w Starym Sączu odbyły się warsztaty dialogu społecznego dla wszystkich zainteresowanych stron z obszaru LGD, na którym przedstawiono złożone główne cele i przedsięwzięcia (łącznie w tym etapie udział wzięło 56 osób z całego obszaru, w tym reprezentanci sektorów społecznego, gospodarczego i publicznego). Efektem takiego działania było wypracowanie - dzięki adekwatnej partycypacji - najlepszych sposobów realizacji celów i weryfikacja ich adekwatności w odniesieniu do przeprowadzonej diagnozy obszaru, a także oceny doboru właściwych metod komunikacji z lokalną społecznością w zakresie realizacji i usprawniania wdrażania LSR. Podczas spotkań wypracowano propozycje przedsięwzięć i wskaźników realizacji celów. Dotychczasowe wyniki prac zostały omówione przez Zespół Roboczy i **skonsultowane indywidualnie** również

z członkami Zarządu i Rady oraz pracownikami Biura LGD. Wypracowanie odpowiednich wskaźników oraz sposobów ich weryfikowania było kluczowe dla monitorowania skuteczności i efektywności strategii.

W opracowanie analizy, wynikających z niej celów, wskaźników, wyłonienie docelowych grup wsparcia, szeroko włączono społeczność lokalną, co pozwoliło zidentyfikować czynniki kluczowe dla rozwoju obszaru i posłużyło określeniu wagi poszczególnych zagadnień. Pomysły i propozycje, które wynikły z zastosowanych narzędzi stanowiły bogate źródło informacji dla osób koordynujących cały proces i odpowiedzialnych za ostateczne podsumowanie prowadzonych prac.

Opracowanie Planu Komunikacji.

W celu włączenia mieszkańców/interesariuszy w dyskusje na temat zakresu planu wykorzystano różne adekwatne metody i narzędzia zastosowane podczas prac nad opracowaniem LSR. W trakcie konsultacji w Biurze LGD, warsztatów informacyjno-konsultacyjnych, czy w ankietach, podczas warsztatów dialogu społecznego głównie osoby młode i pracujące zgłaszały sugestie, by informacje o działaniach aktywizacyjnych były rozpowszechniane przez Facebook i inne media społecznościowe, natomiast seniorzy, także działający w organizacjach pozarządowych, OSP, czy KGW podnosili temat trudności w dostępie, czy braku wystarczających umiejętności w tej grupie obsługi urządzeń TIK oraz potrzeby stosowania tradycyjnych kanałów informacyjnych (ulotka, bezpośrednie spotkanie, czy komunikaty np. poprzez instytucje). Z kolei przedstawiciele organów LGD i pracownicy zgłosili potrzebę powiązania spotkań informacyjnych z harmonogramem naborów, tak, aby odbywały się one przed ich ogłoszeniem, co pozwoli w pełni wykorzystać ich potencjał informacyjny i utrzymać zaangażowanie lokalnej społeczności na etapie wdrażania LSR. Określono sposoby obustronnej komunikacji oraz grupy docelowe odbiorców komunikatów, kanały jakimi można do nich dotrzeć i zasoby, jakimi dysponuje LGD. Niebagatelne znaczenia ma tutaj organizowanie cyklicznych spotkań informacyjno-konsultacyjnych bliżej lokalnej społeczności, tzn. w każdej z członkowskich gmin, czy dla określonych grup społecznych (seniorów, rolników, organizacji pozarządowych, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet, dla których przewidziano dedykowane działania w LSR, ludzi młodych do 25 r.ż. i seniorów). Będzie to służyć również wzmacnianiu partnerskich relacji w społeczności lokalnej i rozwinięciu współpracy pomiędzy podmiotami. Podczas spotkań omawiany byłby postęp we wdrażaniu LSR, zbierane pomysły i wnioski na usprawnienia, konsultowane zmiany/potrzeby ew. zmian, przekazywana informacja bieżąca o działaniach LGD szerszej społeczności lokalnej. Działania te będą nakierowane także na **mobilizację biernych dotychczas** interesariuszy, zachęcanie ich do włączenia w działania i zaangażowania w realizację strategii i jej usprawnianie. Przyczyni się także nawiązywaniu partnerskiej współpracy i wielostronnej komunikacji między podmiotami. Umożliwią one również zaangażowanym podmiotom dzielenie się informacjami, wiedzą, doświadczeniem. Dzięki zaplanowanym w Planie komunikacji inkuzywnym działaniom LGD dotrze z informacjami o swoich osiągnięciach do lokalnej społeczności, co pozwoli jej budować swoją wiarygodności i lokalne zaufanie oraz rozwinąć współpracę. Wnioskowali o to zarówno władze, jak i lokalna społeczność. Szczegóły zawarto w Planie komunikacji z lokalną społecznością.

Na podstawie zgromadzonych dotychczas informacji i prac Zespołu Roboczego, w ramach zastosowanych adekwatnych do potrzeb partycypacyjnych metod tworzenia LSR w dniu 25.05.2023r. na Walnym Zebraniu Członków Stowarzyszenia, które odbyło się w Starym Sączu, w ramach warsztatów dialogu społecznego, członkom Stowarzyszenia przedstawiono końcowy dokument, który kolejny raz poddano dopracowaniu. Podczas dyskusji zgłoszono uwagi, które zostały uwzględnione w dokumencie. Tak szerokie zastosowanie lokalnego dialogu społecznego pozwoliło opracować finalny dokument strategiczny, w którym zadania ujęte do realizacji wynikają z potrzeb zgłoszonych przez różne grupy społeczne.

Na tym etapie opracowania strategii przeprowadzano spotkania w dogodnych dla zainteresowanych stron lokalizacjach, nie pomijając żadnej z gmin, wchodzących w skład LGD, za każdym razem zapraszając przedstawicieli różnych organizacji, podmiotów, mieszkańców i władz. Na spotkaniach obecni byli zarówno przedstawiciele władz publicznych, dyrektorzy i kierownicy jednostek im podległych, np. szkół, GOK, przedszkoli, jak również organizacji (stowarzyszeń, KGW, OSP), przedsiębiorcy, działacze społeczni, aktywiści, wywodzący się spośród różnych grup wiekowych, w tym seniorzy oraz osoby młode do 25 r.ż. lub ich przedstawiciele. Dużą grupę na spotkaniach stanowiły kobiety, które jak wynika z diagnozy, czują się grupą, która chce wziąć sprawy w swoje ręce i jest mocno zdeterminowana w realizacji potrzeby rozwoju, aktywizacji zarówno zawodowej, jak i społecznej oraz zapewnienia stabilizacji. Zastosowano różnorodne inkluzywne formy komunikacji, gwarantujące

dostęp do informacji jak najszerszej grupie, odbiorów: ogłoszenia/plakaty/komunikaty, zaproszenia imienne, komunikaty ustne, kierowane do różnych grup przy okazji spotkań, czy imprez, portal społecznościowy, strona www (LGD i gmin), baza mailingowa LGD, marketing szeptany. Konsultacje społeczne oraz warsztaty dialogu społecznego (także na spotkaniu z członkami LGD podczas WZC), na których omawiano i analizowano dokumentację strategiczną, w tym plan komunikacji, czy metody weryfikacji wdrażania LSR to najważniejszy etap partycypacji, który obejmował zasięgnięcie opinii różnych grup społecznych. LGD przedstawiła projekt lokalnej strategii rozwoju, który podlegał analizie i możliwości zgłaszania ewentualnych uwag oraz sugestii. Stworzyło to możliwość współdecydowania i wspólnego konstruowania strategii z lokalną społecznością.

2. PARTYCYPACYJNE WDRAŻANIE LSR

Podjęcie partycypacyjne ma szerokie zastosowanie, nie tylko na etapie sporządzania LSR, ale, co równie istotne, także podczas wdrażania. Włączenie lokalnej społeczności także na tym etapie zagwarantuje jej dostosowanie do potrzeb mieszkańców i skuteczną realizację, a także wpłynie na wizerunek LGD.

Partycypacyjne podejście do wdrażania strategii będzie polegało na kontroli społecznej postępu realizacji działań zawartych w dokumencie. Przyjęto założenie, że aby LSR weszła w rzeczywistość lokalnej społeczności musi ona zostać włączona w proces jej realizacji (w tym jej aktualizacji, opracowania Procedur i kryteriów wyboru oraz ich zmian). Informacje nt. konieczności zmian gromadzone i omawiane będą podczas spotkań informacyjno-konsultacyjnych w każdej gminie z obszaru LGD i posłużą uzyskaniu informacji zwrotnej nt. oceny działań LGD, jakości pomocy świadczonej przez LGD oraz jakości komunikacji. Pozyskiwane będą także podczas cyklicznych wydarzeń na obszarze LGD, co będzie mieć na celu zapewnianie szerokiej akceptacji społecznej dla działań i kierunków rozwojowych realizowanych przy pomocy LSR, jak również podczas dyżurów pracowników w Biurze LGD i w gminach oraz na podstawie gromadzonych ankiet, czy wniosków organów Stowarzyszenia.

Zespół Roboczy ds. LSR podczas opracowywania projektów dokumentacji oraz ich zmian uwzględni wyniki konsultacji, diagnozę obszaru LGD i uwarunkowania prawne wdrażania LSR, obowiązujące w okresie programowania 2023–2027, a także doświadczenia poprzednich perspektyw finansowych, jak również zapisy dokumentów nadrzędnych.

Procedura zmiany kryteriów wyboru może zostać zainicjowana przez członków LGD, organy Stowarzyszenia oraz mieszkańców obszaru. Zmiany kryteriów wyboru operacji będą szeroko konsultowane. Kryteria wyboru operacji przyjmowane są na podstawie analizy wniosków wynikających z konsultacji społecznych w ramach tworzenia LSR, wynikają z diagnozy obszaru LGD i uwarunkowań prawnych, a także z doświadczenia poprzednich perspektyw finansowych. W poszczególnych kryteriach uwzględnione będą także powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami LSR. (szczegóły znajdują się w Rozdziale VII. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru).

Opracowany projekt zmian danego dokumentu zostanie przekazany do dalszych konsultacji zgodnie z procedurami (z uzasadnieniem wyboru), a po ich zakończeniu całej procedury - Zarządowi. Aktualizacja LSR, Planu komunikacji, Procedur czy Kryteriów wyboru każdorazowo wymagać będzie konsultacji z lokalną społecznością oraz opinii i akceptacji właściwego organu.

Dodatkowo Zarząd Stowarzyszenia przy podejmowaniu decyzji w zakresie swoich kompetencji, będzie publikować na stronie internetowej LGD i/lub wysyłać do członków Stowarzyszenia projekt zmian LSR, informacje o zamiarze realizacji projektów dofinansowanych ze środków UE oraz informacje o innych ważnych dla funkcjonowania Stowarzyszenia lub wdrażania LSR planowanych działaniach – jednocześnie informując członków Stowarzyszenia i lokalną społeczność o możliwości uzyskiwania w Biurze Stowarzyszenia dodatkowych informacji oraz zgłaszania swoich uwag, pomysłów i inicjatyw na realizację nowych projektów przez LGD (fiszki).

Relacje LGD na etapie wdrażania LSR będą opierać się na pogłębionym partnerstwie i obustronnej komunikacji, co potwierdzają treści odnoszące się do sposobu wdrożenia podejścia partycypacyjnego, uwzględniające korzystanie z modelu pogłębionego partnerstwa z lokalną społecznością na etapie podejmowania decyzji, stosowania zróżnicowanych i wynikających z diagnozy i jej analizy dopasowanych form komunikacji, zachęcanie do zgłaszania nowych pomysłów/inicjatyw dot. funkcjonowania LGD i realizacji LSR, także w partnerstwie (fiszki).

LGD planuje wspierać członków społeczności w procesie rozwoju lokalnego i współpracy poprzez inkluzywne działania animujące, skierowane do potencjalnych wnioskodawców w formie warsztatów informacyjnych (w tym m.in. **animowanie** do wdrażania **innowacji m.in. w zakresie podejmowania działalności gospodarczej** oraz dot. operacji realizowanych w **partnerstwie i kojarzenie partnerów**) a także pomoc lokalnym liderom w przekształcaniu pomysłów i potrzeb w projekty kwalifikujące się do dofinansowania, np. poprzez centrum wsparcia organizacji pozarządowych. LGD będzie informować o głównych zasadach wnioskowania o dofinansowanie, kryteriach wyboru operacji przez LGD, w których przewiduje się dodatkową punktację za realizację projektów **innowacyjnych**, oraz o zasadach nawiązywania współpracy, mającej na celu realizację **operacji w partnerstwie**. Działania te będą realizowane podczas doradztwa (np. w centrum wsparcia organizacji pozarządowych, dyżurów w Biurze LGD oraz w gminach), podczas warsztatów informacyjnych dla potencjalnych wnioskodawców (w tym również **osób młodych - do 25 r.ż., seniorów, kobiet**, reprezentujących grupę osób w niekorzystnej sytuacji na terenie LGD), jak również poprzez wspieranie beneficjentów LSR w realizacji i rozliczaniu projektów. LGD będzie także pozyskiwać informacje zwrotne w formie ankiet nt. oceny efektywności komunikacji i jakości pomocy świadczonej przez LGD - pod kątem ew. potrzeby zmian i pozyskania nowych inicjatyw i pomysłów (fiszki).

LGD planuje reagować w przypadku stwierdzenia (np. na podstawie ankiet, czy podczas konsultacji w Biurze LGD, czy gminach), że wzajemna komunikacja z lokalną społecznością jest nieskuteczna (przykładem może być brak zainteresowania działaniami LGD, takimi jak udział w warsztatach, czy doradztwie). W tym celu LGD zaprosi społeczność do zgłaszania propozycji usprawnień, które po analizie i opracowaniu będą mogły zostać wdrożone do zastosowania w celu wyeliminowania problemu. LGD będzie prowadzić bieżący monitoring swoich działań i wdrażanych usprawnień np. poprzez listy uczestnictwa czy liczbę reakcji.

W planowanych działaniach LGD uwzględniła stosowanie **zasad horyzontalnych**, tj. m.in. aspekt wyrównywania szans oraz perspektywy płci (zasada równości kobiet i mężczyzn oraz zasady równości szans i niedyskryminacji, również z uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami), wyodrębniając podczas analizy obszaru grupę osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, którą na terenie LGD stanowią kobiety. Dzięki dedykowanym działaniom (co uwidoczniło w Rozdziale VI. Cele i wskaźniki) LGD chce przyczynić się do wyrównywania zdiagnozowanych nierówności. Dodatkowo LGD będzie uwzględniać w działaniach określone w przepisach zasady horyzontalne, tj. poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, stosowanie zasady równości kobiet i mężczyzn, równości szans i niedyskryminacji z uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami, wspierania zrównoważonego rozwoju.

LGD będzie dbać, by podejmowane przez organizację działania, czy realizowane projekty były dostosowane do zidentyfikowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami, (zgodnie z zasadą równości szans i niedyskryminacji) i zapobiegały dyskryminacji poprzez wyeliminowanie elementów dyskryminujących, ośmieszających bądź utrwalających stereotypy ze względu na niepełnosprawność, płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, wiek lub orientację seksualną oraz używanie zróżnicowanego przekazu w materiałach informacyjnych, komunikacji.

Podejmowane przez Stowarzyszenie działania uwzględniają potrzeby przyszłych pokoleń, m.in. poprzez dbałość o ochronę środowiska (Rozdział VI. Cele i wskaźniki). Dlatego LGD będzie wspierać w swoich działaniach inicjatywy, zgodne z celem wspierania zrównoważonego rozwoju oparte na art. 11 TFUE, celach ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumieniu paryskim i zasadzie "nie czyni poważnych szkód", dążące do zachowania równowagi przyrodniczej i przestrzennej oraz zrównoważonego podejścia do użytkowania zasobów przyrody.

Zastosowany w praktyce proces partycypacji przyczyni się do rozwoju kompetencji społeczności lokalnej, wzmocni oddolne inicjatywy oraz zintegruje środowiska lokalne dzięki możliwości podejmowania wspólnych działań. Możliwość wysłuchania opinii wszystkich zaangażowanych stron, wymiana informacji, pośrednie i bezpośrednie formy uczestnictwa we współtworzeniu strategii, wzmocnią budowany kompromis, a interes wspólnoty stanie się kluczem w podejmowaniu decyzji. Zbudowanie wzajemnych relacji pozwoli na rozwinięcie sprawnej i efektywnej komunikacji, bez której nie można było mówić o partycypacji społecznej.

ROZDZIAŁ IV. ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

1. OKREŚLENIE GRUP DOCELOWYCH SZCZEGÓLNIIE ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA LSR

Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą obszaru i zidentyfikowanymi kluczowymi problemami poszczególnych grup osób (opisanymi w poniższych podrozdziałach w zależności od ich charakteru), do grup docelowych LSR Stowarzyszenia LGD „Brama Beskidu” zaliczamy:

1. osoby fizyczne zamieszkałe na terenie wiejskim gmin partnerskich (w tym także rolnicy, ludzie młodych, seniorzy, liderzy lokalni, osoby w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowane na obszarze objętym LSR tj. kobiety), które dzięki realizacji LSR Stowarzyszenia LGD „Brama Beskidu” skorzystają m.in. z nowych obiektów i usług umożliwiających zagospodarowanie czasu wolnego, podniosą swoją wiedzę i wpłyną na ochronę środowiska oraz ekologię, zwiększą swoją aktywność, poziom integracji oraz uzyskają zatrudnienie na terenie LGD, zwiększą swoją aktywność zawodową i dostosowanie do warunków rynku pracy, wzrosnie poziom wiedzy i kompetencji lokalnych liderów dot. działalności organizacji pozarządowych.
2. osoby fizyczne niezamieszkałe na obszarze LGD (turyści/przyjezdni, w tym też os. młode, seniorzy), którzy skorzystają m.in. z oferowanych przez region różnorodnej infrastruktury turystycznej czy rekreacyjnej
3. osoby prawne lub pełnoletnie osoby fizyczne zamierzające prowadzić (w tym osoby w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowane na obszarze objętym LSR tj.:kobiety) lub prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, której miejsce wykonywania znajdzie/znajduje się na terenie wiejskim obszaru Stowarzyszenia LGD „Brama Beskidu”
4. rolnicy prowadzący małe gospodarstwa rolne lub domownicy będący właścicielem lub współwłaścicielem małego gospodarstwa otrzymają wsparcie w zakresie prowadzenia agroturystyki.
5. osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną oraz grupy nieformalne, których siedziba lub ich oddział znajduje się na obszarze wiejskim objętym Stowarzyszenia LGD „Brama Beskidu”. Będą to podmioty działające lub wyrażające chęć działania na obszarze LGD, wpływając w ten sposób na jego rozwój. Zaliczamy do nich także wszelkiego rodzaju organizacje pozarządowe, OSP, Koła Gospodyń wiejskich, zespoły regionalne, zamierzające realizować projekty na rzecz mieszkańców obszaru LGD lub na rzecz rozwoju lokalnego.
6. jednostki samorządu terytorialnego - gminy partnerskie (JSFP), które dzięki realizacji LSR przeprowadzą działania służące zwiększeniu atrakcyjności obszaru LGD i poprawy życia mieszkańców
7. stowarzyszenie LGD „Brama Beskidu”: pracownicy, członkowie, którzy dzięki realizacji LSR podniosą swoje kompetencje i wiedzę z zakresu działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

Tabela. Charakterystyka grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR tj.: seniorów, ludzi młodych oraz osób w niekorzystnej sytuacji tj. kobiety oraz ich problemów oraz obszarów interwencji odnoszących się do tych grup:

Grupy	Najważniejsze problemy	Obszary interwencji
Kobiety	- Wykluczenie w życiu społecznym i zawodowym spowodowane m.in. małym lub żadnym doświadczeniem zawodowym, ograniczeniami związanymi z pełnieniem ról społecznych i rodzinnych, trudnościami w pogodzeniu życia zawodowego z rodzinnym,	- Działania podnoszące kwalifikacje i zwiększające szanse i konkurencyjność na rynku pracy oraz podnoszące kompetencje społeczne poprzez zaplanowane działania w ramach aktywnego włączenia np.: szkolenia zawodowe, trening kompetencji i umiejętności społecznych, oraz działania pozwalające na utrzymanie zatrudnienia, subsydiowane zatrudnienie, staże zawodowe – przedsięwzięcie 3.1

Osoby powyżej 60 roku życia	<ul style="list-style-type: none"> - Ograniczenia w uczestnictwie w życiu społeczno-kulturalnym, powodujące wycofywanie się tych osób z życia społeczności lokalnej i zaprzestawanie kultywowania lokalnych tradycji i obyczajów, - Utrudniony dostęp do technologii cyfrowych przez seniorów. Trudności te wynikają z ich wieku przez co mają problemy z przyswajaniem informacji dotyczących korzystania z urządzeń elektronicznych. Pogłębia to podziały społeczne i cyfrowe wykluczenie; 	<ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie i rozwój placówek kultury, bibliotek, obiektów turystycznych czy infrastruktury około turystycznej i małej infrastruktury publicznej - przedsięwzięcie 2.1; - Działania ukierunkowane na włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji, seniorów, ludzi młodzi do 25 roku życia poprzez działania w postaci szkoleń/warsztatów/wydarzeń w których te osoby będą brały udział – przedsięwzięcie 3.2.
Osoby poniżej 25 roku życia	<ul style="list-style-type: none"> - Słaba oferta zagospodarowania czasu wolnego i słaby dostęp do ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury społeczno – kulturalnej, - Wykluczenie z życia zawodowego z uwagi na brak środków finansowych np. na założenie własnej działalności, małe lub żadne doświadczenie zawodowe 	<ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie tworzenia pozarolniczej działalności gospodarczej poprzez środki na dofinansowanie utworzenia miejsc pracy, dedykowane m.in. do osób w niekorzystnej sytuacji – przedsięwzięcie 1.1, - Działania ukierunkowane na włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji, seniorów, ludzi młodzi do 25 roku życia poprzez działania w postaci szkoleń/warsztatów/wydarzeń w których te osoby będą brały udział – przedsięwzięcie 3.2.

Źródło: Opracowanie własne

Kobiety jako grupa osób w niekorzystnej sytuacji będą wspierane w LSR poprzez możliwość uzyskania dotacji na utworzenie własnej działalności gospodarczej, uczestniczenie w programach podnoszących kwalifikacje zawodowe oraz uczestnictwo w warsztatach/szkoleniach z zakresu ochrony środowiska a także wzmacniających kompetencje cyfrowe. LGD przewiduje zastosowanie różnorodnych środków przekazu – począwszy od ogłoszeń, informacji, artykułów zamieszczanych na stronach www LGD i gmin, na profilu czy portalu społecznościowym LGD, gmin, instytucji, tablicach ogłoszeń. Przede wszystkim komunikacja będzie się odbywać poprzez bezpośrednie spotkania z reprezentantami różnych grup społecznych, potencjalnymi wnioskodawcami i beneficjentami. Duże znaczenie będzie mieć również doradztwo prowadzone w Biurze LGD oraz podczas cyklicznych dyżurów w gminach pracowników LGD, co ułatwi kontakt zainteresowanych osobom, np. seniorom, czy pracującym, mającym problem z przemieszczaniem się, czy dostępnością czasową. Uwzględniono problemy z dostępnością seniorów do usług społecznych czy środków komunikacji. Dzięki planowanemu różnorodnemu zakresowi środków przekazu kobiety oraz lokalna społeczność będą informowane o planowanych do realizacji działaniach Stowarzyszenia LGD „Brama Beskidu”.

2. ANALIZA POTRZEB ROZWOJOWYCH I POTENCJAŁÓW OBSZARU WDRAŻANIA LSR

Analiza potrzeb i potencjałów obszaru wdrażania LSR oparta została o analizę i interpretację danych statystycznych pochodzących z oficjalnej statystyki GUS, informacji i danych przekazanych przez samorządy objęte obszarem działalności LGD oraz inne, ogólnodostępne bazy danych społeczno – gospodarczych. Ponadto wykorzystano również dane pozyskane w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych m.in. wyniki badań społecznych (ankiet, warsztatów, kart pomysłu, spotkań informacyjnych, warsztatów diagnostycznych) w ramach poszczególnych obszarów.

Zagospodarowanie przestrzenne

Obszar LGD Brama Beskidu jest położony w centrum układu komunikacyjnego Sądecczyzny, na styku trzech obszarów geograficznych – Pieniny, Beskid Sądecki oraz Beskid Wyspowy. Cechą charakterystyczną rozmieszczenia gmin jest ich usytuowanie w dolinach rzek Dunajca i Popradu. Układ osadniczy gminy Stary Sącz składa się z kilku miejscowości, z których najważniejszą jest ta w której mieści się siedziba władz gminnych tj. Stary Sącz. Pod względem ukształtowania przestrzeni zainwestowanych – najbardziej skoncentrowane układy

zabudowy występują w dolinach Dunajca i Popradu oraz w tradycyjnych układach wsi lokalnych wzdłuż potoków. Zabudowa tworzy układy łańcuchowe wzdłuż dróg biegnących dolinami oraz wierzchołkami garbów terenowych. Większe rozproszenie zabudowy występuje poza dolinami w wyższych partiach wzniesień.

W Gminie Łącko centralny punkt stanowi Rynek wraz z przyległymi ulicami. Jego układ przestrzenny to prostokątny plac wraz z siecią rozchodzących się ulic, wzdłuż których usytuowane są ciągi zwarte zabudowy. Wzdłuż dróg i węzłów komunikacyjnych rozwijają się pasma aktywności handlowo – usługowej. Zważa się jednak na niski poziom koncentracji tej działalności w obrębie Rynku, dlatego należy podjąć działania mające na celu jej ożywienie gospodarcze. Zabudowa na tym terenie jest w znacznym stopniu nieuporządkowana i chaotyczna, co znacznie obniża estetykę i funkcjonalność tego obszaru, powodując brak atrakcyjnych przestrzeni publicznych dla mieszkańców.

Zabudowa Gminy Podegrodzie usytuowana jest w większości w dolinie oraz na zboczach wzgórz, które wznoszą się we wschodniej części wsi, są to: Łazy, Kucowa, Grobla i Zamczysko. Obszar Podegrodzia przecinają potoki: Łakta, Barczynka oraz rowy kanalizacji burzowej. Wzgórza znajdujące się we wschodniej części wsi wytworzyły się w trzeciorzędzie. Zachowały się również historyczne układy przestrzenne wsi: ulicówki i wielodrożnice, układ dróg i zabudowy oraz przykłady tradycyjnej zabudowy zagrodowej.

Gmina Rytro położona jest w centrum Beskidu Sądeckiego, w dolinie Wielkiej Roztoki i Popradu. Układ urbanistyczny oraz architektura budynków, poprzez swoją prostą formę w tradycyjnych proporcjach oraz subtelny detal i zastosowanie naturalnych materiałów, porządkuje chaotyczną zabudowę jednej z głównych ulic gminy. Projektowane budynki uzupełniają kształtującą się linię zabudowy oraz podkreślą oś widokową na basztę zamku, a stworzone przestrzenie publiczne spełnią w przyszłości ważną funkcję centrum ośrodka.

W Gminie Piwniczna-Zdrój w obszarze miejskim widoczna jest skoncentrowana tkanka zabytkowej architektury, będącej odzwierciedleniem historii tego miasta. Widoczny szachownicowy układ z rynkiem o wymiarach 60 m na 110 m i czterema ulicami opartymi na przedłużeniach pierzei opiera się na prawie magdeburskim. Dookoła zlokalizowane są kwartały mieszczańskiej zabudowy przyrynkowej, wśród których znajdują się główne obiekty użyteczności publicznej – m.in. ratusz, obiekty sakralne oraz studnia – cysterna. Pod jednym z domów znajdują się piwnice gotyckie.

W Mieście i Gminie Uzdrowskiej Muszyna zachowany jest średniowieczny układ urbanistyczny miasta z zespołem sakralnym i kompleksem drewnianej zabudowy mieszczańskiej, wzgórze zamkowe z ruinami oraz zespół dworu i folwarku starościńskiego. Jest to zespół osadniczy wiejski oraz uzdrowski o zachowanym mimo różnego stopnia przekształceń, historycznym planie i zabytkowej zabudowie.

W kontekście obszarów zabudowanych i wskazanych pod zainwestowanie, w Gminie Krynica-Zdrój największy udział w strukturze funkcjonalno-przestrzennej ma strefa wielofunkcyjna zabudowy mieszkaniowej, usług publicznych i komercyjnych, transportu i infrastruktury technicznej. Na terenie Gminy zarysowują się wyraźne estetyczne kontrasty między zabudowa drewniana pensjonatowa z obiektami z lat 70 i współczesnymi.

Plany Odnowy Miejscowości są jednym z najważniejszych elementów odnowy wsi, jej rozwoju oraz poprawy warunków pracy i życia mieszkańców. Nakładają one szereg ograniczeń w zagospodarowaniu przestrzennym miast, mających na celu ochronę m.in.: wód leczniczych, historycznego układu urbanistycznego miast, obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków, krajobrazu kulturowego oraz urządzeń melioracji wodnych. Celem planów jest odtworzenie i podtrzymanie atrakcyjności wsi, jako miejsca zamieszkania dla lokalnej społeczności.

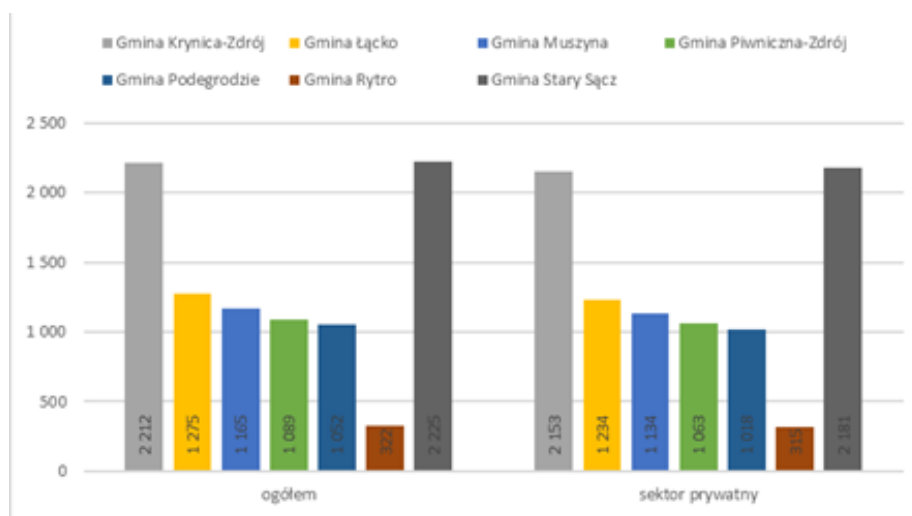
W podejmowanych i planowanych działaniach gminy wykorzystują endogeniczny potencjał związany z ich położeniem, walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi dla stworzenia dobrego miejsca do życia. Występujący potencjał nie jest w pełni wykorzystany, baza turystyczna i okołoturystyczna jest niewystarczająca, słabe wykorzystanie potencjału rzek w celach rekreacyjnych i turystycznych. Dodatkowo brak kompleksowej oferty promocyjnej regionu. Wszystko to ogranicza rozwój turystyczny obszaru LGD. W związku z powyższym, w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy w Lokalnej Strategii Rozwoju Bramy Beskidu przewidziano m.in. środki na budowę i modernizację obiektów infrastruktury rekreacyjnej oraz wsparcie obiektów kulturalnych i turystycznych.

Gospodarka

Na obszarze LGD w 2020 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 9340 podmiotów gospodarczych, co w skali powiatu stanowiło 49% wszystkich podmiotów. W sektorze prywatnym działało 9098, co stanowi ponad 97% ogółu zarejestrowanych firm na obszarze LGD - najwięcej podmiotów w Gminie Stary Sącz (2225),

w Gminie Krynica-Zdrój (2212) oraz w Gminie Łącko (1275), najmniej w Gminie Rytyro (322), Liczba ta w badanym okresie sukcesywnie wzrasta, ok. 5% w skali roku (rok 2018 do 2019, 2019 do 2020). Największy wzrost zanotowano w badanym okresie w 2018 r. – 1060 nowo zarejestrowanych firm, w tym w sektorze prywatnym - 1022.

Wykres. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do REGON

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS wg stanu na 31.12.2020 r.

Tabela. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON ogółem / w sektorze prywatnym

Jednostka	Podmioty gospodarki narodowej, wpisane do rejestru REGON - ogółem						Podmioty gospodarki narodowej, wpisane do rejestru REGON - sektor prywatny					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat nowosądecki	15 426	15 721	16 058	17 034	18 025	19 026	14 918	15 202	15 591	16 566	17 540	18 526
RAZEM obszar LSR	7 800	7 923	8 067	8 512	8 912	9 340	7 571	7 686	7 839	8 282	8 679	9 098
Gmina Krynica-Zdrój	2 047	2 024	2 046	2 084	2 144	2 212	1 993	1 967	1 986	2 024	2 085	2 153
Gmina Łącko	1 021	1 067	1 077	1 138	1 188	1 275	983	1 027	1 041	1 100	1 149	1 234
Gmina Muszyna	1 023	1 049	1 043	1 092	1 124	1 165	991	1 019	1 012	1 062	1 094	1 134
Gmina Piwniczna-Zdrój	914	913	925	999	1 053	1 089	888	886	902	974	1 027	1 063
Gmina Podegrodzie	722	768	829	903	982	1 052	696	741	803	875	952	1 018
Gmina Rytyro	259	267	268	282	298	322	250	258	259	275	291	315
Gmina Stary Sącz	1 814	1 835	1 879	2 014	2 123	2 225	1 770	1 788	1 836	1 972	2 081	2 181

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS wg stanu na 31.12.2020 r.

W 2020 r. w gminach z terenu LGD zarejestrowano 799 nowych podmiotów (w tym w sektorze prywatnym 778, czyli 97% ogółu wszystkich nowych firm). Największa liczba podmiotów została zarejestrowana w Gminie Stary Sącz (195, w tym 191 to sektor prywatny) oraz w Gminie Krynica-Zdrój (142, gdzie 139 to jednostki sektora prywatnego). Najmniej zarejestrowań odnotowano w Gminie Rytyro (37 – wszystkie dot. sektora prywatnego).

Tabela. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej ogółem / w sektorze prywatnym ogółem

Jednostka	Nowozarejestrowane podmioty gospodarki narodowej ogółem						Podmioty nowozarejestrowane w sektorze prywatnym - ogółem					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat nowosądecki	1893	1853	1880	2299	2110	1851	1826	1789	1818	2232	2053	1798
RAZEM obszar LSR	859	862	884	1060	953	799	822	829	845	1022	936	778
Krynica-Zdrój	179	173	168	183	167	142	166	162	159	169	164	139
Łącko	125	146	136	150	145	140	123	142	129	144	142	135
Muszyna	122	124	101	140	111	78	119	117	96	137	110	75

Piwniczna-Zdrój	95	88	91	145	110	100
Podegrodzie	86	112	113	131	139	107
Rytro	41	32	40	42	45	37
Stary Sącz	211	187	235	269	236	195

91	86	89	143	107	98
83	110	108	129	137	103
41	32	39	41	45	37
199	180	225	259	231	191

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS wg stanu na 31.12.2020 r.

W 2020 roku 348 podmiotów wyrejestrowano (w tym w sektorze prywatnym 346, co stanowi 99% wszystkich wyrejestrowanych przedsiębiorstw na obszarze LGD). Począwszy od r.2015, liczba nowych zarejestrowanych w roku podmiotów jest najniższa w skali roku w badanym okresie, podobnie jak liczba podmiotów wyrejestrowanych od 2015r. W analizowanym okresie wyrejestrowano najwięcej podmiotów w Gminie Stary Sącz (92) oraz w Gminie Krynica – Zdrój (73), wszystkie w sektorze prywatnym. Niewątpliwie wpływ na taką sytuację miały skutki rozpoczynającej się wtedy pandemii covid-19.

Tabela. Podmioty wyrejestrowane gospodarki narodowej ogółem / w sektorze prywatnym ogółem

Jednostka	Podmioty wyrejestrowane gospodarki narodowej ogółem					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat nowosądecki	1 484	1 515	1 536	1 272	1 055	793
RAZEM obszar LSR	736	715	708	584	482	348
Krynica-Zdrój	185	185	144	139	95	73
Łącko	113	102	119	81	86	48
Muszyna	118	94	100	83	68	32
Piwniczna-Zdrój	86	86	73	70	51	59
Podegrodzie	53	64	57	55	52	33
Rytro	23	21	38	26	19	11
Stary Sącz	158	163	177	130	111	92

Podmioty wyrejestrowane w sektorze prywatnym - ogółem					
2015	2016	2017	2018	2019	2020
1 467	1 509	1 455	1 253	1 049	786
726	710	680	578	481	346
184	182	141	138	94	73
113	102	111	80	86	48
115	92	100	80	68	31
86	86	69	70	51	58
48	64	54	55	52	33
23	21	37	25	19	11
157	163	168	130	111	92

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS wg stanu na 31.12.2020 r.

Przyczynę stanowią głównie zawile i niestabilne przepisy prawne, utrudniające prowadzenie działalności, i przede wszystkim biurokracja, ograniczone możliwości w pozyskiwaniu środków oraz niska dostępność kapitału zarówno na zakładanie nowych działalności, jak i utrzymanie/rozwój już istniejących, szczególnie mikro i małych przedsiębiorstw na terenie LGD, które stanowią ogromną większość - aż 97%.

Niewątpliwie analiza wykazała potrzebę powstawania nowych przedsiębiorstw, aby nadążyć za dynamicznie rozwijającym się rynkiem oraz rozwoju istniejących przedsiębiorstw w celu utrzymania przewagi konkurencyjnej, m.in. dzięki zastosowaniu nowoczesnych, innowacyjnych rozwiązań i technologii w kontekście lokalnym.

Branże z potencjałem rozwojowym na obszarze LGD

We wszystkich gminach, tworzących LGD, największe znaczenie odgrywają przedsiębiorstwa z sekcji Pozostała działalność, zajmujące się przeważnie usługami, gastronomią, handlem i turystyką, stanowiące 63% wszystkich przedsiębiorstw na terenie LGD, odpowiednio od 78% (Gmina Krynica-Zdrój), 64% (Gmina Muszyna), 63% (Gmina Stary Sącz) wszystkich podmiotów na jej terenie. Najmniej takich podmiotów gospodarczych działa na terenie Gminy Rytro – 44 %. Branża przemysłowa i budownictwo to 35 % ogółu firm na terenie LGD, średnio od 52% (Gmina Rytro) do 21% (Gmina Krynica-Zdrój) przedsiębiorstw na obszarze LGD. Firmy te w zdecydowanej większości są działalnością osób fizycznych, bardzo często o charakterze jednoosobowym lub rodzinnym. Stanowią one poważny element samozatrudnienia, ale także źródło ofert pracy dla mieszkańców regionu. Zatrudnienie w większości znajdują w nich mężczyźni.

Najmniejszy element na obszarze LGD stanowi sektor rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, w których na terenie LGD działa 2 % podmiotów, co stanowi odpowiednio w Gminach od 3% (Gminy Rytro, Podegrodzie i Muszyna) do 1 % (Gminy Łącko i Krynica-Zdrój) wszystkich firm.

Tabela. Podmioty gospodarcze według rodzajów działalności

Jednostka	ogółem	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	pozostała działalność
	2020	2020	2020	2020
Powiat nowosądecki	19 026	369	7 634	11 023
RAZEM obszar LSR	9 340	162	3 275	5 903
Gm. Krynica-Zdrój	2 212	19	469	1 724
Gm. Łącko	1 275	14	574	687
Gm. Muszyna	1 165	35	381	749
Gm. Piwniczna-Zdrój	1 089	17	493	579
Gm. Podegrodzie	1 052	29	401	622
Gm. Rytro	322	10	169	143
Gm. Stary Sącz	2 225	38	788	1 399

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS wg stanu na 31.12.2020 r.

Na podstawie spotkań z lokalną społecznością, warsztatów dialogu społecznego, konsultacji, dyżurów w Biurze LGD oraz na podstawie wniosków z ankiet wyodrębniono branże kluczowe dla rozwoju obszaru. Z analizy wyraźnie wynika zapotrzebowanie na wsparcie na obszarze LGD działalności w sektorze drobnych usług, wsparcie rzemiosła, przetwórstwa oraz sektora usług budowlanych i okołobudowlanych (szczególnie stolarstwa i obróbki CNC), zlokalizowanych w najbliższej okolicy. Istnieje zapotrzebowanie na tego typu świadczenia w okolicach miejsca zamieszkania, najlepiej blisko niego. Zgodnie z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w większości takie usługi mogą być zlokalizowane na terenach mieszkalnych, więc wymogi związane z ich założeniem, prowadzeniem oraz związane z dostępnością dla lokalnej społeczności, są możliwe do spełnienia. Aspekt lokalizacji tych branż wynika również z diagnozy obszaru w zakresie potrzeb szczególnie grupy seniorów, mających problemy z mobilnością i przemieszczaniem się, czy rodzin z dziećmi, którym dogodniej jest korzystać z nich na miejscu, bez konieczności dojeżdżania do większego miasta. Dodatkowo na obszarze i w najbliższej okolicy funkcjonują szkoły o zbliżonych profilach, kształcące młodzież przygotowaną do wejścia na rynek w takich zawodach.

Wsparcie przedsiębiorczości, szczególnie podejmowania działalności, stanowi kolejny z głównych elementów rozwoju lokalnego, który był podnoszony podczas konsultacji przez mieszkańców. Wielu z nich, szczególnie kobiety, w związku ze zmienną sytuacją na rynku pracy, deklaruje chęć podjęcia własnej działalności, aby zapewnić sobie pracę i stabilizację. Natomiast działające na rynku niewielkie przedsiębiorstwa, stające w obliczu możliwości rozwoju i stworzenia kolejnych miejsc pracy, napotykają barierę brak kapitału na doinwestowanie firm w różnego typu maszyny i urządzenia, usprawnienia organizacyjne i procesowe, oprogramowanie, itp.

Z diagnozy wynika również, że kolejną kluczową branżą na obszarze LSR jest branża turystyczna (w tym agroturystyka), która też wymaga wsparcia w rozwoju ze względu na stale rosnące zainteresowanie obszarem i napływ turystów. Szczegóły związane z jej funkcjonowaniem zawarto w części dot. analizy potencjału dla rozwoju tej branży i opisie obszarów atrakcyjnych turystycznie.

Rynek pracy

Poziom zatrudnienia. W końcu 2020 r. w województwie małopolskim pracowało (według faktycznego miejsca pracy) 1477,5 tys. osób, czyli o 1,2 tys. (o 0,1%) więcej w porównaniu ze stanem sprzed roku. W ogólnej liczbie pracujących 82,7% stanowili pracujący w sektorze prywatnym, wśród których udział mężczyzn wyniósł 56,0%. W sektorze publicznym przeważającą zbiorowość pracujących tworzyły kobiety – 67,8%. Wskaźnik zatrudnienia (określający jaki odsetek ludności w wieku od 15 do 64 roku życia pracuje zawodowo) dla województwa małopolskiego w 2020 r. wyniósł 53,2 % (w latach poprzednich, tj. 2018 i 2019 utrzymywał się na tym samym poziomie). Dane na temat osób pracujących w powiecie nowosądeckim znacząco różnią się od poziomu wojewódzkiego i są bardzo pesymistyczne. Według danych GUS na dzień 31.12.2020 r. liczba pracujących

w powiecie wynosiła 28 369 osób, co stanowi ledwie 20,7% ludności w wieku produkcyjnym na terenie powiatu. Dane te są bardzo niepokojące i konieczne jest podjęcie większych działań w kierunku poprawy poziomu zatrudnienia na tym terenie. Na obszarze objętym LSR na dzień 31.12.2020 r. łączna liczba osób pracujących wynosiła 13 360 osób, czyli prawie połowę (47%) osób pracujących z całego powiatu nowosądeckiego (28 369). Istotnym jest fakt, iż w skali ogólnokrajowej rok 2020 r. był dla Polski przełomowym rokiem – wskaźnik zatrudnienia wyniósł 68,7 %, czym wyprzedziliśmy średnią europejską, a także Stany Zjednoczone. Według opublikowanego przez Komisję Europejską *Planu działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych*, wskaźnik zatrudnienia w całej UE do 2030 roku ma wynieść 78 %, co jest niełatwym zadaniem dla państw członkowskich, w tym Polski, a co za tym idzie – obszaru LGD, tym bardziej mając na uwadze bardzo niski wskaźnik zatrudnienia na poziomie powiatu nowosądeckiego.

Poziom bezrobocie

Według danych GUS stopa bezrobocia na terenie powiatu nowosądeckiego na koniec 2020 roku wynosiła 9% (dla porównania w województwie małopolskim 5,3 %, a w kraju 6,2 %). Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiecie nowosądeckim na dzień 31.12.2020 r. wyniosła 7 147 (w tym 4 725 kobiet oraz 1 208 osób młodych, tj. poniżej 25 r.ż.), z czego prawie połowa (45,6%) pozostaje bez pracy dłużej niż 1 rok.

Na terenie objętym LSR liczba osób bezrobotnych na koniec 2020 r. wyniosła 3250, co stanowi 5,74 % liczby osób w wieku produkcyjnym z obszaru. Osoby młode (do 25 r.ż.) stanowią ok. 15% tej liczby. Istotne jest, iż wśród bezrobotnych na terenie LSR kobiety stanowią 65 %, czyli zdecydowanie więcej aniżeli mężczyźni. Jednakże konsultacje społeczne i analiza obszaru pokazały, że kobiety wykazują dużą chęć do podjęcia zatrudnienia i/lub podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych. Problemem jest dostępność miejsc pracy dla kobiet oraz ich lęk przed trudnościami w pogodzeniu życia zawodowego z rodzinnym, a także w większości przypadkach małe doświadczenie zawodowe i niskie kwalifikacje, wynikające często z pełnionej roli społecznej i rodzinnej. Wobec tego istnieje wysoka potrzeba podjęcia działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, potrzeba tworzenia nowych miejsc pracy (w tym dla kobiet) oraz działań mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych (w tym przewidzianych dla kobiet).

W poszczególnych gminach objętych obszarem LSR liczba bezrobotnych z podziałem na kategorie wygląda to następująco:

Tabela. Bezrobotni zarejestrowani wśród mieszkańców Gmin

Bezrobotni zarejestrowani wśród mieszkańców Gmin									
GMINA	Bezrobotni zarejestrowani (ogółem)	Bezrobotni zarejestrowani (kobiety)	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych zarejestrowanych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym	kobiety niepracujące po urodzeniu dziecka/dzieci	Bezrobotne os. młode (do 25 r.ż.)	długotrwale bezrobotni	bez kwalifikacji i zawodowych	bez dośw. zawodowego
Stary Sącz	820	538	5,70%	8,00%	168	123	411	174	155
Podegrodzie	419	288	5,20%	7,60%	96	71	206	77	77
Łącko	576	386	5,80%	8,40%	136	113	289	149	121
Rytko	116	81	5,20%	7,80%	24	19	55	25	20
Piwniczna Zdrój	404	278	6,50%	9,70%	79	57	212	88	58
Muszyna	373	226	5,60%	7,20%	72	49	166	75	37
Krynica Zdrój	542	305	5,80%	7,00%	83	60	258	83	57
RAZEM OBSZAR LSR	3250	2102	5,74 %	9,27 %	658	492	1597	671	525

Dane GUS Bank Danych Lokalnych 31.12.2020 r., Dane Powiatowego Urzędu Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego 31.12.2020 r.

Stan infrastruktury

Na terenie LGD istnieją liczne szlaki turystyczne, tematyczne, ścieżki rowerowe (Małopolska VELO) zauważalny jest jednak przez mieszkańców terenu i zgłaszany na konsultacjach społecznych ogólny niewystarczający poziom infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej. Obszar LGD jest bogaty kulturowo, występują tutaj atrakcje regionalne o silnym wpływie kultury ludowej. Ważnym miejscem rekreacyjno-wypoczynkowym są położone u zbiegu rzek Dunajec i Poprad starosądeckie stawy, będące największym akwenu wodnym w Dolinie Popradu, a także baseny na Radwanowie i baseny na Zapopradziu w Muszynie, które są miejscem sprzyjającym rekreacji i spędzaniu wolnego czasu w okresie wiosenno-letnim na obszarze LGD.

Jeżeli chodzi o infrastrukturę społeczną na obszarze LGD to występuje dość słaby ich poziom (wciąż niewystarczająca liczba lub słaby standard). Ze względu na stan finansów publicznych państwa, gminy nie mają wystarczającej ilości środków na rozbudowanie czy modernizację np. domów kultury, świetlic, domów seniora, przedszkoli, żłobków. Na terenie LGD owszem znajdują się obiekty kulturalne ale ciągle jeszcze jest ich niewiele. Niewystarczająca jest wciąż oferta spędzania wolnego czasu, zwłaszcza dla ludzi starszych, ludzi młodych i turystów. Analiza wykazała, że istnieje duża potrzeba rozwoju infrastruktury w zakresie opieki nad osobami starszymi, a także potrzeba powstawania placówek wspomagających opiekę i wychowanie dzieci.

Piękny obszar, spójny przyrodniczo i klimatycznie, z oszałamiającymi walorami krajobrazowymi, ogromnym potencjałem turystycznym, daje możliwości rozwoju różnorodnych form turystyki i rekreacji, w tym zagospodarowania czasu wolnego, co jest jak najbardziej zbieżne z aktualnymi trendami związanymi ze zmianą stylu życia, coraz bardziej kładącego nacisk na zdrowie i aktywność fizyczną. Istnieje konieczność inwestowania w obiekty o charakterze rekreacyjnym np. budowę placów zabaw czy boisk rekreacyjnych.

Programy rewitalizacji opracowane przez poszczególne gminy z obszaru LGD Brama Beskidu mają ze sobą wiele cech wspólnych. Cele, które zostały opracowane mają służyć stworzeniu przyjaznej przestrzeni do życia i zacieśniania więzi wewnątrz wspólnoty lokalnej, rozwijać podstawową infrastrukturę podnoszącą jakość życia na obszarze gmin oraz budować pole współpracy dla przeciwdziałania wykluczeniu i marginalizacji. Wszystkie działania będą oparte o posiadane zasoby i walory przyrodniczo-krajobrazowe. To poprawie jakości życia na tych obszarach podporządkowane mają być wszelkie działania i interwencje podejmowane równolegle w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno- infrastrukturalnej i środowiskowej.

Zważając na założenia programów rewitalizacji, w LSR Bramy Beskidu zaplanowano środki, których wykorzystanie przyczyni się do realizacji w/w założeń. Beneficjenci mogą uzyskać środki na budowę infrastruktury służącej społeczności lokalnej, budowę infrastruktury rekreacyjnej dla mieszkańców w różnym wieku, realizowanie programów aktywizacji społecznej dla osób najbardziej potrzebujących, ułatwianie działalności organizacjom obywatelskim, w szczególności w zakresie warunków formalno-prawnych, co pobudzi i wzmocni zorganizowaną aktywność mieszkańców.

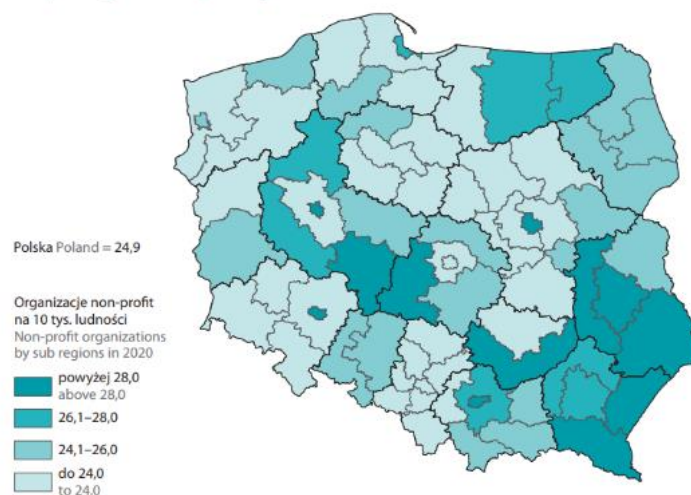
Działalność sektora społecznego

W 2020 r. aktywną działalność w kraju prowadziło 95,1 tys. rejestrowych organizacji non-profit. Najliczniejszą grupą były stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne wraz z fundacjami, z czego stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych było 66,7 tys. (70,1% wszystkich podmiotów), a fundacji – 16,0 tys. (16,8%). Następną pod względem liczebności grupą były koła gospodyń wiejskich – 8,5 tys. podmiotów (8,9%).

Grafika. Organizacje non-profit według podregionów w 2020 r.

Organizacje non-profit według podregionów w 2020 r.

Non-profit organizations by sub regions in 2020

Źródło: Dane wg źródeł GUS, stan na 31.12.2020 r.

Na terenie powiatu nowosądeckiego w 2020 r. funkcjonowało łącznie 828 różnych organizacji pozarządowych (dla porównania w 2019r. było ich 725). Poniższa tabela przedstawia ich rodzaj i liczbę, wg danych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu:

Tabela. Organizacje pozarządowe na terenie powiatu nowosądeckiego w 2020 r.

Rodzaj organizacji	Liczba organizacji
Stowarzyszenia, w tym:	482
Ochotnicze Straże Pożarne	101
Kluby Sportowe wpisane do KRS	40
Stowarzyszenia zwykłe	31
Pozostałe Stowarzyszenia	310
Fundacje	92
Zarejestrowane Koła Gospodyń Wiejskich	78
RAZEM	828

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Nowym Sączu, stan na 31.12.2020 r.

Dla uszczegółowienia - liczba nowych podmiotów społecznych zarejestrowane na obszarze LGD w latach 2015-2020 – opracowanie własne na podstawie danych GUS:

Tabela. Podmioty społeczne nowo zarejestrowane

Nazwa	sektor prywatny - fundacje						sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat nowosądecki	11	18	11	9	5	9	16	37	32	22	14	15
Krynica-Zdrój	1	3	3	0	0	1	3	4	2	0	1	3
Łącko	2	1	0	0	0	0	0	2	5	2	1	1
Muszyna	2	4	2	0	0	0	2	2	0	6	2	0
Piwniczna-Zdrój	0	0	0	0	0	0	2	1	3	0	1	1
Podegrodzie	0	0	0	0	0	0	1	1	1	5	0	1
Rytko	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
Stary Sącz	3	2	4	1	1	2	1	6	5	4	1	3
RAZEM obszar LSR	8	11	9	1	2	3	9	16	17	17	6	9

Tabela. Podmioty społeczne wyrejestrowane

Nazwa	sektor prywatny - fundacje						sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Powiat nowosądecki	0	0	1	5	1	0	6	1	4	23	2	8
Krynica-Zdrój	0	0	0	0	1	0	2	0	1	7	0	0
Łącko	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2
Muszyna	0	0	0	1	0	0	0	0	1	4	0	0
Piwniczna-Zdrój	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	1
Podegrodzie	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0
Rytro	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stary Sącz	0	0	1	1	0	0	3	0	0	2	0	0
RAZEM obszar LSR	0	0	1	3	1	0	5	0	3	17	0	3

Źródło danych GUS wg stanu na 31.12.2020 r.

Na obszarze LGD w 2020 roku zarejestrowanych zostało 12 nowych podmiotów, z czego 3 stanowiły fundacje, a 9 stowarzyszenia i organizacje społeczne. W tymże roku wyrejestrowano 3 podmiotów (tylko stowarzyszenia i organizacje społeczne). Począwszy od roku 2011, liczba nowych podmiotów sukcesywnie wzrastała do 2018 roku, gdy nastąpił zastój, obecnie liczba ta znów nieznacznie z roku na rok się zwiększa. Na podstawie powyższych danych wyraźnie można zaobserwować tendencję wzrostową – w badanym okresie więcej organizacji zarejestrowano, niż likwidowanych (z wyjątkiem r.2018), co świadczy o zwiększonym zaangażowaniu społeczności w oddolny rozwój i chęci działania na rzecz lokalnej społeczności.

Wyraźnie widoczna jest konieczność wsparcia dla osób lub grup, zamierzających działać społecznie w tej formie oraz wspierania wyłaniających się liderów. Organizacje na spotkaniach konsultacyjnych wyraźnie zgłaszały potrzebę pojawienia się możliwości i pomocy w aplikowaniu o środki finansowe, umożliwiające im realizację celów statutowych.

W analizowanym roku 2020 w powiecie największa część podmiotów jako główną dziedzinę działalności wskazała kulturę i sztukę, edukację i wychowanie, badania naukowe, w dalszej kolejności pomoc społeczną i humanitarną, sport, turystykę, rekreację, czy hobby. Przeważająca większość rejestrowych organizacji sektora non-profit w 2020 r. została założona przez osoby fizyczne. Przeważająca większość rejestrowych organizacji prowadziła wyłącznie nieodpłatną działalność statutową. Praca społeczna, czyli praca wykonywana na rzecz organizacji dobrowolnie i bez wynagrodzenia przez jej członków lub wolontariuszy niebędących członkami, stanowi główny zasób, na jakim rejestrowe organizacje non-profit opierają swoją działalność. Najwyższym udziałem podmiotów korzystających z pracy społecznej były koła gospodyń wiejskich i ochotnicze straże pożarne. Organizacje kierowały bezpośrednie i systematyczne działania przede wszystkim do dzieci i młodzieży, a w dalszej kolejności do osób starszych lub osób niepełnosprawnych. Organizacje najczęściej zajmowały się organizowaniem czasu wolnego i wypoczynku, nieco mniej - usługami edukacyjnymi.

Wśród rejestrowych organizacji pozarządowych w województwie małopolskim zdecydowana większość zadeklarowała w 2020 r., że napotkała przynajmniej jedną barierę w prowadzeniu działalności. Najczęściej wskazywano na problemy z pozyskiwaniem środków finansowych na działalność (23,4), niewystarczającą liczbę chętnych do pracy społecznej (15,7) oraz problemy związane z funkcjonowaniem prawa, takie jak niejasne lub często zmieniane przepisy (11,8). Organizacje non-profit charakteryzowały się wyższym niż w gospodarce narodowej udziałem kobiet, osób z niepełnosprawnościami i w wieku emerytalnym wśród pracowników. Analiza maksymalnego zasięgu działalności podmiotów rejestrowych wskazuje, że największa część jednostek działała w 2020 r. w skali lokalnej, tj. nie przekraczającej gminy. Najwęższy zasięg działania miały koła gospodyń wiejskich oraz kółka rolnicze, które działały lokalnie, tj. na terenie najbliższego sąsiedztwa lub gminy (*źródło danych GUS*).

Większość organizacji pozarządowych na terenie LGD ma siedzibę na wsi. Oznacza to, że na terenach wiejskich są działają głównie stowarzyszenia mieszkańców o szerokim profilu działania, które są aktywne w wielu obszarach

– organizują festyny, dbają o lokalne tradycje, folklor. Dodatkowo, w wiejskich społecznościach działa wiele podmiotów społecznych, takich jak ochotnicze straże pożarne, czy koła gospodyń wiejskich. Wiejskie organizacje zazwyczaj działają wyłącznie lokalnie na rzecz najbliższego sąsiedztwa, dobra wspólnego członków społeczności w bliskich i bezpośrednich relacjach.

Bez względu na wielkość, działania organizacji pozarządowych opierają się na zaangażowaniu aktywistów i aktywistek. Rola lidera jest tutaj kluczowa. Coraz częściej aktywność w małych społecznościach opiera się na zaangażowaniu kobiet - lokalnych liderek, które stają się motorem działań oddolnych (w Małopolsce stanowią 46,2 % wszystkich członków organizacji, zaangażowanych społecznie). Model ten jest najbardziej popularnym w całym sektorze pozarządowym (35% organizacji w skali kraju) i jest typowy dla organizacji na wsi. Częste problemy pojawiające się w takich organizacjach to: oparcie na silnym liderze, który jest zaangażowany w większość działań i decyzji, brak formalnej struktury organizacyjnej, problem z brakiem osób chcących angażować się społecznie oraz z wypaleniem lidera, niewielka zmienność zarządu z kadencji na kadencję i trudność z wykształceniem się następców, osób, które mogą przejąć kierowanie organizacją. Lider to najczęściej osoba starsza, najczęściej kobieta, która dysponując większą ilością wolnego czasu niż osoby pracujące, zaczyna działać społecznie. Choć takiego lidera seniora otaczają młode osoby, to jednak z uwagi na zobowiązania rodzinne i pracę zawodową nie chcą lub nie mogą angażować się w takim stopniu, jak byłoby to konieczne, myśląc o przyszłym zarządzaniu organizacją. Prawie połowa organizacji wskazuje, że problemem jest brak następców dla obecnych liderów. Problem z sukcesją dotyczy większości wiejskich organizacji. Wiejskie organizacje rzadko zatrudniają na stałe pracowników czy zewnętrznych ekspertów, działają w większości w oparciu o pracę społeczną swoich członków i wolontariuszy. Zaangażowanie mieszkańców wsi, zgodnie z opiniami przedstawicieli lokalnych społeczności, ma charakter reaktywny. Mieszkańcy nie są pomysłodawcami czy inicjatorami działań we wsi – oczekują konkretnych propozycji działania. Inspirowanie i inicjowanie jest ich zdaniem wpisane w rolę lidera. Koła Gospodyń Wiejskich (w r.2020 na terenie powiatu nowosądeckiego działało łącznie 78 KGW) - ich aktywistki są istotnym zasobem w społecznościach lokalnych. Zmiana dotycząca kół gospodyń wiejskich polega nie tylko na nowym kontekście formalno-prawnym określającym ich działanie, ale też na ewolucji ich społecznego wizerunku. Dzieje się tak za sprawą wymiany pokoleniowej w szeregach kół, ale też rozszerzeniu profilu aktywności i dostosowaniu go do potrzeb i angażowaniu się młodszego pokolenia kobiet. Wychodząc poza folklor i otwierając się na nową generację członkiń, koła wzmacniają swój potencjał aktywizacji kobiet na wsi.

Ważną rolę w działaniach społecznych na terenach wiejskich odgrywają też Ochotnicze Straże Pożarne (OSP). W Polsce funkcjonuje około 16 tys. jednostek OSP, w powiecie to 101 organizacji tego typu. Działają głównie na obszarach wiejskich, w obrębie najbliższego sąsiedztwa, gminy lub powiatu. Nie bez znaczenia jest fakt, że praktycznie wszystkie OSP dysponują remizą, która podnosi znaczenie OSP w społeczności i staje się lokalnym centrum kultury. Część grup wypracowała własny model współpracy z innymi lokalnymi organizacjami, jak np. KGW. Ochotnicze Straże Pożarne i Koła Gospodyń Wiejskich to organizacje zajmujące ważne miejsce w wiejskim krajobrazie społecznym. Typowy dla wiejskich organizacji leaderski model zarządzania, a także środowisko, w którym działają, powoduje nie tylko wykształcenie silnych i rozpoznawalnych autorytetów będących motorem oddolnych działań w lokalnej społeczności, ale też jest źródłem różnego rodzaju wyzwań: osamotnienia lidera w działaniach, jego wypalenia, zahamowania aktywności innych mieszkańców wsi i trudności w znalezieniu następców. W tym kontekście ważne są działania ukierunkowane na wspieranie obecnych liderów (szczególnie kobiet) i kształcenie kolejnych przywódców, w tym propagowanie takich form oddolnych organizacji wśród ludzi młodych, w szczególności wsparcie w zakresie poszerzania wiedzy nt. ram prawnych organizacji, komunikacji i planowania zaangażowania innych osób i sukcesji. Wielu liderów nowopowstałych organizacji pozarządowych nie jest przygotowanych do prowadzenia ich od strony formalno-prawnej. W tym kontekście kluczowe znaczenie ma dostarczenie im rzetelnej wiedzy i umiejętności pozwalających zmierzyć się z tą odpowiedzialnością. Ważne jest także budowanie współpracy lokalnej i partnerstwa między poszczególnymi organizacjami i grupami, rozwinięcie świadomości, co do ich wzajemnej komplementarności oraz wsparcie liderów, w tym przede wszystkim kobiet. (cykliczne badania Stowarzyszenia Klon/Jawor, portal.ngo.pl).

Powyższa analiza jasno pokazuje, iż istnieje duża potrzeba wsparcia organizacji pozarządowych (słabe instytucjonalnie i ekonomicznie podmioty trzeciego sektora), zarówno w pozyskiwaniu środków, jak i ogólnie pojętym codziennym funkcjonowaniu.

Problemy społeczne

Liczba osób korzystających z środowiskowej pomocy społecznej na obszarze LGD na 31.12.2020 r. wynosiła 6015 (6,4 % wszystkich mieszkańców obszaru). W poszczególnych gminach sytuacja wygląda następująco: w gminie Stary Sącz 1857 osób (7,9% wszystkich mieszkańców gminy), w gminie Podegrodzie 783 osób (5,9%), w gminie Łącko 1245 osób (7,5%), w gminie Rytró 284 osoby (7,7%), w gminie Piwniczna Zdrój 769 osób (7,6%), w gminie Muszyna 371 osób (3,3%) oraz w gminie Krynica Zdrój 706 osób (4,4%).

W porównaniu do średniej z lat 2015-2019 r. (8085 osób) można zauważyć tendencję spadkową. Raport krajowy GUS „Sytuacja gospodarstw domowych w 2020 r. w świetle badania budżetów gospodarstw domowych” potwierdza, iż sytuacja materialna gospodarstw domowych nieznacznie się poprawiła pomimo pandemii COVID-19, która miała znaczący wpływ zwłaszcza na poziom i strukturę wydatków. Gospodarstwa domowe osiągały wyższe dochody, ale w porównaniu z rokiem poprzednim zauważalnie mniej wydawały. Wydatki zmniejszyły się w odpowiedzi na dynamikę pandemii i wynikające z niej ograniczenia. Trzeba jednak mieć na uwadze, że wydarzenia mające miejsce w ostatnich latach znacząco będą mieć wpływ na lata kolejne, z pewnością w dużej mierze na poziom życia gospodarstw domowych (skutki pandemii COVID-19, nagły wzrost cen, wojna w Ukrainie).

Mimo zauważalnej poprawy życia oraz tendencji spadkowej liczby osób korzystających z środowiskowej pomocy społecznej, zgodnie z danymi zaczerpniętymi z Raportów o stanie Gmin za 2020 r., najczęstszym problemem społecznym wskazywanym przez gminy w dalszym ciągu jest **ubóstwo**. Innymi problemami występującymi w gminach obszaru LSR są problemy egzystencji osób samotnych, starszych i niepełnosprawnych, długotrwała lub ciężka choroba, uzależnienia, a także potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietności.

Wszystkie powyższe problemy często powodują **wykluczenie społeczne**, czyli wyłączenie jednostek z funkcjonowania w życiu społecznym. Należy zaznaczyć jednak, iż ubóstwo może powodować wykluczenie, ale i może być jego skutkiem. Wykluczenie społeczne najbiedniejszych mieszkańców obszaru LGD niejednokrotnie powoduje także fakt, iż ludność obszaru LGD ma **słaby dostęp do infrastruktury społeczno-kulturalno-rozrywkowej**, wciąż bowiem niewystarczająca jest tu liczba i/lub słaby standard tego typu obiektów. Dzieje się także względu na stan finansów publicznych gmin, nie mają wystarczającej ilości środków na rozbudowanie/renowację np. kosztownej infrastruktury, domów kultury, świetlic, czy placów zabaw w mniejszych wioskach. Na terenie LGD owszem znajdują się obiekty kulturalne i rekreacyjne, ale ich ilość/jakość w dalszym ciągu, nie tylko nie przysparza atrakcyjności obszarowi, ale przede wszystkim uniemożliwia uczestnictwo ludności wiejskiej w życiu społeczno-kulturalnym na takim samym poziomie jak mieszkańców większych i bogatszych ośrodków miejskich. Wszystko powyższe rzutuje na wciąż słabą ofertę spędzania wolnego czasu na obszarze, zwłaszcza dla seniorów oraz ludzi młodych, ale i także turystów. Dzięki funduszom pozyskanym m.in. z PROW na lata 2014-2020 atrakcyjność obszaru znacznie wzrosła, poprawił się również dostęp do infrastruktury społeczno-kulturalno-rozrywkowej. W dalszym ciągu jednak istnieje bardzo duża potrzeba rozwoju infrastruktury turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej czy gastronomicznej. Istnieje również potrzeba przeciwdziałania pogłębiającego się wykluczenia cyfrowego i technologicznego osób i grup społecznych, które nie mają dostępu do technologii cyfrowych lub nie posiadają odpowiednich umiejętności (seniorzy, kobiety, ale również ludzie młodzi z terenów wiejskich).

Dostęp do **opieki zdrowotnej** na terenie obszaru objętego LSR również pozostawia wiele do życzenia. Na terenie mierzącym 752 km² funkcjonuje tylko jeden szpital (SPZOZ Szpital im. Dr Józefa Dietla w Krynicy Zdroju) oraz działa 23 publiczne oraz niepubliczne placówki podstawowej opieki zdrowotnej (wg rejestru www.gov.pl). Liczba placówek z jednej strony nie jest mała, jednakże dla ponad 90 tysięcy mieszkańców na terenie LGD codzienny dostęp do lekarzy pierwszego kontaktu oraz podstawowych badań stanowi problem.

Zasada równości szans i niedyskryminacji

W planowanych działaniach LGD uwzględniła stosowanie zasad horyzontalnych, tj. m.in. aspekt wyrównywania szans oraz perspektywy płci (zasada równości kobiet i mężczyzn oraz zasady równości szans i niedyskryminacji, również z uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami), wyodrębniając podczas analizy obszaru grupę osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, którą na terenie LGD stanowią kobiety. Dzięki dedykowanym działaniom (co uwidoczniło w Rozdziale VI. Cele i wskaźniki) LGD chce przyczynić się do wyrównywania zdiagnozowanych nierówności. Dodatkowo LGD będzie uwzględniać w działaniach określone w przepisach zasady

horyzontalne, tj. poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, stosowanie zasady równości kobiet i mężczyzn, równości szans i niedyskryminacji z uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami, wspierania zrównoważonego rozwoju.

LGD będzie dbać, by podejmowane przez organizację działania, czy realizowane projekty były dostosowane do zidentyfikowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami, (zgodnie z zasadą równości szans i niedyskryminacji) i zapobiegały dyskryminacji poprzez wyeliminowanie elementów dyskryminujących, ośmieszających bądź utrwalających stereotypy ze względu na niepełnosprawność, płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, wiek lub orientację seksualną oraz używanie zróżnicowanego przekazu w materiałach informacyjnych, komunikacji.

Podejmowane przez Stowarzyszenie działania uwzględniają potrzeby przyszłych pokoleń, m.in. poprzez dbałość o ochronę środowiska (Rozdział VI. Cele i wskaźniki). Dlatego LGD będzie wspierać w swoich działaniach inicjatywy, zgodne z celem wsparcia zrównoważonego rozwoju, opartym na art. 11 TFUE, celach ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumieniu paryskim i zasadzie „nie czyni poważnych szkód”, dążące do zachowania równowagi przyrodniczej i przestrzennej oraz zrównoważonego podejścia do użytkowania zasobów przyrody.

Dziedzictwo kulturowe

Potencjałem obszaru objętego LSR jest niewątpliwie unikalne materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe regionu. Jest to ściśle związane z historyczną rolą, jaką region odgrywał od czasów średniowiecznych. Ważnymi dla Sądecczyzny ośrodkami życia kulturowego, w tym opartego na folklorze i lokalnych tradycjach są: Łącko, Podegrodzie, Piwniczna-Zdrój.

Zróżnicowane dziedzictwo kulturowe obszaru związane jest z wieloma grupami etnicznymi zamieszkującymi obszar, ich licznymi ruchami osiedleńczymi. Ma to odzwierciedlenie w bogactwie folkloru, sztuki ludowej, tradycji i obrzędowości. Obszar objęty LSR zamieszkują takie grupy etniczne jak m.in. Lachy Podegrodzkie, Górale Sądeccy, wśród nich Górale Łąccy, Czarni Górale, a także przedstawiciele grup takich jak Cyganie Karpaccy, Łemkowie. Ogromna aktywność mieszkańców obszaru kultywujących zwyczaje i tradycje przodków przejawia się głównie przez ich działalność w licznych stowarzyszeniach, organizacjach kościelnych, zespołach regionalnych, kołach gospodyń wiejskich, ośrodkach kultury i innych organizacjach, które zajmują się organizacją życia kulturalnego i dbałością o zachowanie dziedzictwa kulturowego. Obszar LGD oferuje wiele wydarzeń w sferze kultury, co powoduje, że jest atrakcyjny dla osób preferujących turystykę kulturową. Do najważniejszych wydarzeń należy Europejski Festiwal im. Jana Kiepury odbywający się od ponad 50 lat w Krynicy-Zdroju, jeden z największych i najstawniejszych letnich festiwali gromadzący tysiące widzów, a w gminie Stary Sącz Starosądecki Festiwal Muzyki Dawnej, gdzie prezentowana jest najstarsza muzyka Europy w nowych opracowaniach i wykonaniu najstawniejszych solistów i zespołów na świecie i festiwal Pannonica opierający się głównie na muzyce bałkańskiej i gromadzący tysiące uczestników corocznej wioski festiwalowej. Ponadto lokalne ośrodki kultury działające na obszarze organizują liczne imprezy cykliczne, m.in.: Gminny Ośrodek Kultury w Łącku: Święto Kwitnącej Jabłoni, Święto Owocobrania; Gminny Ośrodek Kultury w Podegrodziu: Drużbacka; Centrum Kultury i Sztuki im. Ady Sari w Starym Sączu: Peryferiada, Jesienny Festiwal Teatralny, Sącz Jazz Festiwal; Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Piwnicznej-Zdroju: Popradzkie Sobótki; Miejsko-Gminy Ośrodek Kultury w Muszynie: Jarmark Muszyński, Festiwal Wód Mineralnych; Centrum Kultury w Krynicy-Zdroju: koncerty Krynickiej Orkiestry Zdrojowej. Istotnym elementem lokalnej kultury jest działalność licznych zespołów folklorystycznych. Są to m.in.: w gminie Stary Sącz: Zespół Regionalny Starosądeczanie; Dziecięcy Zespół Regionalny Starosądeczanie, Dziecięcy Zespół Regionalny Spod Prehyby; z gminy Podegrodzie: Zespół Regionalny Podegrodzie; Zespół Pieśni i Tańca Brzeźnioki, Dziecięcy Zespół Regionalny Małe Podegrodzie; z gminy Łącko: dziecięce zespoły „Małe Łącko”, „Mali Zagorzynianie”, „Czarny Potoczek”, „Mali Maszkowianie” oraz młodzieżowo-dorosły zespół „Górale Łąccy”; w Rytrze Zespół Regionalny Rytrzoki; w gminie Piwniczna Zdrój: Zespół Regionalny Dolina Popradu, Dziecięcy Zespół Regionalny Małe Piwnicoki, z gminy Muszyna Zespół Regionalny Muszyniaczy, Zespół Regionalny Żegiestowska Bukowina, z gminy Krynica – Zdrój Zespół Regionalny Pogranicze z Tylicza. Działają również liczne kapele regionalne, m.in. Ciupaga, Howerna czy zespoły śpiewacze, m.in. Podegrodzcy Chłopcy. Poprzez uczestnictwo w lokalnych imprezach, festynach czy koncertach, a także reprezentowanie na festiwalach, konkursach czy przeglądach zespołów regionalnych, w Polsce jak i poza granicami kraju, kultura ludowa i tradycje lokalne mają szansę zostać zachowane jeszcze na wiele przyszłych

pokoleń. Zespoły prezentują i pielęgnują różnorodność i bogactwo tradycji i zwyczajów oraz strojów regionalnych odmiennych dla danego rejonu wraz z charakterystycznymi ich elementami odróżniającymi poszczególne grupy etniczne. Podczas występów prezentują tradycyjne zwyczaje, lokalną gwarę. Prężnie też działają orkiestry dęte, m.in. Orkiestra Dęta im. Tadeusza Moryto w Łacku, Orkiestra Dęta Długoleka-Świerkla, Miejska Orkiestra Dęta w Starym Sączu, Orkiestra Dęta w Barcicach, Orkiestra Dęta OSP w Piwnicznej-Zdroju oraz inne zespoły artystyczne: Tamburmajorki w Starym Sączu, Zespół Tańca Artystycznego Miniatury z Krynicy-Zdroju, prezentujący układy choreograficzne oparte są na technice tańca klasycznego, charakterystycznego i ludowego. Wizytówką zespołu jest profesjonalny program sceniczny oraz liczne nagrody zdobywane podczas udziału w krajowych i zagranicznych festiwalach.

Na obszarze LGD znajduje się wiele interesujących muzeów i galerii, a wśród nich: Muzeum Nikifora w Krynicy-Zdroju, gdzie znajdują się pamiątki i obrazy pochodzące z wszystkich okresów twórczości Nikifora; Muzeum Zabawek „BAJKA” w Krynicy-Zdroju, w którym zaprezentowano prawie wszystkie znane formy zabawkarstwa europejskiego - od XIII wieku po lata 60. XX wiek, Muzeum Lachów Sądeckich z filią w Podegrodziu im. Zofii i Stanisława Chrzastowskich -największa na Sądecczyźnie regionalna placówka zbiorów prywatnych (od lat 30), w której zgromadzono stroje i hafty podegrodzkie, przedmioty użytku codziennego, sprzęty i narzędzia gospodarskie, sztukę, stroje ludowe i obrzędowe regionu; oryginalna XVIII Zagroda Lachowska „Kubałówka” relikwiarz rodzimej architektury drewnianej Podegrodzia, składająca się aktualnie z chałupy, spichlerza i kuźni, wyposażonych w stare, tradycyjne sprzęty wsi lachowskich; Muzeum Regionalne w Starym Sączu ze zbiorami sztuki sakralnej, ekspozycją poświęconą osobie Ady Sari oraz Świętej Kindze; Muzeum Regionalne Towarzystwa Miłośników Piwnicznej posiadające zasobny dział etnograficzny ze zbiorami sprzętu domowego i gospodarskiego, narzędzi rzemieślniczych, strojów i zabytkami dawnego rękodzieła oraz unikatową największą w Europie kolekcję dawnego sprzętu narciarskiego - nart biegowych i zjazdowych; Muzeum Regionalne Państwa Muszyńskiego, w którym znajduje się ekspozycja poświęcona Historii „Państwa Muszyńskiego”. Można w nim zobaczyć pamiątki po dawnych starostach, mieszczanach muszyńskich, Łemkach oraz Żydach zamieszkujących ten region. Muzeum posiada bogate zbiory historyczne i etnograficzne, a także cenne eksponaty, skrzynie mieszczkańskie, militaria i judaiki. Znajduje się tu również sala poświęcona sztuce nieprofesjonalnej z pracami Nikifora na czele oraz dzieła sztuki miejscowych artystów.

Na terenie LGD działa również grono lokalnych twórców (malarzy czy rękodzielników), których znajdują mieszkańcy, jednak istnieje zapotrzebowanie na promocję ich działalności w większym stopniu.

Konsultacje społeczne wykazały, że, pomimo wielu działań w tym zakresie, wciąż istnieje potrzeba dofinansowania podmiotów działających w tym obszarze. Koszty zakupu strojów regionalnych, instrumentów muzycznych przekraczają możliwości finansowe często niewielkich organizacji. Wiele z tych aktywności będzie możliwe na jeszcze większą skalę dzięki funduszom wydatkowanym w ramach LSR, np. w formie grantów obejmujących zakup wyposażenia (np. elementy strojów regionalnych, instrumenty itp.) czy też promocję działalności lokalnych twórców (wydanie albumów/publikacji, organizacja wystaw, organizacja warsztatów).

Na obszarze LGD znajduje się wiele unikatowych zabytków m.in. ruiny zamku w Ryrtrze, pozostałości po średniowiecznym grodzie na Górze Zyndrama w Maszkowicach, ruiny zamku w Muszynie, a także kilka unikatowych i atrakcyjnych miasteczek Małopolski. Wśród nich wyróżnia się Stary Sącz, ważny średniowieczny ośrodek administracyjno-gospodarczy z owalnicowym układem urbanistycznym, rynkiem pochodzącym z XVII i XIX w oraz zespołem klasztornym ss. Klarysek składający się z kościoła Św. Trójcy z 1332 r. oraz budynków mieszkalnych i gospodarczych, otoczony murami obronnymi z basztą i licznymi strzelnicami stanowiącym niezwykle cenny skarb kultury narodowej. Kolejnym zabytkiem znajdującym się w Starym Sączu jest Kościół parafialny św. Elżbiety (z 1299 r.), stary cmentarz z 1783 r. z zabytkowymi nagrobkami, otoczony kamiennym murem oraz barokowy kościół św. Rocha (po 1644 r.), a na obszarze gminy Stary Sącz uwagę zwraca drewniany kościół p.w. św. Mikołaja w Moszczenicy Niżnej. Zabytkowe kościoły możemy również zobaczyć we wsi Barcice (Kościół Parafialny Wniebowzięcia Matki Boskiej z 1901 roku) oraz we wsi Moszczenica Niżna (drewniany kościół św. Mikołaja z XVII wieku). W miejscowości Gołkowice Dolne można zaobserwować dziewiętnastowieczną zabudowę starej części wsi stanowiącą zespół zagród dawniej kolonii niemieckiej. Na wschodniej części obszaru LGD występują cerkwie łemkowskie (m.in. na Szlaku Cerkwi Łemkowskich) z unikatową Cerkwią św. Jakuba w Powroźniku, która w 2013 roku została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. W Muszynie na szczególną uwagę zasługuje Dwór Starostów, a także zabytkowy zespół

szeregowej mieszczańskiej zabudowy mieszkalnej przy ul. Kościelnej. Pochodzi w większości z przełomu XIX i XX wieku. Jej charakterystycznym elementem architektonicznym są drewniane bramy w elewacji frontowej z półkolistym nadprożem. W Krynicy-Zdroju można zaobserwować architekturę charakterystyczną dla miejscowości uzdrowiskowych z zabytkowymi domami zdrojowymi i pijalniąmi wód mineralnych z najstarszą pochodzącą z 1806 roku pijalnią „Słotwinka” oraz willami i budynkami sanatoryjnymi. Problemami w opisywanym obszarze jest słaba promocja oferty kulturalnej danej gminy a także brak wspólnej promocji walorów turystyczno-kulturowych poza teren LGD.

Turystyka

Turystyka stanowi czynnik stanowiący o wzroście budżetów lokalnych oraz zatrudnienia mieszkańców, jest napędem rozwoju gospodarczego obszaru. Podczas procesu tworzenia nowej LSR mieszkańcy wielokrotnie wskazywali na ogromny potencjał, możliwości i potrzeby rozwoju w tym obszarze. Bogactwo przyrodnicze, historyczne, mnogość zabytków, dziedzictwo kulturowe i folklorystyczne regionu sprawia, że obszar LSR jest atrakcyjny turystycznie i chętnie odwiedzany przez turystów. Ważnymi elementami jest rozwijająca się baza noclegowa i gastronomiczna, a także towarzysząca jej infrastruktura komunikacyjna. Stan bazy noclegowej jest dość zróżnicowany, najbogatszą ofertę mają takie gminy jak Krynica-Zdrój, Muszyna, Piwniczna-Zdrój, które oferują miejsca noclegowe w hotelach, pensjonatach, schroniskach i innych obiektach. Natomiast bardzo słabą ofertę posiadają gminy Łącko i Stary Sącz. Najgorsza sytuacja jest w gminie Podegrodzie, która nie posiada żadnych obiektów turystycznych.

W przypadku gospodarstw agroturystycznych z danych uzyskanych od poszczególnych gmin wynika, że na całym obszarze w 2020 było 105 podmiotów ofertujących 1263 miejsca noclegowe w kwaterach agroturystycznych. Istotna dla obszaru LSR jest również agroturystyka, gospodarstwa ekologiczne, itp. Są to gospodarstwa, które w większości mają certyfikaty gospodarstwa agroturystycznego, a oferta noclegowa jest połączona z ofertą gastronomiczną wykorzystującą wyroby kulinarne i produkty spożywcze z własnego gospodarstwa, a także z innymi aktywnościami jak kuligi, jazda konna, warsztaty rękodzieła.

Wyniki konsultacji społecznych wskazują, że infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna obszaru, zarówno ta komercyjna, jak i ogólnodostępna jest niewystarczająca na całym obszarze, wciąż istnieje potrzeba wielu inwestycji zarówno na poziomie miejsc ogólnodostępnych, jak i rozwoju przedsiębiorczości. Niewątpliwie odczuwalne są też negatywne skutki związane z sytuacją pandemiczną. Dane wskazują także, że na obszarze brakuje pól biwakowych, kampingów, miejsc do obsługi kamperów.

Gmina	Liczba mieszkańców	Obiekty turystyczne	Miejsca noclegowe	Turyści korzystający z noclegów	Udzielone noclegi
Krynica-Zdrój	16 090	86	6 966	137 941	692 914
Łącko	16 564	2	28	tajemnica statystyczna	tajemnica statystyczna
Muszyna	11 315	21	2 183	28 402	174 414
Piwniczna-Zdrój	10 128	16	1 284	27 359	113 667
Podegrodzie	13 282	brak	brak	nie dotyczy	nie dotyczy
Rytró	3 706	5	317	9 393	28 220
Stary Sącz	23 537	5	339	3 110	12 082
RAZEM	94 622	135	11 117	206 205	1 021 297

Źródło: „Turystyka w woj. Małopolskim w latach 2020 i 2021” Urząd Statystyczny w Krakowie

Wskaźniki turystyczne. Wskaźnik Szneidera (obliczony jako liczba turystów przypadających na 100 mieszkańców) zgodnie z dla obszaru LGD w 2020 roku wynosił 217 co oznacza, że na 100 stałych mieszkańców przypadało 217 turystów. Rok 2020 ze względu na sytuację pandemiczną i wprowadzone obostrzenia był bardzo niekorzystny dla branży noclegowej i turystycznej, dlatego w kolejnych latach obserwujemy wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD.

Problemem w rozwoju obszaru jest również niedostateczna promocja i informacja o regionie, która wymaga współpracy między wszystkimi partnerami obszaru i wyboru atrakcyjnej metody dotarcia do jak największego grona odbiorców stanowiących potencjalnych gości odwiedzających region.

Ważnym uzupełnieniem bazy noclegowej są branże okołoturystyczne w tym branża gastronomiczna oraz usług związanych z zagospodarowaniem czasu wolnego. Branża gastronomiczna związana z infrastrukturą żywieniową, która znajduje się na obszarze LGD to restauracje, zajazdy, karczmy, zakłady gastronomiczne, bary, bistra, pizzerie, punkty gastronomiczne w obiektach noclegowych, w tym wyżywienie oferowane w gospodarstwach agroturystycznych. Ponadto problemem jest brak wystarczającego zaplecza turystycznego, które nie zapewnia turystom oferty dłuższego pobytu.

Obszary atrakcyjne turystycznie

Olbrzymi potencjał turystyczny obszaru, który stanowi o atrakcyjności turystycznej całego powiatu nowosądeckiego oparty jest na położeniu, walorach przyrodniczo-krajobrazowych oraz tradycjach uzdrowiskowych. Atrakcyjność turystyczna obszaru jest oparta na kilku obszarach tematycznych, które sprawiają, że oferta turystyczna jest tutaj bardzo zróżnicowana.

Cały teren w związku z położeniem na atrakcyjnych wzniesieniach sprzyja górskiej turystyce pieszej, co ma odzwierciedlenie w setkach kilometrów wyznaczonych i oznakowanych atrakcyjnych szlaków turystycznych. Turyści mają do dyspozycji noclegi w schroniskach, m. in. na Hali Łabowskiej, Przehybie, Jaworzynie Krynickiej, Wierchomli czy Cyrli. Na kilku szczytach, m. in. na Radziejowej, Modyni czy Eliaszówce zlokalizowane są wieże widokowe pozwalające na podziwianie atrakcyjnych panoram widokowych obszaru.

Warunki krajobrazowe oraz klimatyczne (długo zalegająca pokrywa śnieżna) sprzyjają rozwojowi sportów zimowych i, co za tym idzie rozwojowi prężnie działających ośrodków narciarskich, do których zaliczają się duże ośrodki narciarskie w Tyliczu, Krynicy-Zdroju, Wierchomli, Piwnicznej-Zdroju, Rytrze. Oferują bogate i różnorodne trasy zjazdowe wraz z zapleczem gastronomicznym i innymi atrakcjami jak np. stoki do zjazdu na sankach. Na obszarze LGD znajdują się również atrakcyjne trasy do uprawiania narciarstwa biegowego, szczególnie w rejonie Tylicza czy Piwnicznej-Zdroju.

Obszar objęty LSR ma ogromne tradycje uzdrowiskowe, funkcjonuje tutaj kilka ośrodków i miejscowości uzdrowiskowych oferujących ujęcia źródeł wód mineralnych, zaplecze sanatoryjno-uzdrowiskowe. Na terenie LGD leży jedno z najsłynniejszych w Polsce uzdrowisk Krynica-Zdrój. Uzdrowisko posiada infrastrukturę leczniczą z przeznaczeniem dla turystów oraz wszystkich zjeżdżających „do wód” w celu podreperowania zdrowia. Na szczególną uwagę zasługuje zabytkowa zabudowa zdrojowa, w głównej mierze drewniana, pochodząca z XIX w. oraz z okresu międzywojennego (wille „Romanówka” i „Witoldówka”), neorenesansowy Stary Dom Zdrojowy, w którym znajduje się ujęcie wody „Mieczysław”, Nowy Dom Zdrojowy oraz Stare i Nowe Łazienki Mineralne. Tłumnie odwiedzana przez turystów jest także Pijalnia Główna, która w 2014 roku przeszła generalny remont, a także pozostałe krynickie pijalnie wód mineralnych („Jan”, „Słotwinka”). Uzdrowisko Piwniczna Zdrój położone jest w strefie górskiej w dolinie rzeki Poprad. Na turystów i kuracjuszy czeka tu kilkadziesiąt ośrodków wypoczynkowych i sanatoryjnych, które oferują lecznicze kąpiele, zabiegi borowinowe, masaże, gimnastykę, inhalacje oraz kurację pitną wodami o doskonałym składzie mineralnym i smaku, zwanymi „kwaśnymi wodami”. Są to szczawy wodorowęglanowo-wapniowo-magnezowo-sodowożelaziste charakteryzujące się wysoką zawartością jonów magnezowych i wapniowych. Woda mineralna „Piwniczanka” dostępna jest w pijalniach, a liczne źródła wód mineralnych z Głębokiego, Łomnicy i Wierchomli dostępne są bezpośrednio w miejscach ich wypływów. Specyfika klimatu sprawia, że dobrze się tu czują osoby z niskim i wysokim ciśnieniem. Ukształtowanie terenu gminy daje szerokie możliwości uprawiania turystyki górskiej przez cały rok. Uzdrowisko Muszyna jest położone wśród szczytów i potoków górskich. Funkcjonują tutaj trzy miejscowości uzdrowiskowe: Muszyna, Złockie i Żegiestów-Zdrój. Głównymi ich walorami są: łagodny górski klimat, piękny krajobraz, obfitość lasów, cisza i spokój oraz duże zasoby naturalnych wód mineralnych tzw. szczaw wodorowęglanowo-wapniowo-magnezowosodowych i żelazistych. Wody muszyńskie zawierają niezbędne człowiekowi biopierwiastki: magnez, wapń, sód, potas, żelazo, selen i lit. Wody te dostępne są w pijalniach, a w sezonie letnim ogólnodostępne są punkty czerpalne wód mineralnych.

Obszar LGD oferuje również wiele wydarzeń w sferze kultury, co powoduje, że jest miejscem docelowym dla miłośników turystyki kulturowej.

Ważną rolę odgrywa również turystyka pielgrzymkowa, głównymi jej ośrodkami są Ołtarz Papieski w Starym Sączu, kult Św. Jana Papczyńskiego w Podegrodziu, Ogrody Biblijne w Muszynie czy Kalwiaria w Tyliczu.

Do największych atrakcji turystycznych obszaru poza wyżej wymienionymi należą: Wieża widokowa Krynica-Słotwiny, Rajske Ślizgawki na Górze Parkowej w Krynicy-Zdroju, hala lodowa w Krynicy-Zdroju, spływ łodziami

Doliną Popradu, Ogrody Sensoryczne wraz z ogrodami w Muszynie, Wieża Widokowa w Woli Kroguleckiej, Bobrowisko w Starym Sączu, Leśne Molo w Starym Sączu.

Rolnictwo i obszary wiejskie

Według definicji GUS *obszar wiejski* jest to teren położony poza granicami administracyjnymi miast. W Unii Europejskiej obszarem wiejskim jest również teren, na którym gęstość zaludnienia jest niższa niż 100 os./km².

Z terenu objętego LSR o łącznej powierzchni 752 km², zdecydowaną większość (84 %) zajmują obszary wiejskie o łącznej powierzchni 635 km².

W powiecie nowosądeckim jest 73 283 ha użytków rolnych, co stanowi 47,3 % ogólnej powierzchni gruntów. W ogólnej powierzchni użytków rolnych grunty orne stanowią 53,1%, użytki zielone 43,6 %, sady 3,3%. Powierzchnia użytków rolnych przypadająca na 1 mieszkańca wynosi 0,38 ha. Gospodarstwa indywidualnych rolników zajmują 89,3% użytków rolnych. Cechą charakterystyczną dla pokrywy glebowej Sądeczyzny jest powszechne występowanie gleb bielcowych o charakterze lessowym i gleb brunatnych kwaśnych. Dominują gleby IV i V klasy bonitacyjnej.

W większości gospodarstw produkcja ma wciąż wszechstronny, niewyspecjalizowany charakter. W strukturze upraw dominują zboża, pastewne i ziemniaki. Wśród zbóż najczęściej uprawia się pszenicy.

Istotną gałęzią produkcji na terenie powiatu jest ogrodnictwo. Sady, o łącznej powierzchni 2 445 ha koncentrują się głównie w gminach z terenu LSR, tj. Łącko, Podegrodzie, Stary Sącz, a część również poza terenem LSR w gminach Łososina Dolna i Korzenna. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat można zaobserwować powstawanie wysoko towarowych, nowoczesnych sadów intensywnych głównie jabłoniowych z udziałem najnowszych form prowadzenia i doboru odmianowego.

W produkcji zwierzęcej podstawowym kierunkiem jest chów bydła, w tym krów mlecznych. Pogłowie bydła wynosi ponad 51 tys. w tym ponad 61% krów, pogłowie trzody 27,7 tys. sztuk, owiec 3,7 tys. sztuk. Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosi 70,3 szt.

Według danych GUS na 31.12.2020 r. na terenie 7 gmin wchodzących w skład LGD zdecydowanie dominują gospodarstwa o powierzchni 1 – 5 ha, jest ich 3511 na 4395 wszystkich gospodarstw (czyli prawie 80 %). Na drugim miejscu plasują się gospodarstwa o pow. 5 – 10 ha (612). Zdecydowaną mniejszość stanowią gospodarstwa o pow. do 1 ha (118), 10 – 15 ha (83) oraz powyżej 15 ha (71).

W poszczególnych gminach liczby gospodarstw rolnych wg powierzchni rozkładają się następująco:

Tabela. Gospodarstwa rolne ogółem

GOSPODARSTWA ROLNE OGÓLEM (powierzchnia w ha)					
GMINA	do 1 ha włącznie	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 - 15 ha	15 ha i więcej
STARY SĄCZ	21	653	85	9	9
PODEGRODZIE	55	862	63	12	5
ŁĄCKO	18	922	189	19	3
RYTRO	3	120	6	0	0
PIWNICZNA ZDRÓJ	8	342	68	3	3
MUSZYNA	4	266	60	7	11
KRYNICA ZDRÓJ	9	346	141	33	40
RAZEM	118	3511	612	83	71

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS 31.12.2020 r.

Według danych powszechnego spisu rolnego dla GUS na dzień 31.12.2020 r. łączna liczba osób pracujących w gospodarstwach rolnych (członkowie rodzin i pracujący najemni stali) dla gmin z obszaru LSR wynosiła 10 305, z czego 44,6 % to kobiety (4599).

Produkty lokalne

Obszar LSR obfituje w lokalne produkty zarówno wpisane do oficjalnych rejestrów, jak i inne regionalne przysmaki. W 2010 roku jabłka łąckie otrzymały unijny certyfikat Chronione Oznaczenie Geograficzne. Można je uprawiać na obszarze gmin: Łącko, Podegrodzie i Stary Sącz w powiecie nowosądeckim. Do produktów lokalnych zamieszczonych na Liście Produktów Tradycyjnych należą: jabłka łąckie, śliwowica łącka, żytko, nalewka łązowska – jałowcówka, kapuśniorka z grzybami, kiełbasa wiejska podegrodzka, boczek podegrodzki, kiełbasa rosolona podegrodzka, szynka podegrodzka, chleb podegrodzki, kukiełka podegrodzka, maliny z Brzeznej, miódówka ryterska, placki po rytersku, placki pasterskie, dziadki kokuszczańskie, pierogi łomniczańskie, jak również inne regionalne przysmaki m.in. Lachów sądeckich, górali łąckich, górali nadpopradzkich, o wieloletniej tradycji wytwarzania: Żur z zakwasu z białą kiełbasą; Barszcz czerwony kwaszony; Groch z kapustą; Jucha z ziemniakami, słoniną lub śmietaną; Żur z bobem ze słoniną; Kawa zbożowa z mlekiem; Chleb na łopacie; Podpłomyk; Kołocz na łopacie z serem; Pierogi z kapustą; Barszcz czerwony z uszkami; Kompot z suszonych śliwek; Kapusta z grochem bombą; Pierogi z serem na słodko, Golonka z kapustą, Zupa karpelana, Ser klagany i inne.

Region słynie przede wszystkim z tłoczenia różnego rodzaju soków owocowych, ale także poszczycić się może produkcją syropów, produktów pasiecznych, wina, nalewek, okowit owocowych, czy Cydru (m.in. Tłocznia Maurer, czy Sok z Gór) oraz miodów pitnych. Na obszarze funkcjonują lokalne winnice posiadające w swojej ofercie wysokie jakościowo wino, m. in. Winnica Tabu w Jazowsku czy Winnica Św. Urbana w Olszanie.

Pomimo bogactwa produktów lokalnych konsultacje społeczne wskazały na to, że wiele przepisów oraz tradycyjnych sposobów wytwarzania produktów odchodzi w zapomnienie, wciąż niewystarczająca jest również promocja i informacja o produktach lokalnych. Widoczna jest duża potrzeba stworzenia kompleksowej oferty promocji i sprzedaży produktów lokalnych.

Edukacja

Edukacja przedszkolna realizowana była w 2020 r. na terenie poszczególnych gmin w 74 przedszkolach znajdujących się na obszarze LGD. W przypadku szkół podstawowych edukacja realizowana jest w 43 placówkach. Szkoły średnie, zarówno ogólnokształcące, jak i branżowe znajdują się na terenie 4 gmin objętych LSR (Krynica-Zdrój, Łącko, Muszyna, Stary Sącz). Na terenie LGD w obszarze kształcenia ustawicznego działają jedynie centra kształcenia ustawicznego w Łącku i Krynicy-Zdroju, a szkoły wyższe nie są dostępne, najpopularniejsze ośrodki kształcenia w tych obszarach to Nowy Sącz i Kraków. Dane pozyskano na podstawie danych GUS na 2020 rok i analizy własnej obszaru.

Zasady zrównoważenia środowiskowego

Znaczna część obszaru LGD położona jest na terenie Popradzkiego Parku Krajobrazowego. Na tym spójnym geograficznie obszarze dominuje zróżnicowana rzeźba terenu: podgórska i dolinna, którą tworzą z jednej strony dna dolin Popradu i Dunajca, z drugiej zaś kontrast krajobrazowy tworzy pas Beskidu Sądeckiego. Bogata flora wszystkich gmin partnerskich zaliczana jest do strefy roślinności podgórskiej, charakteryzującej się występowaniem dużej ilości lasów. Unikalne jest również występowanie na tym obszarze wielu gatunków chronionych roślin i zwierząt, zasoby wód mineralnych, właściwości zdrowotne klimatu i działalność sanatoryjna. Największym bogactwem naturalnym obszaru są wody lecznicze i mineralne. Dzięki tak licznie występującym źródłom wody mineralnej znajduje się tu największy zespół uzdrowiskowy.

Swoisty, łagodny mikroklimat charakteryzuje się niskimi opadami atmosferycznymi, małym zachmurzeniem, późnymi pierwszymi przymrozkami oraz wysokim poziomem wód podziemnych i powierzchniowych, a zwiększone nasłonecznienie stoków południowych tworzy dogodny klimat do prowadzenia produkcji sadowniczej. Niektórzy mieszkańcy terenu LGD, którzy napotykają niekorzystne warunki do uprawy roli, czy sadownictwa zmuszona jest kierować swoje działania w kierunku działalności pozarolniczej. Nie jest to jednak proste ze względu na różnorodne bariery jakie napotyka, np. brak środków na wdrożenie i realizację pomysłów. To ostatnie rzutuje także na tych, którzy mają korzystne warunki do uprawy roli, lecz ograniczenia finansowe powodują, iż nie są oni w stanie wykorzystać posiadanego potencjału (np. w kierunku rozwoju ekologicznej produkcji rolniczej wysokiej jakości i zdrowej żywności).

Obszar LGD stwarza także szanse rozwoju rolnictwa, agroturystyki, czy przedsiębiorczości mieszkańców. Wymaga to jednak nie tylko szerokiej promocji terenu, wzbogacenia oferty spędzania czasu wolnego,

infrastruktury turystyczno-rekreacyjno-kulturalnej, ale także działań mających na celu utrzymanie otaczającego środowiska w stanie nie pogorszonym. Wszystko to pokrywa się z najbardziej pożądanymi kierunkami rozwoju obszaru zgłaszanymi przez mieszkańców podczas konsultacji społecznych prowadzonych na terenie LGD.

Stan jakości powietrza monitorują stanowiska pomiarowe zlokalizowane na terenie LGD gdzie przekroczenia pewnych parametrów wpływają na zanieczyszczenie obszaru. Mimo, iż Doliny Dunajca i Popradu, stanowią naturalny kanał przewietrzania i zapewniają względnie dobrą jakość środowiska poza strefą mieszkalnictwa, to w pozostałych miejscach wiele razy miały miejsca przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszanego PM10. Trzeba zaznaczyć, że do znaczących przekroczeń dochodzi głównie w sezonie jesienno-zimowym, co już wskazuje na istotny problem tzw. niskiej emisji pochodzącej głównie z gospodarstw domowych (np. użytkowanie domowych pieców węglowych), ale także związanej z transportem drogowym, który oprócz emisji zanieczyszczeń, generuje również hałas. Wzrost liczby samochodów osobowych podyktowany jest w głównej mierze koniecznością pokonywania sporych odległości do pracy czy też szkoły. Niesprzyjający jest również fakt braku dostępności alternatywnych rozwiązań komunikacyjnych.

Istotna z punktu widzenia ochrony środowiska jest również kwestia gospodarowania odpadami. Należy zauważyć, że wraz ze wzrostem ilości wytworzonych odpadów, rośnie presja wywierana na środowisko, m.in. ze względu na składowanie odpadów, co wpływa na zanieczyszczenie środowiska (powietrza, wody i gleby). Na przestrzeni lat zauważalny jest duży wzrost odpadów selektywnie zbieranych.

Z powodu niskiej wiedzy i świadomości ekologicznej mieszkańców wpływają oni negatywnie na stan wód obszaru LGD, gdyż największym zagrożeniem jest tu działalność człowieka - gospodarcza (pobór wód na różne cele, wprowadzanie ścieków komunalnych i przemysłowych oraz zanieczyszczenia obszarowe, głównie z terenów użytkowanych rolniczo, spływające z wodami opadowymi), słabo rozbudowana sieć wodno-kanalizacyjna i niski poziom ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków komunalnych.

W celu ochrony zdrowia, życia oraz posiadanego bogactwa przyrodniczego oraz do zrównoważenia środowiskowego należy wprowadzić działania przeciwdziałające zmianom klimatu i związane z ochroną środowiska, przez organizację przedsięwzięć/inicjatyw edukacyjnych dla mieszkańców w zakresie ekologii, a następnie usprawnienie gospodarki wodno-ściekowej, ograniczenie zanieczyszczeń dopływających do wód, wymianę źródeł ogrzewania na ekologiczne (np. gazowe lub elektryczne) czy większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (pompy ciepła, fotowoltaika). Zła jakość powietrza niesie za sobą wiele zagrożeń, począwszy od pogarszania się stanu zdrowia mieszkańców, poprzez spadek atrakcyjności całego obszaru, zarówno pod kątem inwestycyjnym jak i mieszkaniowym. Obecnie możemy zauważyć wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, natomiast jest to nadal niewystarczające. Dzieje się tak głównie przez brak możliwości finansowych do zwiększenia poziomu ochrony środowiska w tym zakresie ze względu na kosztowne, innowacyjne i proekologiczne inwestycje, bazujące na odnawialnych źródłach energii.

Zasady zrównoważenia środowiskowego obejmują podejście do działalności gospodarczej i społecznej, które uwzględnia równowagę pomiędzy ochroną środowiska, rozwojem społecznym i ekonomicznym. LGD będzie zobowiązana do przestrzegania następującej zasady: zasada zrównoważenia środowiskowego: zmniejszenie emisji i zanieczyszczenia. Zasada ta skupia się na zmniejszaniu emisji szkodliwych substancji, redukcji zanieczyszczenia powietrza, wody i gleby. Ochrona jakości środowiska naturalnego oraz zdrowia ludzi wymaga ograniczenia emisji gazów cieplarnianych, substancji toksycznych i innych szkodliwych substancji.

W związku z powyższym LGD planuje do realizacji działania, które będą służyć poprawie jakości powietrza i wody oraz będą promować zrównoważone rolnictwo. W związku z potrzebą poszerzenia świadomości ludności w zakresie ochrony środowiska, przewidziano realizację różnego rodzaju przedsięwzięć takich jak warsztaty, szkolenia czy ekologiczne inicjatywy, które będą dotyczyły ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu przez co dotrzemy do jak największego grona odbiorców. Zapewnimy wiedzę na temat aktualnych problemów środowiskowych, takich jak zmiany klimatu, degradacja ekosystemów, zanieczyszczenie powietrza i wody. Dzięki temu uczestnicy będą bardziej świadomi wpływu swoich działań na środowisko i będą mogli podejmować bardziej ekologiczne decyzje, które przyczynia się do ograniczenia emisji szkodliwych substancji.

3. ANALIZA, W JAKI SPOSÓB LGD MOŻE WESPRZEĆ LOKALNE INICJATYWY NA DANYM OBSZARZE WDRAŻANIA LSR

Wszystkie gminy partnerskie z obszaru LGD wchodzi w skład Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego dla którego jest opracowywana Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na okres 2021-2027. Zatem teren

Stowarzyszenia LGD „Brama Beskidu” pokrywa się z ZIT, a projekty realizowane w ramach w/w instrumentu będą komplementarne ze strategią realizowaną przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Brama Beskidu” w ramach FEM. Stowarzyszenie LGD „Brama Beskidu” będzie realizowało projekty w ramach Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), które są formą współpracy w której partnerstwa miast i otaczających je gmin oraz władze województw będą wspólnie przeprowadzać projekty finansowane z Funduszy Europejskich. W ramach ZIT planujemy objąć działaniami osoby, które wymagają opieki lub wsparcia, w związku z niemożnością wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego. Realizacja projektu ma na celu wykorzystanie nowych metod pracy na rzecz osób niesamodzielnych, w tym po 60 roku życia (pomoc sąsiedzka), poprawę współpracy instytucji pomocy i integracji społecznej. W wyniku podjętych działań nastąpi rozwój usług społecznych oferowanych na obszarze LGD. Ponadto w ramach ZIT planuje się prowadzenie Dziennego Domu Seniora w celu zwiększenia dostępności osób starszych niesamodzielnych do dziennych usług, świadczonych w społeczności lokalnej poprzez realizację usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych i aktywizująco-usprawniających. Stowarzyszenie LGD Brama Beskidu wdrażając pozostałe instrumenty terytorialne takie jak ZIT wspiera lokalne inicjatywy, ponieważ będzie podejmować działania na obszarze objętym LSR, które są odpowiedzią na potrzeby społeczności lokalnej. W ramach priorytetu 7: Fundusze europejskie dla wspólnot lokalnych, w tym cel 5 (ii) – Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie, projekty składane przez gminy w ramach ZIT z w/w zakresu będą inne niż projekty realizowane w ramach LSR Bramy Beskidu z zakresu 5 (ii), o co będzie dbał Zarząd Stowarzyszenia LGD „Brama Beskidu”.

W LSR możliwe jest uwzględnienie wykorzystania wsparcia finansowego z programów regionalnych, które nie wdrażają instrumentu RLKS, ale w ramach których planowane są nabory dedykowane LGD, bądź dodatkowe premiowanie projektów LGD w trakcie oceny; LGD mogą też aplikować o środki z programów UE na zasadach ogólnych, a także z innych źródeł. Stowarzyszenie LGD Brama Beskidu wdrażając zamierza również poza RLKS w okresie realizacji LSR pozyskać dodatkowe środki finansowania z krajowych środków/budżetu państwa w ramach programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025, typ działania „moduł 1” oraz „moduł 2” (m.in. na wsparcie usług w zakresie zapewnienia opieki osobom starszym potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez utworzenie i wsparcie funkcjonowania Dziennych Domów Seniora+ oraz w tym usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych i usług aktywizacyjno-integracyjnych).

Stowarzyszenie LGD „Brama Beskidu” w trakcie realizacji LSR będzie współpracowała z innymi podmiotami terytorialnymi np. jednostkami samorządu terytorialnego.

ROZDZIAŁ V. SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu jest to spójny zestaw przedsięwzięć mających na celu osiągnięcie lokalnych celów i potrzeb, który przyczynia się do osiągnięcia celów UE odnośnie inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu. Komplementarny charakter LSR pozwoli na pełne wykorzystanie potencjału obszaru, jego zasobów i walorów. Tymczasem spójny charakter urealni realizację interwencji ukierunkowanych na wyzwania rozwojowe, a jednocześnie precyzyjnie dostosowanych do lokalnych uwarunkowań. Strategia, jako narzędzie interakcji z innymi dokumentami realizowanymi przez krajowe, regionalne i lokalne władze mającymi na celu osiągnięcie lepszych wyników ogólnych przyczyni się do osiągnięcia lepszych wyników.

1. ZGODNOŚĆ I KOMPLEMENTARNOŚĆ LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI

W celu zaprezentowania zależności pomiędzy LSR Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu na lata 2023-2027 a dokumentami strategicznymi krajowymi, regionalnymi i lokalnymi, opracowano tabelę zgodności celów LSR z obszarami i celami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych.

LSR LGD Brama Beskidu będzie uzupełniała inne działania na obszarze oraz te działania będą uzupełniane przez projekty realizowane w ramach LSR. Wskazano powiązania z innymi dokumentami planistycznymi. W szczególności o następujące dokumenty:

- na poziomie gminy,
- na poziomie województwa,
- na poziomie kraju,
- Fundusze Europejskie dla Regionów, w tym w szczególności strategie zintegrowanych inwestycji terytorialnych oraz priorytety, które dotyczą rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność,
- sporządzane przez instytucje zajmujące się pomocą społeczną,

Na etapie przygotowywania LSR brano pod uwagę wymienione wyżej dokumenty i inne plany/strategie istotne z punktu widzenia celów LSR w celu wskazania stopnia zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi opracowanymi dla obszaru objętego LSR.

Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Brama Beskidu nie działa w próżni instytucjonalnej – również tworzona przez nią LSR nie jest pierwszym i jedynym dokumentem strategicznym, opracowanym dla danego obszaru.

Dzięki poznaniu założeń niniejszych dokumentów, członkowie LGD posiadli lepszą orientację, jakie konkretne problemy są najbardziej istotne dla społeczności lokalnej i środowiska, w którym żyje, a także jak je rozwiązać. Wiedza ta pomogła w wyborze kwestii kluczowych dla regionu – po to, aby przygotowana LSR miała charakter zintegrowany i komplementarny w stosunku do działań już podjętych przez inne instytucje. Dzięki takiemu postępowaniu, LGD nie powieli działań podjętych już przez inne instytucje, a jednocześnie otrzymała wyraźny sygnał, które działania powinny zostać wzmocnione.

Przy sprawdzaniu zgodności LSR z pozostałymi dokumentami strategicznymi, nie porzeczono wyłącznie na poziomie lokalnym. Przeanalizowano dokumenty programowe przygotowane na okres 2021-2027. Analiza przeprowadzona na tym poziomie umożliwiła zidentyfikowanie programów i działań komplementarnych w stosunku do tych, które są zaplanowane w LSR.

W niniejszej LSR znalazły się dwa cele. Poniższa tabela wskazuje, jak powiązane są one z dokumentami szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego z Lokalną Strategią Rozwoju Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu.

Poniżej określono powiązania (dokonano porównania celów i założeń tych dokumentów z celami LSR) i wykazano spójność i komplementarność planowanych do realizacji przedsięwzięć z celami dokumentów planistycznych.

Tabela. Spójność, komplementarność i synergia

Lokalna Strategia Rozwoju LGD Brama Beskidu	Cel 1	Cel 2	Cel 3
	Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki	Rozwój atrakcyjności oferty turystycznej i kulturowej obszaru oraz kultywowanie tożsamości regionalnej	Wsparcie społeczności obszaru LGD w zakresie poprawy warunków i poziomu życia
Zgodność i komplementarność z celami poszczególnych dokumentów planistycznych			
Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027	<p>Cel szczegółowy SO7 Przyciąganie i wspieranie młodych rolników i innych nowych rolników oraz ułatwienie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich</p> <p>Cel szczegółowy SO8 Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa</p>	<p>Cel szczegółowy SO8 Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa</p>	<p>Cel szczegółowy SO4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji węgla, a także promowanie zrównoważonej energii</p> <p>Cel szczegółowy SO8 Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa</p>
Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027	<p>Priorytet 1 Fundusze europejskie dla badań i rozwoju oraz przedsiębiorczości Cel szczegółowy Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne</p> <p>Priorytet 6</p>	<p>Priorytet 7 Fundusze europejskie dla wspólnot lokalnych Cel szczegółowy Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i</p>	<p>Priorytet 6 Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego Cel szczegółowy Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej</p>

	Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego Cel szczegółowy Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej	bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	sytuacji Priorytet 7 Fundusze europejskie dla wspólnot lokalnych Cel szczegółowy Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027	Cel szczegółowy ESO4.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej	-	Cel szczegółowy ESO4.5 Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego Cel szczegółowy ESO4.12 Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci
Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027	-	Cel szczegółowy EFRR.CP4.VI Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	Cel szczegółowy EFRR.CP4.VI Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych
Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”	Cel główny: Małopolska regionem zrównoważonego rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i terytorialnym.		
	Obszar II. Gospodarka Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka Obszar V. Rozwój zrównoważony terytorialnie Cel szczegółowy: Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach	Obszar V. Rozwój zrównoważony terytorialnie Cel szczegółowy: Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach	Obszar I. Małopolskie Cel szczegółowy: Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie Obszar II. Gospodarka Cel szczegółowy: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka Obszar III. Klimat i środowisko Cel szczegółowy: Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej Obszar V. Rozwój zrównoważony terytorialnie Cel szczegółowy: Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach
Program współpracy transgranicznej Interreg Polska-Słowacja 2021-2027	-	Priorytet 3 Twórcze i atrakcyjne turystycznie Pogranicze Cel szczegółowy: wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	Priorytet 4 Współpraca instytucji i mieszkańców Pogranicza Cel szczegółowy: budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie

Strategia Rozwoju Powiatu Nowosądeckiego do roku 2030	<p>Cel strategiczny 3 Wysoki poziom konkurencyjności i rozwoju gospodarczego obszaru</p> <p>Cel operacyjny 3.1 Wysoki poziom wykorzystania potencjału turystycznego oraz uzdrowiskowego obszaru</p> <p>Cel operacyjny 3.4 Zachowanie tradycji rolniczych obszaru</p> <p>Cel operacyjny 3.5 Wzrost poziomu przedsiębiorczości i aktywności zawodowej wśród mieszkańców obszaru</p>	<p>Cel strategiczny 1 Zadawalająca jakość życia mieszkańców powiatu nowosądeckiego</p> <p>Cel operacyjny 1.4 Rozwinięta i dostosowana do potrzeb lokalnej społeczności oferta spędzania czasu wolnego</p> <p>Cel strategiczny 2 Wzrost poziomu tożsamości i kapitału społecznego mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny 2.2 Silna tożsamość lokalna i zachowane dziedzictwo kulturowe regionu.</p>	<p>Cel strategiczny 1 Zadawalająca jakość życia mieszkańców powiatu nowosądeckiego</p> <p>Cel operacyjny 1.3 Jakościowe i skuteczne usługi świadczone dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami</p> <p>Cel strategiczny 3 Wysoki poziom konkurencyjności i rozwoju gospodarczego regionu</p> <p>Cel operacyjny 3.2 Rozwinięta produkcja i usługi lokalne</p> <p>Cel operacyjny 3.5 Wzrost poziomu przedsiębiorczości i aktywności zawodowej wśród mieszkańców obszaru</p>
Strategia Rozwoju Gminy Stary Sącz na lata 2021 -2030	<p>Cel strategiczny IV Gościnna Gmina Stary Sącz, słynąca z różnorodnej oferty turystycznej i kulturowe</p> <p>Cel operacyjny IV.1 Różnorodna oferta turystyczno-rekreacyjna skłaniająca do dłuższego pobytu w Gminie Stary Sącz</p> <p>Cel strategiczny V Gmina Stary Sącz miejscem rozwijania innowacyjnej gospodarki budowanej w oparciu o aktywność mieszkańców i dobry klimat dla przedsiębiorczości</p> <p>Cel operacyjny V.1 Stary Sącz otwarty na przedsiębiorczość i kreowanie atrakcyjnego rynku pracy</p>	<p>Cel strategiczny IV Gościnna Gmina Stary Sącz, słynąca z różnorodnej oferty turystycznej i kulturowe</p> <p>Cel operacyjny IV.1 Różnorodna oferta turystyczno-rekreacyjna skłaniająca do dłuższego pobytu w Gminie Stary Sącz</p>	<p>Cel strategiczny I Gmina Stary Sącz liderem ekorozwoju w subregionie sądeckim</p> <p>Cel operacyjny I.1 Infrastruktura gminy zachęca do osiedlania jednocześnie gwarantując najwyższe standardy dbałości o stan środowiska</p> <p>Cel strategiczny II Gmina Stary Sącz atrakcyjnym domem z wysoką jakością usług dostępnych dla wszystkich mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny II.1 Wysoka jakość i dostępność usług publicznych i niepublicznych</p> <p>Cel strategiczny III Gmina Stary Sącz współzarządzana przez swoich mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny III.1 Trwała wspólnota wcielająca w życie ideę współzależności i biorąca odpowiedzialność za swoje miejsce do życia</p>
Strategia Rozwoju Gminy Podegrodzie na lata 2021-2030	<p>Cel strategiczny 1 Wzrost aktywności społecznej i kulturowej mieszkańców gminy podegrodzie</p> <p>Cel operacyjny 3 Rozwój infrastruktury kulturalnej, turystycznej oraz sportowo-rekreacyjnej</p> <p>Cel strategiczny 3 Zrównoważony rozwój gospodarczy</p> <p>Cel operacyjny 1 Wzrost atrakcyjności gospodarczej Gminy Podegrodzie poprzez pielęgnowanie środowiska</p>	<p>Cel strategiczny 1 Wzrost aktywności społecznej i kulturowej mieszkańców gminy podegrodzie</p> <p>Cel operacyjny 3 Rozwój infrastruktury kulturalnej, turystycznej oraz sportowo-rekreacyjnej</p>	<p>Cel strategiczny 1 Wzrost aktywności społecznej i kulturowej mieszkańców gminy podegrodzie</p> <p>Cel operacyjny 1 Rozwój infrastruktury społecznej i aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub ubóstwem</p> <p>Cel operacyjny 2 Poprawa stanu infrastruktury mającej na celu zapewnienie bezpieczeństwa na terenie Gminy</p> <p>Cel strategiczny 3 Zrównoważony rozwój gospodarczy</p> <p>Cel operacyjny 1 Wzrost atrakcyjności gospodarczej Gminy Podegrodzie poprzez pielęgnowanie środowiska</p>
Strategia Rozwoju Gminy Łącko na lata 2022-2030	<p>Cel strategiczny Rozwój gospodarczy</p> <p>Cel szczegółowy Promocja i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości oraz podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru</p>	<p>Cel strategiczny Rozwój turystyki</p> <p>Cel szczegółowy Poprawa atrakcyjności turystycznej gminy i wielokierunkowy rozwój turystyki poprzez efektywne wykorzystanie potencjału przyrodniczego, położenia i</p>	<p>Cel strategiczny Ochrona środowiska i gospodarka odpadami</p> <p>Cel szczegółowy Poprawa atrakcyjności społecznej i gospodarczej poprzez właściwe gospodarowanie zasobami gminy,</p>

	<p>Cel strategiczny Rozwój turystyki Cel szczegółowy Poprawa atrakcyjności turystycznej gminy i wielokierunkowy rozwój turystyki poprzez efektywne wykorzystanie potencjału przyrodniczego, położenia i dziedzictwa kulturowego</p>	<p>dziedzictwa kulturowego</p>	<p>przestrzeń oraz ochronę środowiska naturalnego i przyrody</p> <p>Cel strategiczny Rozwój społeczny Cel szczegółowy Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wspieranie edukacji i kształcenia, rozwój infrastruktury i aktywności sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej oraz zapewnienie ogólnej opieki nad mieszkańcami</p>
<p>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Łącko na lata 2022-2028</p>	<p>-</p>	<p>-</p>	<p>Cel strategiczny I Zintegrowany system pomocy społecznej Cel szczegółowy I.2 System wsparcia na rzecz osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem</p> <p>Cel strategiczny V Tworzenie warunków dla rozwoju kapitału kulturowego oraz edukacyjnego Cel szczegółowy V.1 Dostęp mieszkańców Gminy do szerokiej oferty kulturalnej oraz edukacyjnej</p>
<p>Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Krynica-Zdrój</p>	<p>Obszar Gospodarka Cel strategiczny Wzmocnienie potencjału gospodarczego Krynicy-Zdroju</p>	<p>Obszar Przestrzeń Cel strategiczny Estetyczne i efektywne gospodarowanie przestrzenią w mieście i gminie</p> <p>Obszar Gospodarka Cel strategiczny Wzmocnienie potencjału gospodarczego Krynicy-Zdroju</p>	<p>Obszar Społeczeństwo Cel strategiczny Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego i społecznego mieszkańców Krynicy-Zdroju</p> <p>Obszar Gospodarka Cel strategiczny Wzmocnienie potencjału gospodarczego Krynicy-Zdroju</p>
<p>Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Uzdrowskiej Muszyna na lata 2021-2027</p>	<p>Obszar I Uzdrowisko i Turystyka Cel strategiczny CS.1 Rozwój funkcji turystycznych i uzdrowskich Miasta i Gminy Uzdrowskiej Muszyna Cel operacyjny CO.1.2 Rozwój kompleksowej oferty kierowanej do turystów i kuracjuszy, z uwzględnieniem specyfiki różnych grup odwiedzających</p>	<p>Obszar I Uzdrowisko i Turystyka Cel strategiczny CS.1 Rozwój funkcji turystycznych i uzdrowskich Miasta i Gminy Uzdrowskiej Muszyna Cel operacyjny CO.1.1 Rozwój infrastruktury i zaplecza turystycznego</p> <p>Obszar III Infrastruktura i dostępność Cel strategiczny CS.3 Budowa nowoczesnej infrastruktury publicznej służącej mieszkańcom, kuracjom, turystom i inwestorom Cel operacyjny CO.3.2 Rozwój infrastruktury kulturowej, edukacyjnej, społecznej</p>	<p>Obszar II Środowisko naturalne Cel strategiczny CS.2 Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi Cel operacyjny CO.2.2 Wspieranie i edukacja mieszkańców w zakresie nowych technologii grzewczych oraz niskiej emisji spalin</p> <p>Obszar IV Kapitał Ludzki Cel strategiczny CS.4 Rozwój Kapitału społecznego Cel operacyjny CO.4.1 Zwiększenie efektywności usług publicznych oraz wykorzystanie nowych form działań pomocowych Cel operacyjny CO.4.2 Zwiększanie poziomu społecznego uczestnictwa w kulturze oraz aktywnych formach spędzania czasu wolnego Cel operacyjny CO.4.3 Wsparcie rozwoju społeczeństwa informacyjnego</p>
<p>Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój do roku 2030</p>	<p>I Obszar strategiczny Rozwój gospodarczy gminy – wzmacnianie konkurencyjności Cel strategiczny Tworzenie korzystnego klimatu inwestycyjnego dla przedsiębiorców Cel operacyjny Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości</p>	<p>I Obszar strategiczny Rozwój gospodarczy gminy – wzmacnianie konkurencyjności Cel strategiczny Poprawa konkurencyjności Piwnicznej-Zdroju jako uzdrowiska i ośrodka turystycznego Cel operacyjny Rozbudowa infrastruktury turystycznej i</p>	<p>II Obszar strategiczny Rozwój społeczny gminy – wspieranie społeczności lokalnej Cel strategiczny Podnoszenie jakości warunków życia mieszkańców Cel operacyjny Dostęp do usług kultury, sportu i rekreacji</p> <p>III Obszar strategiczny</p>

		uzdrowiskowej III Obszar strategiczny Ochrona zasobów strategicznych gminy – ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego Cel strategiczny Ochrona dziedzictwa kulturowego Cel operacyjny Ochrona zabytków Cel operacyjny Ochrona krajobrazu	Ochrona zasobów strategicznych gminy – ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego Cel strategiczny Ochrona środowiska Cel operacyjny Podnoszenie świadomości proekologicznej mieszkańców i turystów
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Rytko na lata 2021-2027	-	Cel strategiczny Opracowanie zintegrowanej polityki społecznej prowadzącej do rozwiązywania bieżących problemów społecznych w Gminie Rytko Dziedzina 1.10 Rewitalizacja społeczna Cel operacyjny 1 poprawa jakości życia mieszkańców zarówno poprzez odnowienie obszaru i poprawę funkcjonalności infrastruktury oraz przestrzeni publicznej, jak i poprawę bezpieczeństwa, integrację społeczeństwa oraz rozwój różnorodnych form aktywności społecznej i zawodowej na terenie gminy Rytko	Cel strategiczny Opracowanie zintegrowanej polityki społecznej prowadzącej do rozwiązywania bieżących problemów społecznych w Gminie Rytko Dziedzina 1.7 Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu. Cel operacyjny 1 Kontynuowanie, rozszerzanie i monitorowanie różnorodnych działań mających na celu aktywizację społeczną i zawodową osób bezrobotnych, a także zwiększanie szans na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia mieszkańców Dziedzina 1.10 Rewitalizacja społeczna Cel operacyjny 1 poprawa jakości życia mieszkańców zarówno poprzez odnowienie obszaru i poprawę funkcjonalności infrastruktury oraz przestrzeni publicznej, jak i poprawę bezpieczeństwa, integrację społeczeństwa oraz rozwój różnorodnych form aktywności społecznej i zawodowej na terenie gminy Rytko
Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027 (projekt strategii stan na dzień 05.06.2023)	Cel główny 1. Wysoka konkurencyjność gospodarcza Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego Cel szczegółowy 1.1 Wysoki potencjał i konkurencyjność przedsiębiorstw w SOF	-	Cel główny 3. Wysoka jakość życia na terenie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego Cel szczegółowy 3.2 Inwestowanie w wiedzę i kompetencje mieszkańców SOF Cel główny 4. Zintegrowane zarządzanie Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego Cel szczegółowy 4.1 Spójność wewnętrzna i współpraca międzyinstytucjonalna
Strategia Terytorialna partnerstwa Związku Gmin Krynicko-Popradzkich	Cel strategiczny: Podniesienie potencjału i konkurencyjności obszaru partnerstwa poprzez uzupełnienie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, poprawę dostępności komunikacyjnej, tworzenie atrakcyjnych warunków do życia i pracy oraz wzmocnienie lokalnej gospodarki Cel operacyjny 2. Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki	Cel operacyjny 4. Uzupełnienie oferty i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	Cel operacyjny 1. Tworzenie atrakcyjnych warunków do życia i pracy uwzględniających wyzwania demograficzne

Źródło: Opracowanie własne

LSR Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu wpisuje się także w zadania podmiotów ekonomii społecznej działające w regionie, poprzez współpracę z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej, animowanie przedsiębiorczości społecznej, w tym inicjowanie i wspieranie tworzenia przedsięwzięć kooperacyjnych (włączających spółdzielnie socjalne). W odniesieniu do celu 3. *Wsparcie społeczności obszaru LGD w zakresie poprawy warunków i poziomu życia* m.in. w obszarze *Przedsięwzięcia 3.2*, Stowarzyszenie LGD Brama Beskidu poza RLKS zamierza w ramach współpracy z partnerskimi gminami realizować działania/projekty komplementarne w zakresie Strategii Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego (SOF) na lata 2021-2027 i w

ramach tego potencjalnych źródeł finansowania EFS+ oraz EFRR. W ramach Strategii ZIT dla SOF planujemy objąć działaniami osoby, które wymagają opieki lub wsparcia, w związku z niemożnością wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego. Realizacja wsparcia ma na celu wykorzystanie nowych metod pracy (m.in. pomoc sąsiedzka), poprawę współpracy instytucji pomocy i integracji społecznej. W wyniku podjętych działań nastąpi rozwój usług społecznych. Ponadto w ramach ZIT dla SOF planuje się prowadzenie Dziennego Domu Seniora w celu zwiększenia dostępności osób starszych niesamodzielnych do dziennych usług, świadczonych w społeczności lokalnej poprzez realizację usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych i aktywizująco-usprawniających. Stowarzyszenie LGD Brama Beskidu wdrażając pozostałe instrumenty terytorialne takie jak ZIT dla SOF wspiera lokalne inicjatywy, ponieważ będzie podejmować działania na obszarze objętym LSR, które są odpowiedzią na potrzeby społeczności lokalnej. Komplementarnie również w ramach 3 celu LSR zgodnie ze stwierdzonymi potrzebami wskazanymi w LSR, LGD zamierza również poza RLKS w okresie realizacji LSR pozyskać dodatkowe środki finansowania z krajowych środków/budżetu państwa w ramach programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025, typ działania „moduł 1” oraz „moduł 2” (m.in. na wsparcie usług w zakresie zapewnienia opieki osobom starszym potrzebującym wsparcia w codziennym funkcjonowaniu poprzez utworzenie i wsparcie funkcjonowania Dziennych Domów Seniora+ oraz usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych i usług aktywizacyjno-integracyjnych), także środki finansowania FIO w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 (NOWEFIO), na zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne poprzez promocję działalności społecznej, aktywizacja i formowanie postaw obywatelskich w ramach Priorytet 4 Wzmocnienie kompetencji organizacji obywatelskich, Priorytet 1 Mikro inicjatywy.

Cele szczegółowe, a przede wszystkim przedsięwzięcia określone w Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu na lata 2023-2027 wykazują komplementarność działań w stosunku do celów przedstawionych w tabeli dokumentów planistycznych/strategicznych oraz programów tematycznych. Cele szczegółowe wskazane w LSR w oczywisty sposób odnoszą się bezpośrednio do aktualnych dokumentów planistycznych województwa Małopolskiego, powiatu nowosądeckiego oraz poszczególnych siedmiu gmin. Zastosowanie wielofunduszowego podejścia (EFRROW/EFS+/EFRR), wzajemnego ich powiązania i spójności celów, przedsięwzięć, operacji LSR do wielu dokumentów planistycznych/strategicznych, dzięki czemu ich wzajemne oddziaływanie tworzy efekt synergii i skutkuje uzyskaniem większych korzyści dla całego naszego obszaru. Synergia z wykorzystania środków z trzech funduszy unijnych w trakcie wdrażania LSR będzie jeszcze skuteczniejsza (w stosunku do poprzedniego LSR) i w nowej perspektywie wdrażania LSR przyczyni się do osiągnięcia jeszcze większych korzyści m.in. zrównoważonego rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (przedsięwzięcia w LSR: *Podjęmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie działalności rzemieślniczej, Podjęmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki i czasu wolnego, Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w branżach kluczowych, Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki i czasu wolnego, Wsparcie pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych*), dalszego rozwoju atrakcyjności turystycznej w kierunku spędzania czasu wolnego (przedsięwzięcie w LSR: *Rozwój infrastruktury turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej w oparciu o posiadane walory przyrodnicze i kulturowe LGD*) oraz „pielęgnacji” lokalnego dziedzictwa kulturowego (przedsięwzięcie LSR: *Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LGD*), wzmocnienia aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym i zawodowym wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (przedsięwzięcie LSR: *Wsparcie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i/lub społecznych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego*) i umacniania więzi z obszarem LGD poprzez inaugurację oddolnych inicjatyw społecznych w zakresie np. ochrony środowiska, rozwoju i edukacji mieszkańców, a także wsparcia organizacji pozarządowych (przedsięwzięcie LSR: *Wsparcie i rozwój inicjatyw społecznych*). Dzięki współdziałaniu pomiędzy sobą poszczególnych przedsięwzięć LSR a dokumentami planistycznymi/strategicznymi, wdrażanie wsparcia z LSR skuteczniej niweluje różnice w regionie między obszarami wiejskimi a miejskimi. Ponadto przedsięwzięcia w tym operacji i inwestycje są w wyniku tego logicznie powiązane i wzajemnie na siebie oddziałują, co umożliwia wykorzystanie całego potencjału dostępnego na danym terenie, dając efekt synergii. Spójne i zintegrowane realizowanie wielu przedsięwzięć w ramach LSR wywołuje również efekt dźwigni, który zwiększa efektywność. Podsumowując Lokalna Strategia Rozwoju realizowana przez LGD Brama Beskidu to dokument programowy, który w swoich założeniach jest komplementarny z dokumentami planistycznymi, będącymi podstawą polityki regionalnej zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym, wojewódzkim, krajowym, jak i europejskim. Zgodność

LSR ze strategicznymi dokumentami planistycznymi wyższego rzędu jest bowiem koniecznym warunkiem jej skutecznej jego realizacji na poziomie oddolnej inicjatywy. Wszystkie wyżej wymienione dokumenty planistyczne mają przełożenie na działania zaplanowane do realizacji przez naszą LGD. Prowadzą one do tych samych założonych efektów: wzrostu zatrudnienia i atrakcyjności regionu, polepszenia warunków życia mieszkańców oraz dbałości o środowisko i dziedzictwo kulturowe obszaru na którym ma być wdrażana LSR.

2. INTEGRACYJNY CHARAKTER LSR

W LSR LGD Brama Beskidu planuje się cele w ramach których realizowane przedsięwzięcia w sposób spójny i kompleksowy, z użyciem różnych metod i zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów, adresując zidentyfikowane w analizie potrzeby rozwojowe i potencjał obszaru LGD, zapewniając odpowiednią sekwencję interwencji planowanych do przeprowadzenia w ramach realizacji LSR.

Zintegrowanie w LSR LGD Brama Beskidu oznacza:

1. Ułatwienie łączenia różnych sektorowych i dziedzinowych interwencji tak, by efekt synergii był jak największy poprzez integrację poziomą poszczególnych zakresów działań.
2. Silniejsze powiązanie/koordynację działań podejmowanych przez podmioty na różnych szczeblach zarządzania poprzez integrację pionową zaplanowanych inicjatyw.

Zintegrowanie zostało odzwierciedlone w wyborze tych celów i działań które przyniosą w przyszłości największe i najbardziej pożądane zmiany oraz w sposób kompleksowy i spójny rozwiążą zdiagnozowane problemy.

Zintegrowane podejście ma odzwierciedlenie w doborze celów i przedsięwzięć w LSR. LGD Brama Beskidu zastosowała podejście zintegrowane w sposób jednakowy do wszystkich przyjętych celów.

W przypadku celów LSR, wykazanie zintegrowanego podejścia polegało na opisie spójności i kompleksowości planowanych przedsięwzięć, zastosowaniu różnych metod, zaangażowaniu różnych sektorów i partnerów a także konkretnych branż działalności gospodarczej, które służyć będą właściwemu zaadresowaniu potrzeb/problemów zidentyfikowanych w części analiza potrzeb i potencjału LSR.

Zintegrowane podejście dla przedsięwzięć planowanych przez LGD Brama Beskidu dotyczy przede wszystkim:

1. Bezpośrednich powiązań między wyznaczonymi w trakcie tworzenia celami;
2. Bezpośrednich związków między pomiotami różnych sektorów zarówno w układzie pionowym jak i poziomym, uczestniczących w realizacji LSR;
3. Wykorzystania charakterystycznych dla terenu LGD Brama Beskidu zasobów lokalnych, tożsamości i dziedzictwa kulturowego.

W trakcie realizacji strategii nastąpi zatem:

- **Integracja podmiotów różnych sektorów** poprzez realizację przedsięwzięć, które będą wymagać aktywnego włączenia się podmiotów reprezentujących różne miejscowości i różne sektory.
- **Integracja zasobów** poprzez realizację przedsięwzięć, które opierają się na różnych zasobach obszaru oraz w sposób kompleksowy odpowiadają na zdiagnozowane problemy.
- **Integracja obszaru** poprzez przedsięwzięcia, które będą obejmowały swoim zasięgiem cały obszar LSR.

Wszystkie przedsięwzięcia w ramach LSR zostały zaplanowane tak, by przy ich realizacji budować partnerstwo różnych sektorów, na który złożą się zarówno działania samorządów gminnych i jednostek publicznych w postaci (infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej), organizacji pozarządowych (organizowanie różnych imprez, wydawnictwa promocyjne, szkolenia), przedsiębiorców (zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej, usług w sektorze turystyki) i mieszkańców w tym rolników i osób w niekorzystnej sytuacji (organizowanie szkoleń, zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej). Kluczowym dla rozwoju obszaru jest sektor przedsiębiorstw, zapewniający miejsca pracy. Również działania z zakresu integracji społecznej oraz zawodowej i zwiększania aktywności mieszkańców powinny zapoczątkować wzrostem podejmowanych oddolnie inicjatyw. Bardzo ważną rolę w zachowaniu niematerialnych przejawów dziedzictwa kulturowego odgrywają organizacje pozarządowe (formalne i nieformalne). Stąd też w ramach LSR Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu planowane jest wsparcie bezpośrednie, ale też pośrednie angażujące organizacje i instytucje lokalne. Pozwoli to przyspieszyć i wzmocnić działania podejmowane przez sektor społeczny i gospodarczy.

Powodzenie realizacji wszystkich celów uzależnione jest od jak najszerzego uczestnictwa społeczności lokalnej, co wyraża stopień ich zintegrowania. Nie może się on kończyć tylko na uczestnictwie - niezbędna jest ścisła

współpraca oraz koordynacja działań. Rolą Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu będzie wspieranie organizacji, przedsiębiorstw, mieszkańców, instytucji samorządowych w korzystaniu z dostępnych środków w ramach PS WPR 2023-2027, a od aktywności tych partnerów lokalnych będzie zależało osiągnięcie celów LSR oraz rozwój obszaru.

Spójny charakter LSR przejawia się także w synergii i komplementarności przedsięwzięć w osiągnięciu celów:

W ramach Celu 1. Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki przewiduje się:

- **Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć:** proponowane w LSR pięć przedsięwzięć obejmujących zarówno wspieranie podejmowania działalności gospodarczej w tym gospodarstw agroturystycznych, jak i rozwijanie istniejących podmiotów gospodarczych, będą powiązane ze sobą bezpośrednio oraz będą się uzupełniały w celu osiągnięcia wyznaczonego celu jakim jest wzrost konkurencyjności lokalnej gospodarki. Udzielanie dotacji w/w zakresie wpłynie na ograniczenie niekorzystnego zjawiska jakim jest bezrobocie i co się z nim wiąże – ubóstwo.
- **Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów:** w działania zaangażowani będą przede wszystkim przedsiębiorcy, lokalni mieszkańcy, przedstawiciele różnych grup osób do których skierowane będą inicjatywy związane z zakładaniem działalności gospodarczej w tym również rolnicy (agroturystyka), a tym samym promowanie samozatrudnienia i tworzenia miejsc pracy – dotyczy to przede wszystkim osób poszukujących zatrudnienia z obszaru LGD.

Ponadto, przewiduje się premiowanie projektów, które zakładają podejmowanie działalności gospodarczej przez przedstawicieli grup osób w niekorzystnej sytuacji (kobiety). Przewiduje się ponadto powiązanie rozwoju przedsiębiorczości oraz zwiększania zatrudnienia z potencjałami i problemami obszaru LGD ujętymi w analizie potrzeb i potencjału LSR.

W ramach Celu 2 Rozwój atrakcyjności oferty turystycznej i kulturowej obszaru oraz kultywowanie tożsamości regionalnej przewiduje się:

- **Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć:** przedsięwzięcie poprawa oferty turystycznej sprzyjającej aktywnemu wypoczynkowi w oparciu o posiadane walory przyrodnicze i kulturowe LGD, w tym poprawa dostępu do infrastruktury publicznej gminy powiązany będzie bezpośrednio z przedsięwzięciem dotyczącym ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego obszaru LGD. Tym samym zagwarantowane zostanie przemyślane lokowanie obiektów i kształtowanie przestrzeni, nie polegające na powielaniu tego samego typu obiektów w obrębie jednej gminy, ale raczej budowanie oraz modernizowanie zasobów w taki sposób, by wszystkie gminy obszaru LGD posiadały uzupełniające się atrakcje. W połączeniu z kultywowaniem tradycji lokalnych, zachowanie tożsamości regionalnej oraz promocja i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru przyczyni się to do zbudowania zintegrowanej oferty czasu wolnego. Odbiorcami nowych przestrzeni i wydarzeń będą wszyscy mieszkańcy, turyści w tym także przedstawiciele grup osób w niekorzystnej sytuacji.
- **Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów:** realizacja przedsięwzięć w ramach celu szczegółowego 2 zakłada współdziałanie sektorów publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Realizatorami działań będą zarówno samorządy gmin, jak i organizacje pozarządowe, grupy nieformalne. Ponadto, przewiduje się wykorzystanie rozwoju niekomercyjnej infrastruktury dla pobudzania rozwoju i komercjalizacji usług czasu wolnego.

W ramach Celu 3 Wsparcie społeczności obszaru LGD w zakresie poprawy warunków i poziomu życia przewiduje się:

- **Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć:** przedsięwzięcie wsparcie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i/lub społecznych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego będzie w sposób pośredni komplementarny z przedsięwzięciem odnoszącym się do wsparcia i rozwoju inicjatyw społecznych w szczególności w zakresie osiągnięcia celu jakim jest poprawa poziomu życia mieszkańców obszaru LGD. Tutaj duże znaczenie ma podnoszenie kompetencji zawodowych oraz umiejętności mieszkańców, a w szczególności osób niezatrudnionych i seniorów i kobiet z grupy osób w niekorzystnej sytuacji. Ponadto dzięki realizacji operacji związanych z ochroną środowiska o przeciwdziałaniu zmianom klimatu przyczyni się to do wzrostu działań w odniesieniu do poprawy warunków życia na terenie LSR.

- **Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów:** realizacja przedsięwzięć w ramach celu 3 zakłada współdziałanie społecznego oraz gospodarczego. Realizatorami działań będą organizacje pozarządowe, grupy nieformalne czy przedsiębiorcy, a odbiorcami bezpośrednio mieszkańcy. Tak skonstruowany przedmiot poszczególnych przedsięwzięć ma na celu udział każdego z realizatorów w wspólne osiągnięcie założonego trzeciego celu LSR. Wszystkie powyżej wymienione działania będą skutkowały integracją, aktywizacją i współpracą mieszkańców. Tym samym zostanie ograniczone niekorzystne zjawisko stopniowego wyludniania się obszaru.

Wartość dodana podejścia LEADER w realizacji LSR.

W odniesieniu do LSR Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Brama Beskidu przewidywana jest wartość dodana stanowiąca ponadstandardowy efekt realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju w ramach LEADER. Wśród najbardziej istotnych korzyści planowanych do osiągnięcia poprzez realizację LSR jakie daje podejście LEADER są:

- Zwiększenie kapitału społecznego lokalnych społeczności wiejskich poprzez rozwijanie pomiędzy nimi kontaktów,
- Budowa wzajemnego zaufania dzięki oddolnym inicjatywom mającym na celu wspólną realizację operacji i wymiana informacji, które sprzyjają współpracy, podejmowaniu ryzyka i kreowaniu innowacyjnych projektów,
- Wykorzystanie przez mieszkańców 7 gmin z obszaru objętego LSR, warunków do budowania przez nich dalszego kapitału społecznego stworzonych wcześniej przez gminy,
- Możliwość realizacji projekty przez grupy, które dotąd w tym zakresie były mało aktywne,
- Animacyjne działania na rzecz kompetencji cyfrowych,
- Ograniczanie zjawiska stopniowego wyludniania się na obszarze LGD.

ROZDZIAŁ VI. CELE I WSKAŹNIKI

1. SPECYFIKACJA I OPIS CELÓW I PRZYPISANYCH IM PRZEDSIĘWZIĘĆ WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH SFORMUŁOWANIA

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu wytycza trzy cele pokazujące główne kierunki rozwoju obszaru LGD. W ramach celów sformułowano 9 przedsięwzięć, które mają przyczynić się do osiągnięcia założeń celów LSR. Poniżej sformułowane założenia wynikają z analizy problemów i potrzeb obszaru LGD i są dokonane w oparciu o wyniki konsultacji społecznych. Po wspólnych spotkaniach władarzy gmin z terenu LGD oraz władarzy sąsiednich gmin: Piwnicznej-Zdrój, Rytra, Krynicy-Zdrój i Muszyny i przeprowadzonej analizie spójności zmienionego obszaru pod względem wspólnych celów i korzyści podjęto decyzje o połączeniu. Efektem jest poszerzenie terenu działania LGD o nowe Gminy i włączenie do partycypacyjnego opracowania oraz realizacji LSR mieszkańców nowego obszaru. W wyniku rozszerzenia po przystąpieniu do Stowarzyszenia nowych gmin na ich terenie również przeprowadzono konsultacje w ramach warsztatów informacyjno-konsultacyjnych, włączając w działania partycypacyjne lokalną społeczność. Identyfikacja głównych problemów obszaru, a następnie wybór pożądanego kierunku rozwoju i wytyczenie celów zostało dokonane z udziałem wszystkich grup mieszkańców (przedstawiciele lokalnych grup interesów społeczno-gospodarczych, reprezentujący interesy sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego). Wykorzystanie zróżnicowanych metod partycypacji (opisanych w rozdziale III pn.: Partycypacyjny charakter LSR) umożliwiających liczny udział mieszkańców obszaru działania Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu, pozwoliło na dogłębne przedyskutowanie oraz zebranie obszernego materiału na temat rzeczywistych problemów i oczekiwań lokalnej społeczności. Tak zebrany materiał roboczy został ostatecznie przeanalizowany i uporządkowany oraz skonfrontowany z diagnozą i analizą potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru wdrażania LSR przez Zespół Roboczy ds. LSR składający się z przedstawicielami sektora gospodarczego, społecznego i publicznego oraz pracownika biura, który został powołany przez Prezesa Zarządu LGD Brama Beskidu. Efektem końcowym są określone w strategii cele i przedsięwzięcia.

Wyniki konsultacji społecznych wskazują na kilka głównych problemów występujących na obszarze:

1. Brak infrastruktury do prowadzenia usług społecznych tj.: opieki nad osobami starszymi, funkcjonowania grup senioralnych, usług dla dzieci i młodzieży. Niewystarczająca liczba domów opieki dla seniorów, w tym domów opieki dziennej, słaba oferta zagospodarowania czasu wolnego dla seniorów, co jest znaczące mając na uwadze postępujące zmiany demograficzne tj.: starzenia się społeczeństwa oraz wyludnianie się obszaru. Brak placówek wspomagających opiekę i wychowanie dzieci. Brak oferty zdeinstytucjonalizowanej dla w/w grup: opiekuńczych, usługi domowej opieki. Problemy egzystencji osób samotnych, starszych i niepełnosprawnych, długotrwała lub ciężka choroba, uzależnienia.
2. Ubóstwo, bezrobotność, nieporadność życiowa co powoduje wykluczenie społeczne i zawodowe. Wykluczenie z życia zawodowego z uwagi na brak środków finansowych np. na założenie własnej działalności. Wykluczenie kobiet spowodowane ograniczeniami związanymi z pełnionymi rolami w rodzinie.
3. Problemy istniejących przedsiębiorstw z utrzymaniem przewagi konkurencyjnej na rynku, brakiem środków na rozszerzenie działalności np. w celu zastosowania nowoczesnych rozwiązań. Firmy nie nadążają za dynamicznie zmieniającym się rynkiem.
4. Słaba oferta spędzania czasu wolnego spowodowana niskim standardem lub niewystarczający poziom infrastruktury turystycznej, kulturalnej, rekreacyjnej, małą liczbą gospodarstw agroturystycznych, słabą bazą gastronomiczną oraz niewykorzystany potencjał turystyczny obszaru LGD.
5. Ponadto wyraźnie zauważalna i zgłaszana podczas konsultacji z mieszkańcami jest potrzeba nieustannego kultywowania lokalnych tradycji, twórczości ludowej i rzemiosła artystycznego, ochroną zabytków celem ich przetrwania dla potomnych.
6. Problemy z aktywizacją zawodową i społeczną z powodu braku odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia zawodowego co jest barierą do podjęcia pracy zarobkowej.
7. Niska świadomość i wiedza mieszkańców z zakresu ochrony środowiska oraz niewystarczająca dbałość o stan środowiska naturalnego, niski stopień wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.
8. Wykluczenie cyfrowe osób i grup społecznych, które nie mają dostępu do technologii cyfrowych lub nie posiadają odpowiednich umiejętności, co pogłębia istniejące nierówności społeczne.
9. Potrzeba wsparcia organizacji pozarządowych w funkcjonowaniu oraz pozyskiwaniu środków, wynikające z m.in. biurokracji w zakresie środków unijnych.
10. Brak kompleksowej oferty promocji i sprzedaży produktów lokalnych z terenu LGD Brama Beskidu, słaba identyfikacja produktów lokalnych z obszarem.

Powyższe problemy rodzą poważne konsekwencje w postaci:

1. Wysokiego bezrobocia, dotykającego szczególnie kobiety, znikome dążenie do budowania przewagi konkurencyjnej regionu,
2. Braku satysfakcjonujących i interesujących form spędzania czasu wolnego co wpływa na jakość życia, zauważalne zacieranie się unikalnych regionalnych tradycji i wartości,
3. Powolnego wyludniania się obszaru, spowodowane potrzebą poprawy warunków życia oraz z powodu starzenia się społeczeństwa.

Odpowiedzią na powyższe problemy będzie realizacja w nowej perspektywie 2023-2027 celów i przedsięwzięć wskazanych i opisanych w tabelach w dalszych częściach rozdziału. Stowarzyszenie LGD Brama Beskidu posiada liczne zasoby lokalne do których możemy zaliczyć m.in.: zaangażowane społeczeństwo, które aktywnie włącza się w życie społeczne, przedsiębiorczy i pracowici mieszkańcy, położenie geograficzne i specyfika obszaru Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu umożliwiającą rozwój turystyki. W związku z tym, że posiadane zasoby stanowią ogromną wartość zostaną one zaangażowane w proces realizacji celów LSR.

2. UZASADNIENIE SFORMUŁOWANIA CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ

W trakcie konsultacji społecznych mieszkańcy uznali, że rozwój obszaru powinien zmierzać w trzech głównych kierunkach: rozwoju atrakcyjnych warunków do życia i umacniania więzi z obszarem, rozwoju oferty turystycznej i kulturowej oraz w kierunku wzrostu konkurencyjności lokalnej gospodarki. Tak obrane kierunki znajdują swoje odzwierciedlenie również w wynikach analizy potrzeb i potencjału obszaru Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu

i koncentrują się na działaniach, które przyczynią się do osiągnięcia oczekiwanych zmian. W związku z tym sformułowane zostały trzy cele rozwojowe:

Cel 1: Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki;

Cel 2: Rozwój atrakcyjności oferty turystycznej i kulturowej obszaru oraz kultywowanie tożsamości regionalnej;

Cel 3: Wsparcie społeczności obszaru LGD w zakresie poprawy warunków i poziomu życia.

Cel 1. Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki

Realizacji celu pierwszego sprzyjać będą zaplanowane przedsięwzięcia na które składają się działania przyczyniające się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy dzięki przewidzianym dotacją na podjęcie działalności gospodarczej, dotacją na rozwój istniejącego przedsiębiorstwa oraz na utworzenie gospodarstw agroturystycznych. Udzielanie dotacji w/w zakresie wpłynie na ograniczenie niekorzystnego zjawiska jakim jest bezrobocie co w konsekwencji pociąga za sobą ubóstwo.

Przedsięwzięcia zostały więc ukierunkowane na podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie działalności rzemieślniczej (1.1), podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki i czasu wolnego (1.2), rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w branżach kluczowych (1.3), rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki i czasu wolnego (1.4), wsparcie pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych (1.5). W ramach przedsięwzięcia 1.1 planuje się wspierać powstawanie działalności w zakresie działalności rzemieślniczej¹, w tym przez osoby w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowane na obszarze LSR jako kobiety. Wymieniona grupa docelowa będzie szeroko informowana o przewidywanym dla niej wsparciu za pośrednictwem środków przekazu. Zdecydowano na wsparcie działalności rzemieślniczych, ponieważ analizując zebrane podczas konsultacji ankiety zauważono zainteresowanie mieszkańców działalnością w tym zakresie. Dofinansowanie będzie także udzielane na podejmowanie działalności w zakresie turystyki i czasu wolnego (1.2). W tym przedsięwzięciu wskaźnik produktu dedykowany jest m.in. działalnością innowacyjnym, dodatkowo kryteria wyboru będą premiować tego rodzaju operacje. Tak sformułowany wskaźnik jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy. Opracowanie innowacyjnych rozwiązań pozwoli na skuteczne rozwiązywanie zidentyfikowanych wyzwań, opisanych w rozdziale IV pn.: „Analiza potrzeb i potencjału LSR”. W ramach przedsięwzięcia 1.3 można będzie uzyskać dofinansowanie na rozwój istniejącego przedsiębiorstwa. Wyszczególniono wsparcie na rozwój działalności gospodarczej w branżach kluczowych², czyli w branżach, które cieszyły się w ubiegłej perspektywie dużym zainteresowaniem na obszarze Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu. Ponadto ankiety zebrane podczas konsultacji społecznych wykazały zainteresowanie działalnością w tym zakresie. Dodatkowo wnioskodawcy w ramach przedsięwzięcia (1.4) będą mogli otrzymać dotacje na rozwój działalności w zakresie turystyki i czasu wolnego³ co jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy jakimi jest m.in. słaba oferta zagospodarowania czasu wolnego.

Natomiast w ramach przedsięwzięcia 1.5 wspierane będą pozarolnicze funkcje małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia gospodarstw agroturystycznych dzięki czemu rolnicy uzyskają dodatkowe źródło dochodu poza rolnictwem. Przyczyni się do rozwoju bazy noclegowej i przyciągnięcia turystów na obszar Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu. Agroturystyka jest odpowiedzią na niewykorzystany potencjał turystyczny obszaru Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu poprzez korzystanie z walorów krajobrazu wiejskiego.

Cel 2. Rozwój atrakcyjności oferty turystycznej i kulturowej obszaru oraz kultywowanie tożsamości regionalnej

W ramach realizacji celu drugiego postanowiono wspierać operację dedykowane głównie mieszkańcom oraz turystom. Do tak określonego celu przyczyni się realizacja następujących przedsięwzięć: 2.1 rozwój infrastruktury turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej w oparciu o posiadane walory przyrodnicze i kulturowe LGD

¹ Działalność rzemieślnicza – działalność prowadzona w ramach zawodów rzemieślniczych sprecyzowanych w Klasyfikacji Zawodów i Specjalności będącej załącznikiem do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7.08.2014 r., dotyczy działalności w ramach kodu 7. Działalność rzemieślnicza nie obejmuje ci handlowej, usług hotelarskich, działalności transportowej, usług świadczonych w wykonywaniu wolnych zawodów, usług leczniczych oraz działalności wytwórczej i usługowej artystów plastyków i fotografików.

² Branże kluczowe – stolarstwo, branża budowlana i okołobudowlana, branża zajmująca się obróbką CNC, przetwórstwo.

³ Założono, że do sektora czasu wolnego należą: (wg. Sekcji PKD 2007) usługi związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, natomiast branża turystyczna jest klasyfikowana w Sekcji N: Dział 79 – „działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane”

i przedsięwzięcie 2.2 ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego obszaru LGD. W ramach przedsięwzięcia 2.1 będą wspierane działania dotyczące rozwoju infrastruktury kultury, ochrony i opieki nad zabytkami oraz przyczyniające się do rozwoju oferty turystycznej bazującej na lokalnych potencjałach turystycznych oraz walorach kulturowych i przyrodniczych. Podejmowane działania będą miały również charakter inwestycyjny co będzie skutkowało powstaniem nowych lub/i zmodernizowanych obiektów i miejsc infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej dzięki czemu mieszkańcy będą mieli dostęp do ciekawej oferty spędzania czasu wolnego oraz możliwość korzystania z obiektów infrastruktury. Realizacja przedsięwzięcia 2.2 będzie przyczyniać się do kultywowania tradycji lokalnych za pośrednictwem wsparcia podmiotów działających w tym obszarze poprzez m.in. zakup wyposażenia/strojów oraz inne projekty przyczyniające się do zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LGD.

Cel 3. Wsparcie społeczności obszaru LGD w zakresie poprawy warunków i poziomu życia

Osiągnięciu założonego celu trzeciego będzie sprzyjać realizacja zaplanowanych w ramach danego celu przedsięwzięć. W ramach przedsięwzięcia 3.1 będą realizowane usługi aktywnej integracji o charakterze społecznym, edukacyjnym i zawodowym, ponieważ wzięto pod uwagę problemy aktywnego włączenia społecznego występujące na obszarze LGD. Zaplanowane działania są odpowiedzią na zdiagnozowaną potrzebę i będą służyły poprawie funkcjonowania osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w społeczeństwie, jak również zwiększeniem ich szans na zatrudnienie. Natomiast w ramach przedsięwzięcia 3.2 podejmowane działania będą wspierały inicjatywy społeczne. Przewiduje się wskaźnik produktu dedykowany działaniom w zakresie ochrony środowiska poprzez organizację szkoleń, wydarzeń, warsztatów edukacyjnych i innych działań zbieżnych z w/w zakresem w celu zwiększenia świadomości społecznej na temat ekologii. Działania te dedykowane są szczególnie ludziom młodym w celu budowania u nich postaw i nawyków ekologicznych. Następnie zaplanowano wszelkiego rodzaju projekty przyczyniające się do wzmocnienia kompetencji cyfrowych mieszkańców w szczególności dedykowane seniorom i kobietom. Seniorzy oraz kobiety jako grupa osób w niekorzystnej sytuacji mają utrudniony dostęp do technologii cyfrowych. W przypadku seniorów trudności te wynikają z ich wieku przez co mają problemy z przyswajaniem informacji dotyczących korzystania z urządzeń elektronicznych. Pogłębia to podziały społeczne i cyfrowe wykluczenie. Kobiety w związku z ograniczeniami związanymi z pełnieniem ról społecznych i rodzinnych a także trudnościami w pogodzeniu życia zawodowego z rodzinnym często przez długi czas są nieaktywne zawodowo. Przez co jest im ciężko zaadaptować się na rynku pracy. Dzięki przedsięwzięciom wzmacniającym kompetencje cyfrowe kobiety nabeżdżą niezbędne kluczowe kompetencje.

W ramach przedsięwzięcia 3.2 będzie się wspierać funkcjonowanie organizacji pozarządowych. Przedstawiciele organizacji dowiedzą się jakie kroki należy podjąć w celu przygotowania się do konkursów oraz otrzymają pomoc w prowadzeniu obowiązkowej dokumentacji, co przyczyni się do ich wzrostu dostępności do kapitału. Dzięki działaniom wspierającym funkcjonowanie organizacji pozarządowych, wykształcą się nowi liderzy lokalni. Lokalna społeczność zyska nowych działaczy angażujących się w działalność społeczną. Wszystkie powyższe wymienione działania będą skutkowały integracją, aktywizacją i współpracą mieszkańców. Tym samym zostanie ograniczone niekorzystne zjawisko stopniowego wyludniania się obszaru.

Cel 1 LSR, przedsięwzięcia oraz wskaźniki do niego przypisane będą realizowane w ramach PS WPR na lata 2023-2027, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Natomiast cel 2 i cel 3 LSR, przedsięwzięcia oraz wskaźniki do nich przypisane będą finansowane w ramach trzech funduszy jakimi są: Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027 w tym Europejski Fundusz Społeczny + oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego a także w ramach PS WPR na lata 2023-2027, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Szczegółową specyfikację celów i przedsięwzięć oraz wskaźników wraz z ich opisem przedstawiają tabele w dalszej części rozdziału. Określone cele i przedsięwzięcia stanowią odpowiedź na zidentyfikowane podczas konsultacji społecznych problemy obszaru Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu oraz odpowiadają oczekiwaniom lokalnej społeczności. Przypisane im wskaźniki produktu oraz rezultatu są adekwatne do założeń i pozwolą osiągnąć zamierzone cele. Ich realizacja przyczyni się do rozwiązania problemów wynikających z analizy potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru LSR.

3. ZGODNOŚĆ CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ LSR Z CELAMI ORAZ WSKAŹNIKAMI PS WPR 2023-2027 ORAZ FEM 2021-2027

Określone w LSR cele ogólne korespondują z celami działania LEADER w PS WPR 2023-2027 i są zgodne z celem szczegółowym: 6B „wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich” w ramach interwencji I.13.1 – LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność. Opracowana oddolnie, z udziałem lokalnej społeczności strategia odwołuje się do lokalnych uwarunkowań, zasobów, potencjałów wewnętrznych biorąc pod uwagę nie tylko kwestie związane z przedsiębiorczością ale także zagadnienia środowiskowo- klimatyczne oraz kwestie dotyczące warunków do życia uwzględniając wyzwania demograficzne oraz wyludnianie się obszaru. Realizacja lokalnej strategii rozwoju przyczyni się do realizacji celu szczegółowego WPR S08: **promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa.**

Wyżej wymieniony cel będzie realizowany poprzez określenie przedsięwzięcia w LSR (1.1, 1.2, 1.3, 1.4 i 1.5) w zakresie wsparcia pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych oraz wsparcie w ramach podejmowania i rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej, które przyczynią się do zrównoważonego rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Działania premiujące utworzenie gospodarstw agroturystycznych przyciągną rolników, podniosą prestiż zawodu rolnika i zróżnicują pozarolniczą działalność na obszarach wiejskich. Będzie to prowadzić do zwiększenia aktywności turystycznej na terenach wiejskich. Ponadto w ramach celów i przedsięwzięć premiowane są operacje dedykowane osobom w niekorzystnej sytuacji oraz działalności o charakterze innowacyjnym dzięki zastosowaniu kryterium wyboru w tym zakresie. Jest to znaczna pomoc, biorąc pod uwagę coraz trudniejszą sytuację gospodarczą. Do realizacji celu w zakresie włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich przyczynią się także przedsięwzięcia w ramach celu 2 oraz celu 3, gdzie podejmowane będą działania aktywizujące i integrujące lokalną społeczność ze szczególnym uwzględnieniem seniorów, ludzi młodych oraz kobiet. Wpłyne to na aktywne włączenie mieszkańców obszaru Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu do czynnego udziału w realizacji opracowanej Strategii Rozwoju Lokalnego. Dzięki działaniom w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub/i społecznych m.in. osób zagrożonych ubóstwem czy wykluczeniem społecznym nastąpi włączenie społeczne danej grupy osób. W podejmowanych przez nas działaniach żadna grupa osób nie będzie dyskryminowana. Zatem zaplanowane w LSR cele i przedsięwzięcia wpisują się w zakresy przewidziane do wsparcia w ramach działania LEADER w PS WPR 2023-2027. Cele określone w LSR realizują także inne powiązane cele szczegółowe w ramach FEM 2021-2027. Są to fundusze w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego +, realizowane w ramach priorytetu 6 : Fundusze europejskie dla rynku pracy, edukacji i włączenia społecznego, Działanie 6.20 Aktywizacja społeczno-zawodowa - RLKS oraz Działanie 6.25 Wsparcie usług społecznych i zdrowotnych w regionie - RLKS, w tym: cel 4(h) – Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji. Cel określony w LSR realizuje zatem cel 4 polityki spójności UE na lata 2021-2027 pn. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych poprzez zaplanowanie w LSR realizacji przedsięwzięcia związanych z wspieraniem aktywnego włączenia społecznego oraz działania mające na celu aktywizację i integrację społeczną.

W LSR przewidziano także działania w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego realizowane w ramach priorytetu 7 : Fundusze europejskie dla wspólnot lokalnych, Działanie 7.6 RLKS – Wsparcie oddolnych inicjatyw na obszarach wiejskich w tym Typ projektu A. Infrastruktura instytucji kultury, Typ projektu B. Ochrona i opieka nad zabytkami, Typ projektu C. Oferta turystyczna, Typ projektu D. Trasy turystyczne, Typ projektu E, w tym cel 5 (ii) – Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie. W związku z zamiarem realizacji celu 5 (ii) zaplanowano w LSR przedsięwzięcie służące poprawie oferty turystycznej sprzyjającej aktywnemu wypoczynkowi w oparciu o posiadane walory przyrodnicze i kulturowe LGD, w tym poprawa dostępu do infrastruktury publicznej gminy (2.2). Wpisuje się to w cel 5 polityki spójności UE na lata 2021-2027. Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów i inicjatyw lokalnych. LSR będzie zgodna z FEW w obszarze celów polityki i celów szczegółowych/priorytetów/działania obejmującego wsparcie na rzecz realizacji lokalnych strategii rozwoju w zakresie: grupy docelowej, zakresu merytorycznego i

zasad wsparcia, poziomu dofinansowania/alokacji EFSI, planowanych do osiągnięcia wskaźników. Szersze odniesienie do celów PS WPR 2023-2027 oraz FEM 2021-2027 zostały opisane w rozdziale V pn.: „Spójność, komplementarność i synergia”.

4. OPIS I UZASADNIENIE WYBORU WSKAŹNIKÓW

Przy wyborze wskaźników produktu oraz rezultatu wzięto pod uwagę dokumentację obowiązującą w konkursie na wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, aby w zrozumiały i prosty sposób oddawały istotę mierzonych celów i przedsięwzięć LSR. Pozyskiwanie danych do pomiaru wskaźników produktu i rezultatu bazuje na informacjach z dokumentów przechowywanych w Stowarzyszeniu LGD Brama Beskidu, instytucji wdrażającej oraz danych otrzymywanych od beneficjentów/grantobiorców. Wskaźniki produktu i rezultatu są wskaźnikami mierzalnymi.

1. Ustalenie wartości wskaźników produktu i rezultatu

Zastosowane wskaźniki produktu mierzą bezpośrednie fizyczne efekty zrealizowanych operacji (obiekty kulturalne i turystyczne, liczba osób, liczba sztuk) w ramach poszczególnych przedsięwzięć; ich wartość wyjściowa wynosi więc „0”. Zastosowane **wskaźniki rezultatu** mierzą bezpośrednie efekty (korzyści) dla beneficjentów/grup docelowych powstałe w wyniku realizacji operacji w ramach przedsięwzięć. Rezultaty mierzone są w odniesieniu do operacji i Beneficjentów/grup docelowych objętych wsparciem w ramach LSR stąd wartość bazowa wynosi „0”. Pomiar zmiany jaka zaszła wśród beneficjentów/grup docelowych będzie możliwy poprzez porównanie rezultatów po realizacji operacji ze stanem wyjściowym podanym przez Beneficjenta na etapie składania wniosku lub/i w ankiecie monitorującej. Przy ustalaniu poziomów wskaźników docelowych produktu wykorzystano karty pomysłu na projekt, wyniki ankiet, spotkań konsultacyjnych oraz doświadczenia z poprzednich okresów programowania 2007-2013 oraz 2014-2020 (np. średnia wysokość dofinansowania projektu i spodziewana liczba projektów, zakres operacji). Do ustalenia poziomów docelowych wskaźnika rezultatu również wykorzystano informacje z poprzednich okresów wdrażania LSR oraz doświadczenie w realizacji projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. W strategii zawarto podstawowe wskaźniki produktu oraz rezultatu FEM 2021-2027, które są adekwatne do zaplanowanych działań a także obowiązkowe wskaźniki rezultatu PS WPR.

Sposób pomiaru:

Przy projektach realizowanych w ramach PS WPR wskaźnika produktu i wskaźnika rezultatu będą mierzone po zrealizowaniu pierwszej płatności (z wyłączeniem płatności zaliczkowych/wyprzedzających). Wyjątkiem jest wsk. rezultatu R.37, który wlicza się w momencie zakończenia danej operacji. Natomiast przy projektach realizowanych w ramach FEM wsk. produktu i rezultatu będą mierzone po zrealizowaniu operacji. Pomiar wskaźników produktu w ramach realizacji strategii LSR odbywa się na koniec każdego roku (31.12) do momentu zakończenia realizacji LSR w 2027 roku.. Za prawidłowe mierzenie wartości wskaźników produktu i rezultatu i przekazanie ich do Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu odpowiedzialni będą beneficjenci i grantobiorcy a w przypadku operacji własnych – LGD. Źródłem danych o tych wskaźnikach będą sprawozdania beneficjentów/grantobiorców (lub kopie tych sprawozdań), ankiety monitorujące, informacje przekazywane od podmiotu wdrażającego dotyczące ostatecznie zrealizowanych płatności. W przypadku operacji, gdzie beneficjentem jest LGD (operacje własne – źródłem danych będzie dokumentacja własna Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu np. listy obecności, listy doradztwa).

Sposób obliczeń wskaźników produktu i rezultatu:

Dokonując obliczeń wartości wskaźnika produktu na dany moment należy **dokonać sumowania** (narastająco na moment pomiaru) efektów rzeczowych, które powstały w wyniku realizacji operacji (lub zadania – projekty grantowe) odpowiadających zakresowi danego wskaźnika; przykładowo: wartość wskaźnika produktu: „Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie” oblicza się poprzez zsumowanie wszystkich osób, które były objęte wsparciem w ramach programu (realizowanych w przedsięwzięciu 3.1) dla którego określono ten wskaźnik. Pomiar należy wykonać od początku realizacji LSR do momentu dokonywania pomiaru wartości wskaźnika. Analogicznie należy postępować z pozostałymi wsk. produktu. Dokonując obliczeń wartości wskaźników rezultatu należy **zsumować** liczbę utworzonych miejsc pracy, osób, odwiedzających/rok – w zależności od nazwy konkretnego wskaźnika rezultatu [np. wsk. rezult.: „EECR03: Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu) - sumuje się osoby, które w efekcie uczestnictwa w programie uzyskały kwalifikacje. W przypadku podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej – sumowanie liczby

utworzonych miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty. Dokonując pomiaru wskaźników produktu i rezultatu dokonuje się zatem sumowania odpowiednich operacji/działań narastająco, tj. od początku wdrażania LSR do momentu, na który wykonuje się pomiar.

Tabela. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Celu 1

Cel 1: Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki			
Wskaźnik rezultatu dla celu 1		Jednostka miary	Wartość końcowa na 31.12.2029
R.37 - Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR (1.1, 1.2, 1.3, 1.4)		Liczba utworzonych miejsc pracy	26
R.42 - Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego (1.5)		Liczba osób	4
Przedsięwzięcia	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Wartość końcowa na 31.12.2029
P.1.1 Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie działalności rzemieślniczej	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowej pozarolniczej działalności gospodarczej w tym przez osoby w niekorzystnej sytuacji	Szt.	12
P.1.2 Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki i czasu wolnego	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowej pozarolniczej działalności gospodarczej w tym działalności o charakterze innowacyjnym	Szt.	7
P.1.3 Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w branżach kluczowych*	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącej pozarolniczej działalności gospodarczej	Szt.	4
P.1.4 Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki i czasu wolnego	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącej pozarolniczej działalności gospodarczej	Szt.	3
P.1.5 Wsparcie pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych	Liczba utworzonych gospodarstw agroturystycznych	Szt.	4

Źródło: Opracowanie własne

Tabela. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Celu 2

Cel 2: Rozwój atrakcyjności oferty turystycznej i kulturowej obszaru oraz kultywowanie tożsamości regionalnej		
Wskaźniki rezultatu dla celu 2	Jednostka miary	Wartość końcowa na 31.12.2029
RCR 77 – Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (2.1)	odwiedzający/rok	360

R.41PR - Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR (2.1, 2.2)		Liczba osób	1450
Przedsięwzięcia	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Wartość końcowa na 31.12.2029
P.2.1 Rozwój infrastruktury turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej w oparciu o posiadane walory przyrodnicze i kulturowe LGD	RCO 77 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	Obiekty kulturalne i turystyczne	6
	Liczba nowych lub/i zmodernizowanych obiektów i miejsc infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Szt.	6
P.2.2 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LGD	Liczba podmiotów, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	Szt.	16

Źródło: Opracowanie własne

Tabela. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Celu 3

Cel 3: Wsparcie społeczności obszaru LGD w zakresie poprawy warunków i poziomu życia			
Wskaźniki rezultatu dla celu 3		Jednostka miary	Wartość końcowa na 31.12.2029
EECR03 - Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (3.1)		Osoby	87
R.1PR - Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami (3.2)		Liczba osób	220
Przedsięwzięcia	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Wartość końcowa na 31.12.2029
P.3.1 Wsparcie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i/lub społecznych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego	EECO02+04 - Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie	Osoby	87
P.3.2 Wsparcie i rozwój inicjatyw społecznych	Liczba przedsięwzięć zrealizowanych przez podmioty ekonomii społecznej, szczególnie w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałającym zmianom klimatu ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych	Szt.	4

	Liczba inicjatyw społecznych, w tym wzmacnianie kompetencji cyfrowych, ze szczególnym uwzględnieniem seniorów oraz kobiet	Szt.	14
	Liczba zorganizowanych działań wspierających funkcjonowanie organizacji pozarządowych	Szt.	2

Źródło: Opracowanie własne

2. Uzasadnienie wyboru wskaźników produktu i rezultatu

Określając wskaźniki produktu i rezultatu dla poszczególnych przedsięwzięć kierowano się charakterem tych przedsięwzięć, które te wskaźniki mają mierzyć. Stąd wybrane wskaźniki produktu są adekwatne do przedsięwzięć a wskaźniki rezultatu – do celów.

Wskaźniki produktu: „Liczba operacji polegających na utworzeniu nowej pozarolniczej działalności gospodarczej w tym przez osoby w niekorzystnej sytuacji” oraz „Liczba operacji polegających na utworzeniu nowej pozarolniczej działalności gospodarczej w tym działalności o charakterze innowacyjnym” – wskaźniki te są adekwatne do zakresu P.1.1 oraz P.1.2 które zakładają podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej, wskaźnik rezultatu powiązany z tym przedsięwzięciem jest: „R.37 - Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR”. Wskaźnik ten jest adekwatny do pomiaru celu 1 pn.: Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki. Dokonując pomiaru liczby utworzonych miejsc pracy będziemy mieli obraz dot. wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na obszarach wiejskich.

Wskaźnik produktu: „Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącej pozarolniczej działalności gospodarczej” odpowiadają zakresowi przedsięwzięcia 1.3 i 1.4 , ponieważ zamierza się w tych przedsięwzięciach wspierać przedsiębiorczość. Dzięki przeznaczeniu środków dla przedsiębiorców przyczyniamy się do podniesienia lokalnego potencjału. Wskaźnik. rezultatu dla tych przedsięwzięć jest: „R.37 - Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR”. Wskaźnik produktu: „Liczba utworzonych gospodarstw agroturystycznych”, jest adekwatny do pomiaru P.1.5, ponieważ dot. rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia gospodarstw agroturystycznych. Dzięki temu Stowarzyszenie LGD Brama Beskidu będzie monitorowało na bieżąco nowopowstałe agroturystyki na terenie LSR. Wskaźnik rezultatu dla w/w przedsięwzięcia jest : „R.42 - Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego”. Wsk. ten pozwoli na określenie liczby uczestników wspieranych projektów z zakresu integracji społecznej poprzez funkcjonowanie nowych gospodarstw rolnych.

Wskaźniki produktu: „Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem” jest adekwatny do zakresu P 2.1, który jest ukierunkowany na rozwój infrastruktury turystycznej i kulturalnej co przyczyni się do poprawy warunków życia na obszarze LGD. Wskaźnik rezultatu dla tego przedsięwzięcia jest: „RCO 77 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem”, dzięki czemu możliwy będzie pomiar liczby osób odwiedzających obiekty objęte wsparciem. Wskaźnik produktu „Liczba nowych lub/i zmodernizowanych obiektów i miejsc infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej” jest ukierunkowany na rozwój infrastruktury

turystycznej, i rekreacyjnej co stworzy nowe możliwości spędzania czasu wolnego mieszkańcom LGD. Wsk. rezultatu dla tego przedsięwzięcia jest: „R.41PR - Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR”. Tak dobrany wskaźnik pozwoli określić ilościowy udział ludności wiejskiej objętej interwencją Leader czyli wszystkich potencjalnych beneficjentów w realizowanych projektach. Wskaźnik. produktu „Liczba podmiotów, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR” jest wskaźnik odpowiednim do pomiaru P.2.2, ponieważ dot. ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LGD. Wskaźnik. rezultatu dla tego przedsięwzięcia jest: „R.41 - Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR”.

Wskaźnik produktu „EECO02+04 - Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie” odpowiada zakresowi przedsięwzięcia 3.1 ukierunkowanego na wspieranie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji oraz zdobycia doświadczenia zawodowego przez osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Wskaźnik rezultatu brzmi: „EECR03 - Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu”. Dzięki tak

określonym wskaźniku uzyskamy informacje nt. osób, które dzięki wsparciu w programie podniosły swoje kwalifikacje.

Wskaźnik produktu „Liczba przedsięwzięć zrealizowanych przez podmioty ekonomii społecznej, szczególnie w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałającym zmianom klimatu ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych”, „Liczba inicjatyw społecznych, w tym wzmacnianie kompetencji cyfrowych, ze szczególnym uwzględnieniem seniorów oraz kobiet”, „Liczba zorganizowanych działań wspierających funkcjonowanie organizacji pozarządowych” są adekwatne do pomiaru realizacji P 3.2, którego zakres dotyczy wsparcia społeczności obszaru LGD w zakresie poprawy warunków i poziomu życia. Wskaźnik rezultatu dla w/w wskaźników jest wskaźnik: „ R.1PR - Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami”. Wskaźniki te są adekwatne do powstałych rezultatów w wyniku realizacji tych przedsięwzięć i są odpowiednie do pomiaru celu 3 „Wsparcie społeczności obszaru LGD w zakresie poprawy warunków i poziomu życia”. Dzięki temu uzyskamy informacje nt. zasięgu interwencji, ilości osób, którym została dostarczona wiedza w ramach realizowanych projektów. Harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników został zobrazowany w planie działania, gdzie na koniec każdego roku do wskaźników produktu sprecyzowano docelową wartość do osiągnięcia, tym samym określając procentowy stopień realizacji danego wskaźnika w ramach konkretnych przedsięwzięć oraz funduszy.

Tabela. Opis poszczególnych przedsięwzięć oraz beneficjenci wsparcia - zgodnie z obowiązującymi wytycznymi

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Opis	Rodzaj wsparcia	Poziom dofinansowania ⁴ [%]
1.1	Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie działalności rzemieślniczej	Wsparcie przeznaczone dla osób fizycznych oraz pozostałych uprawnionych beneficjentów zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, premiowane będzie podejmowanie działalności przez osoby w niekorzystnej sytuacji.	Konkurs PS WPR	do 65 % kosztów kwalifikowalnych
1.2	Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki i czasu wolnego	Wsparcie przeznaczone dla osób fizycznych oraz pozostałych uprawnionych beneficjentów zgodnie z obowiązującymi wytycznymi, premiowane będzie podejmowanie działalności o charakterze innowacyjnym.	Konkurs PS WPR	do 65 % kosztów kwalifikowalnych
1.3	Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w branżach kluczowych*	Przedsiębiorcy działający w branżach kluczowych zdiagnozowanych na obszarze LGD Brama Beskidu, którymi są stolarstwo, branża budowlana i okołobudowlana, branża zajmująca się obróbką CNC oraz przetwórstwo.	Konkurs PS WPR	Do 65 % kosztów kwalifikowalnych wg. kosztorysu z biznesplanu

⁴ Podany poziom obliczany jest od wysokości kosztów kwalifikowalnych. Poziom dofinansowania zgodnie z obowiązującymi Wytycznymi szczegółowymi w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Wdrażanie LSR oraz Wytycznymi podstawowymi w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027

1.4	Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki i czasu wolnego	Przedsiębiorcy działający w branżach kluczowych zdiagnozowanych na obszarze LGD Brama Beskidu, którymi jest działalność w zakresie turystyki i przemysłu czasu wolnego.	Konkurs PS WPR	Do 65 % kosztów kwalifikowalnych wg. kosztorysu z biznesplanu
1.5	Wsparcie pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych	Tworzenie gospodarstw agroturystycznych korzystając z walorów krajobrazu wiejskiego. Działania mające na celu stworzenie bazy noclegowej oraz rozwoju usług czasu wolnego i gospodarki doświadczeń.	Konkurs PS WPR	Do 85 % kosztów kwalifikowalnych
2.1	Rozwój infrastruktury turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej w oparciu o posiadane walory przyrodnicze i kulturowe LGD	Rozwój m.in. domów kultury, bibliotek (mediatek), muzeów, w tym wyposażenie w nowe technologie wzmacniające ofertę kulturalną, dokumentowanie, zachowanie i upowszechnianie dziedzictwa niematerialnego. Rozwój szlaków turystycznych oraz tworzenie produktów turystycznych bazujących na lokalnych potencjałach oraz walorach kulturowych i przyrodniczych, dzięki wsparciu infrastruktury do potrzeb zrównoważonej turystyki i stworzenia ponadlokalnej oferty turystycznej.	Konkurs EFRR	do 85 % kosztów kwalifikowalnych, 15% - minimalny wkład własny
		Projekty dotyczące budowy, rozbudowy, przebudowy i/lub wyposażenia ogólnodostępnych i niekomercyjnych obiektów i miejsc o charakterze turystycznym i rekreacyjnym (np. place zabaw, boiska rekreacyjne, miejsca wypoczynkowe, siłownie zewnętrzne itp.), zagospodarowanie przestrzeni publicznej, centrów wsi, ogólnodostępnych miejsc wypoczynkowych i in.; inwestycje i działania mające na celu zachowanie cennych przyrodniczo miejsc/obszarów.	Konkurs PS WPR	JSFP do 75 % kosztów kwalifikowalnych, Pozostali beneficjenci do 90 %
2.2	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LGD	Remont, wyposażenie obiektów dziedzictwa kulturowego, inwestycje dotyczące ochrony i udostępniania dziedzictwa kulturowego obszaru, zakup strojów regionalnych, instrumentów ludowych, wyposażenia. Wydawanie publikacji, materiałów informacyjnych, promocyjnych, organizowanie działań edukacyjno - kulturalne, imprezy, konferencje,	Projekt grantowy/ Konkurs PS WPR	JSFP – do 75 % kosztów kwalifikowalnych, Pozostali beneficjenci – do 90%

		spotkania, warsztaty, konkursy, stworzenie wspólnej oferty produktów oraz inne projekty przyczyniające się do zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LGD.		
3.1	Wsparcie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i/lub społecznych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego	Aktywizacja społeczna, zawodowa, edukacyjna, zdrowotna, kulturalna i mieszkaniowa (szkolenia, działania edukacyjne, spotkania, kursy). Działania podejmowane w ramach aktywnego włączenia społecznego np.: szkolenia zawodowe, trening kompetencji i umiejętności społecznych, zaradności i samodzielności, poradnictwo psychologiczne, poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy oraz działania pozwalające na utrzymanie zatrudnienia, subsydiowane zatrudnienie, zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy, zatrudnienie wspierane, staże zawodowe.	Operacja własna/ Konkurs/ projekty partnerskie EFS +	do 85 % kosztów kwalifikowalnych 15% - minimalny wkład własny
3.2	Wsparcie i rozwój inicjatyw społecznych	Wszelkiego rodzaju przedsięwzięcia podnoszące wiedzę i świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatu oraz ukierunkowane na wzmacnianie kompetencji cyfrowych, działania edukacyjne. Działania edukacyjno – kulturalne, promocyjne dedykowanym szczególnie osobom z grup w niekorzystnej sytuacji, ludziom młodym oraz seniorom. Organizacja warsztatów, spotkań doradczych, szkoleń w celu wsparcia funkcjonowania organizacji pozarządowych.	Konkurs/ Operacja własna/ Projekt grantowy PS WPR	JSFP – do 75 % kosztów kwalifikowalnych, Pozostali beneficjenci – do 90 %

Źródło: Opracowanie własne

ROZDZIAŁ VII. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTKA WEWNĘTRZNEJ ORGANIZACJI PRACY LGD

Wewnętrzną organizację pracy Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania Brama Beskidu wraz z dokumentami regulującymi ją dokumentami zawarto w rozdziale I Charakterystyka partnerstwa lokalnego.

W ramach wdrażania wielofunduszowej LSR 2023 – 2027 Stowarzyszenie LGD Brama Beskidu zakłada realizację następujących typów operacji:

- operacje konkursowe realizowane przez Wnioskodawców innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do SW;
- projekty grantowe, czyli operacje, których beneficjentem jest Stowarzyszenie LGD Brama Beskidu i udziela wsparcia w formie grantu innym wybranym przez siebie podmiotom – grantobiorcom;
- operacje własne – beneficjentem i realizatorem operacji własnych jest Stowarzyszenie LGD Brama Beskidu.

Szczegółowe kwestie dotyczące oceny i wyboru operacji uregulowane zostały w Procedurach oceny i wyboru operacji, a także w Regulaminie Rady.

Organem decyzyjnym w Stowarzyszeniu LGD Brama Beskidu odpowiedzialnym za wybór operacji i ustalenie kwoty wsparcia jest Rada. Opis zasad działania Rady znajduje się w Rozdziale I LSR Charakterystyka partnerstwa lokalnego.

W trakcie tworzenia procedur wykorzystuje się zarówno wyniki konsultacji, doświadczenia poprzednich perspektyw finansowych, jak również zalecenia dokumentów nadrzędnych, w tym, przede wszystkim Ustawy RLKS – ustawa z dnia 20.02.2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. 2015.378 z późn. zm.), oraz Ustawy w zakresie polityki spójności – ustawa z dnia 11.07.2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz.U. 2014.1146 z późn. zm.), a także zalecenia Wytycznych opracowanych przez ministerstwa właściwe dla danego funduszu.

Procedury oceny i wyboru operacji opisują szczegółowo zasady przeprowadzania naboru i wyboru wniosków, zawierające m.in. takie elementy jak:

- sposób organizacji naborów wniosków, w tym tryb ogłaszania, czas trwania naboru, miejsce składania wniosków, a także informacje dotyczące zakresu tematycznego operacji, kryteriów wyboru operacji, w tym liczbę punktów (warunek wyboru operacji)
- zasady oraz sposób składania i wycofywania wniosków
- zasady oraz sposób rejestrowania wniosków
- zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji w oparciu o kryteria wyboru, w tym ocenę wniosków, dokumentowanie oceny, ustalanie kwoty wsparcia
- wzory dokumentów związanych z oceną i wyborem operacji, w tym kart oceny operacji
- zasady oraz sposób wyłączenia członków organu decyzyjnego z oceny i wyboru operacji
- szczegółowy sposób informowania o wynikach oceny i możliwości wniesienia protestu z zachowaniem właściwości organów / podmiotów (określono co najmniej: warunki i sposób wniesienia protestu oraz termin wniesienia protestu)
- określono również sposób rozliczania, monitoring i kontrolę grantobiorców.

Celem procedur jest zapewnienie jednolitego sposobu oceny operacji w zakresie wdrażania LSR przez Radę, z uwzględnieniem specyfiki procedur wyboru operacji dla operacji realizowanych w ramach funduszy PS WPR, EFRR, EFS+ oraz zachowania przejrzystości, rzetelności, bezstronności, równego dostępu do informacji i sposobie wyboru operacji oraz równego traktowania wnioskodawców.

Na potrzeby wdrażania wielofunduszowej LSR opracowano następujące procedury:

- Procedura oceny i wyboru operacji oraz ustalania kwot wsparcia w ramach PS WPR
- Procedura oceny i wyboru operacji oraz ustalania kwot wsparcia w ramach EFRR
- Procedura oceny i wyboru operacji oraz ustalania kwot wsparcia w ramach EFS+
- Procedura oceny i wyboru grantobiorców

- Procedura oceny i wyboru operacji własnych

Procedury są dostępne w biurze LGD oraz zamieszczane na stronie internetowej Stowarzyszenia i będą w przypadku każdej wprowadzonej zmiany aktualizowane, poprzez udostępnienie na stronie internetowej aktualnej wersji.

2. SPOSÓB USTANAWIANIA I ZMIANY KRYTERIÓW WYBORU

Kryteria wyboru operacji przyjmowane są na podstawie analizy wniosków wynikających z konsultacji społecznych w ramach tworzenia LSR, wynikają z diagnozy obszaru LGD i uwarunkowań prawnych wdrażania RLKS w okresie programowania 2023–2027, a także z doświadczenia poprzednich perspektyw finansowych. W poszczególnych kryteriach zostają uwzględnione także powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu.

Zakłada się następujący podział kryteriów dla poszczególnych rodzajów operacji:

- kryteria w odniesieniu do naborów ogłaszanych w zakresie operacji finansowanych ze środków PS WPR
- kryteria w odniesieniu do naborów ogłaszanych w zakresie operacji finansowanych ze środków EFRR
- kryteria w odniesieniu do naborów ogłaszanych w zakresie operacji finansowanych ze środków EFS+
- kryteria w odniesieniu do grantobiorców
- kryteria w odniesieniu do operacji własnych

Kryteria wyboru mają charakter oceny punktowej i zawierają szczegółowy opis wyjaśniający sposób oceny wskazujący wymagania konieczne do spełnienia danego kryterium.

Szczegółowe opisy kryteriów wraz z uzasadnieniem i przyjętą punktacją znajdują się w dokumencie: Kryteria wyboru operacji wraz z procedurą ich ustalania lub zmiany kryteriów i są przyjmowane przez Zarząd.

W przypadku FEM kryteria wyboru uwzględniają zgodność z kryteriami wyboru projektów ustanowionymi dla danego programu regionalnego w odniesieniu do danego typu projektu i właściwego funduszu (EFRR lub EFS+).

Projekty wskazane w LSR będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla EFS+ i EFRR, a także iż promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

Kryteria wyboru operacji uwzględniają również procedury zmiany kryteriów, zgodnie z wymogami poszczególnych Programów.

Procedura zmiany kryteriów wyboru może zostać zainicjowana przez członków LGD, organy Stowarzyszenia oraz mieszkańców obszaru. Zmiany kryteriów wyboru operacji są konsultowane ze społecznością lokalną w czasie spotkań konsultacyjnych oraz przez zbieranie opinii i uwag od mieszkańców obszaru drogą elektroniczną. Po zakończeniu konsultacji opracowane wnioski przedstawiane są Radzie Stowarzyszenia, która uwzględniając wnioski z konsultacji oraz własne propozycje przedkłada Zarządowi Stowarzyszenia projekt zmian kryteriów wyboru. Zarząd po akceptacji projektu akceptuje zmiany poprzez przyjęcie stosownej uchwały. Zmiany są przedkładane do akceptacji Samorządu Województwa. Po otrzymaniu pisemnej akceptacji kryteriów przez SW kryteria wyboru operacji publikowane są na stronie internetowej Stowarzyszenia.

Kryteria wyboru operacji przyjmowane są na podstawie analizy wniosków wynikających z konsultacji społecznych w ramach tworzenia LSR, wynikają z diagnozy obszaru LGD i uwarunkowań prawnych wdrażania RLKS w okresie programowania 2023 – 2027, a także z doświadczenia poprzednich perspektyw finansowych. W poszczególnych kryteriach zostają uwzględnione także powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami Stowarzyszenia LGD Brama Beskidu.

W trakcie konsultacji społecznych podczas opracowywania LSR opracowano następujący zarys kryteriów wyboru i oceny operacji, który wskazuje, jakie obszary będą poddawane ocenie punktowej w trakcie wyboru i oceny operacji:

Tabela. Zarys kryteriów wyboru i oceny operacji

Lp.	Nazwa kryterium	Opis
1.	Innowacyjność	Preferuje się operacje o charakterze innowacyjnym
2.	Rozwój turystyki i rekreacji oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru	Preferuje się operacje przyczyniające się do rozwoju turystyki, rekreacji, zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru
3.	Wpływ na ochronę środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatu	Preferuje się operacje, które uwzględniają działania ograniczające presję na środowisko
4.	Grupa w niekorzystnej sytuacji	Preferuje się operacje dotyczące osób w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowanych w LSR - kobiet
5.	Miejsce zameldowania / prowadzenia działalności	Preferuje się Wnioskodawców, którzy przez co najmniej 12 miesięcy zamieszkują / prowadzą działalność na obszarze LGD
6.	Gotowość do realizacji operacji	Preferuje się operacje
7.	Inicjatywa Nowy Europejskie Bauhaus	Preferuje się operacje wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus

Źródło: Opracowanie własne

Definicja innowacyjności, którą przyjęto w LSR LGD Brama Beskidu rozumiana jest jako:

- wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (w tym turystycznego), usługi, procesu, organizacji na obszarze LSR lub
- wdrożenie nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych na obszarze LSR.

Innowacyjność została uwzględniona również na poziomie wskaźnika produktu, w ramach przedsięwzięcia P.1.2. wskaźnik produktu: Liczba operacji polegających na utworzeniu nowej pozarolniczej działalności gospodarczej w tym działalności o charakterze innowacyjnym.

3. INFORMACJA O PROJEKTACH GRANTOWYCH, OPERACJACH WŁASNYCH ORAZ PROJEKTACH PARTNERSKICH.

W ramach PS WPR przewidziano do realizacji projekty grantowe, które będą ukierunkowane na wspieranie lokalnego dziedzictwa kulturowego, lokalnych tradycji. Projekty będą realizowane w ramach przedsięwzięcia P.2.2 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LGD. Projekty grantowe mogą być również realizowane w ramach Przedsięwzięcia P.3.2. Wsparcie i rozwój inicjatyw społecznych.

W LSR zakłada się realizację projektów realizowanych w partnerstwie na obszarze LSR w zakresie Przedsięwzięcia P.3.1. Wsparcie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i/lub społecznych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego.

Przewiduje się, że operacje własne będą realizowane w ramach Przedsięwzięcia P.3.1. Wsparcie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i/lub społecznych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego, a także przedsięwzięcia P. 3.2 Wsparcie i rozwój inicjatyw społecznych.

W LSR nie przewidziano projektów obejmujących przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi.

ROZDZIAŁ VIII. PLAN DZIAŁANIA

Plan działania zawiera szczegółowe przedstawienie harmonogramu osiągnięcia wskaźników produktu w poszczególnych przedsięwzięciach. Przyjęty poziom wypracowywania poszczególnych wskaźników produktu w okresach na koniec roku 2024, 2025, 2026, 2027 oraz 2028 i 2029, a także przeznaczone na te cele środki finansowe określono w oparciu o model regresyjny, tzn. założono, iż w początkowych latach wartość osiągniętych wskaźników, a tym samym wydatkowanych środków, będzie wysoka, zaś w kolejnych latach wartości te będą stopniowo ulegały zmniejszonemu wzrostu. Operacje będą wspierane w całym okresie o horyzoncie czasowym 2024-2029, jednakże ze zróżnicowanym natężeniem, przy uwzględnieniu terminu końcowego kwalifikowalności kosztów. W pierwszych latach LGD zaplanowała niwelowanie najdotkliwszych potrzeb w zakresie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorczości (głównie w ramach celu 1 przedsięwzięć 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 i 1.5 - finansowane z PS WPR), a także poprawy infrastruktury turystycznej i kulturowej (w ramach celu 2

przedsięwzięcia 2.1, 2.2 – finansowane zarówno z EFRR/PS WPR). W oparciu o wzrost liczby przedsiębiorstw na obszarze LGD jednocześnie uzupełnione wsparcie zostanie o interwencję EFS+ polegające na ograniczanie problemu bezrobocia przy pomocy działań aktywizacji zawodowej grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz biernych zawodowo w celu ich włączenia na rynek pracy (w ramach celu 3 przedsięwzięcie 3.1 w ramach EFS+). Tymczasem pobudzanie inicjatyw społecznych i aktywizowanie społeczności przez LGD ukierunkowane na rozwoju atrakcyjnych warunków do życia i umacniania więzi z obszarem LGD, rozłożone będzie równomiernie na cały okres wdrażania strategii (w ramach celu 3 przedsięwzięcie 3.2 w ramach PS WPR). Alokacja relatywnie dużych środków w początkowych latach wynika z oczekiwanego efektu wartości dodanej i synergii działań podejmowanych przez LGD. W latach 2025-2027 przyjęto, iż zdecydowana większość wskaźników produktu zostanie zrealizowana na poziomie między 40-100 %. W okresie (2028-2029) czyli de facto ostatnich dwóch latach wdrażania zaplanowano już tylko działania w ramach zarządzania strategią polegające na jej monitorowaniu, ewaluacji, upowszechnianiu osiągniętych rezultatów oraz jej animowaniu, w tym również ułatwianiu wymiany między zainteresowanymi stronami. Szczegółowo przyjęte założenia odnośnie osiągnięcia produktów i rezultatów na poziomie każdego celu obrazuje plan działania, który stanowi załącznik nr 2 (Plan Działania) do LSR.

Plan działania jest ściśle powiązany z logiką realizacji LSR, gdyż poprzez założone terminy ogłaszania naborów, realizację projektów, pozwoli zrealizować cele prezentujące zamierzoną zmianę, wykorzystując przy tym środki finansowe ujęte w budżecie LSR. Sprawia, że poprawi się jakość życia na obszarze LGD BB, rozwinie się przedsiębiorczość i turystyka. Harmonogram osiągnięcia wskaźników produktu i wykorzystania budżetu LSR BB jest racjonalny, gdyż został rozłożony w czasie z uwzględnieniem potrzeb zdiagnozowanych podczas konsultacji oraz czasu niezbędnego do realizacji poszczególnych naborów. W Planie Działania uwzględniono także okres kluczowy (tzw. kamienie milowe), w ramach których oceniana będzie efektywność realizacji i wdrażania LSR w perspektywie okresu 2024-2029. Również w tym aspekcie zadbano o to, aby w początkowym okresie wdrażania LSR, działania były możliwe najbardziej zintensyfikowane. Do dnia 30 czerwca 2026 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej 40% wartości, a do dnia 31 grudnia 2027 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach PS WPR zostanie udzielone w wysokości 80% wartości. Do dnia 31 grudnia 2026 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach programu FEM zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej 80% wartości, a do dnia 31 grudnia 2028 r. wsparcie na wdrażanie LSR w ramach programu FEM zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej 100% wartości.

W budżecie LSR oraz w jego planie wykorzystania środki finansowe dla poszczególnych przedsięwzięć w ramach danych funduszy finansowania został podzielony proporcjonalnie do założonych wartości wskaźników w okresach planu działania. Sprawia to, że budżet, cele i plan działania są ze sobą bezpośrednio powiązane. Ponadto plan działania zachowuje logikę interwencji przedsięwzięć i celów wskazaną w rozdziale V. Spójność, komplementarność i synergia – polegająca na realizacji przedsięwzięć w uporządkowany sposób, przykładowo:

- najpierw zostanie wsparty wzrost lokalnej gospodarki (podejmowanie i rozwój działalności gospodarczych oraz agroturystycznych) w ramach konkursu, a następnie w ramach operacji własnej/konkursu zorganizowane zostaną działania wspierające osoby zagrożone wykluczeniem społecznym/bierne zawodowo w zakresie kompetencji zawodowych i włączenia na rynek pracy.
- w związku z tym, że komunikacja pomiędzy Stowarzyszenie LGD BB, a lokalną społecznością wymaga wzmocnienia to w ramach celu 3 pierwszej kolejności zostaną zrealizowane działania wspierające organizacje pozarządowe i aktywizujące lokalną społeczność, które pozwolą przenieść dobre praktyki, a następnie uruchomione zostaną działania szkoleniowe z udziałem lokalnej społeczności.

ROZDZIAŁ IX. PLAN FINANSOWY LSR

Plan finansowy LSR przedstawiony w budżecie i jego planie zapewnia realizację zaplanowanych efektów, określonych w strategii. Partnerstwo LGD obejmuje obszar zamieszkały przez ludność wiejską wynoszącą 94 622 mieszkańców. Realizacja LSR na lata 2023-2027, opierać się będzie o wielofunduszowe finansowanie ze środków w ramach budżetów PS WPR na lata 2023-2027 oraz FEM 2021-2027. Tabela obrazująca zestawienie, prezentujące przyporządkowanie zakresu wsparcia do źródeł finansowania z PS WPR oraz FEM znajduje się w załączniku do niniejszej strategii (załącznik nr 3).

Środki finansowe wydatkowane na realizację strategii pochodzić będą głównie z 3 źródeł, w tym:

- Budżet PS WPR,
- Budżet EFS+,
- Budżet EFRR,

Zaplanowany budżetu jak już wspomniano we wcześniejszym rozdziale został oparty o model regresywny, jednakże uwzględniono aspekt zrównoważenia i systematyczności. Tabela prezentująca montaż finansowy uwzględniający powyższe źródła finansowania z podziałem na poszczególne okresy wdrażania LSR oraz stopień wykorzystania budżetu LSR stanowi załącznik do niniejszej LSR (załącznik nr 4). Taki sposób kierowanego wsparcia wynika z diagnozy, przyjętych priorytetów i ścieżek rozwoju obszaru LGD oraz założonych wskaźników i chęci zapewnienia skutecznego ich osiągnięcia.

Stowarzyszenie LGD Brama Beskidu zamierza skorzystać również z innych źródeł finansowania przedsięwzięć wynikających z LSR ale w zakresie nie objętym RLKS, które nie stanowią bezpośrednie źródło finansowania LSR jako budżetu LSR. Pierwszym z takich źródeł finansowania są środki EFS+ oraz EFRR pochodzące ze Strategii Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) dla Sądeckiego Obszaru Funkcjonalnego (SOF) na lata 2021-2027 i w ramach tego potencjalnych źródeł finansowania EFS+ oraz EFRR. Kolejnym ze źródeł finansowania jakie LGD zamierza również poza RLKS w okresie realizacji LSR pozyskać są krajowe środki/budżet państwa w ramach programu wieloletniego „Senior+” na lata 2021-2025, typ działania „moduł 1” oraz „moduł 2”, a także środki finansowania FIO w ramach Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2021-2030 (NOWEFIO) z Priorytet 4 Wzmocnienie kompetencji organizacji obywatelskich, Priorytet 1 Mikro inicjatywy Stowarzyszenie LGD Brama Beskidu wykorzystując w okresie realizacji LSR inne źródła finansowania poza te bezpośrednio związane z RLKS przewiduje podejmowanie dzięki temu działania na obszarze objętym LSR, które są odpowiedzią na szersze potrzeby społeczności lokalnej i komplementarne ze stwierdzonymi potrzebami LSR i zgodne z celem 3 LSR w obszarze przedsięwzięcia 3.2.

Tabela: Powiązanie celów i przedsięwzięć w odniesieniu do budżetu LSR i planu działania

Cele i przedsięwzięcia LSR	Budżet LSR	Opis powiązania źródeł finansowania i planu działania z celami i przedsięwzięciami LSR
<p>Cel 1 Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki</p> <p>Przedsięwzięcia P.1.1 Podjęcie działalności gospodarczej w zakresie działalności rzemieślniczej P.1.2 Podjęcie działalności gospodarczej w zakresie turystyki i czasu wolnego P.1.3 Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w branżach kluczowych P.1.4 Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki i czasu wolnego P.1.5 Wsparcie pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych</p>	<p>1 255 555,55 EUR</p>	<p>W ramach celu pierwszego zmierzano się by osiągnąć konkurencyjność lokalnej gospodarki poprzez rozwój przedsiębiorczości (w tym w sektorze czasu wolnego) na obszarze objętym wsparciem LSR. Środkiem bezpośrednim w osiągnięciu tego będzie realizacja przedsięwzięć polegających na podejmowaniu pozarolniczej działalności, jej rozwój a także wsparcie pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych. Ten cel i zaplanowane w ramach niego przedsięwzięcia, zgodnie z LSR budżetem finansowane będą w ramach PS WPR (EFRR) w kwocie 1 255 555,55 EUR. Znaczna część budżetu dla tego celu przewidziana jest do realizacji w okresie 2025-2028 r. Ponadto zgodnie z Planem działania sukcesywne wzrosty wartości wskaźników oraz procentu realizacji dla tych przedsięwzięć 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 i 1.5 będą najbardziej widoczne w okresie 2025-2028.</p>
<p>Cel 2 Rozwój atrakcyjności oferty turystycznej i kulturowej obszaru oraz kultywowanie tożsamości regionalnej</p> <p>Przedsięwzięcia P.2.1 Rozwój infrastruktury turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej w oparciu o posiadane walory przyrodnicze i kulturowe LGD P.2.2 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru LGD</p>	<p>3 355 431,56 EUR</p>	<p>W założeniach drugiego celu LSR zaplanowane przedsięwzięcia odnoszą się do uatrakcyjnienia pod względem turystycznym i kulturowym obszaru LGD w celu postrzegania przez mieszkańców obszaru jako atrakcyjnego miejsca do spędzania czasu wolnego a turyści jako atrakcyjne miejsce do wypoczynku. Podjęte działania będą miały również charakter inwestycyjny co będzie skutkowało powstaniem nowych lub/i zmodernizowanych obiektów i miejsc infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. W tym celu konieczne jest podjęcie działań kreujących taki właśnie wizerunek obszaru LGD. Ten cel i zaplanowane w ramach niego przedsięwzięcia, zgodnie z LSR budżetem finansowane będą w ramach FEM (EFRR) w kwocie 2 119 876,00 EUR oraz PS WPR w</p>

		<p>kwocie 1 235 555,56 EUR. Znaczna część budżetu dla tego celu przewidziana jest do realizacji w okresie 2025-2028 r.</p> <p>Zintensyfikowanie w latach 2025-2028 wdrażania LSR pozwoli na znacznie szybsze osiągnięcie zamierzonych rezultatów. Realizacja poszczególnych naborów w sposób celowy została zaplanowana na początek wdrażania LSR. Znaczne wsparcie finansowe jest przewidziane na inwestycje podnoszące jakość istniejącej infrastruktury lub budowy nowych obiektów w zakresie kultury i turystyki. Przedsięwzięcia w tym zakresie stanowią będą bezpośrednie przełożenie na jakość życia mieszkańców obszaru LGD. Zgodnie z Planem działania sukcesywne wzrosty wartości wskaźników oraz procentu realizacji dla tych przedsięwzięć 2.1 i 2.2 będą najbardziej widoczne w okresie 2025-2028.</p>
<p style="text-align: center;">Cel 3 Wsparcie społeczności obszaru LGD w zakresie poprawy warunków i poziomu życia</p> <p>Przedsięwzięcia P.3.1 Wsparcie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i/lub społecznych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego P.3.2 Wsparcie i rozwój inicjatyw społecznych</p>	<p>1 232 881,89 EUR</p>	<p>Dla trzeciego celu LSR zaplanowane przedsięwzięcia odnoszą się do zmiany postrzegania przez mieszkańców obszaru jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania, pracy i aktywizacji zawodowej/społecznej a z perspektywy organizacji działających na tym obszarze jako szansa na aktywny rozwój społeczny. Podejmowane będą działania aktywizujące i integrujące lokalną społeczność ze szczególnym uwzględnieniem seniorów, ludzi młodych oraz kobiet. Ten cel i zaplanowane w ramach niego przedsięwzięcia, zgodnie z budżetem LSR finansowane będą w ramach FEM (EFS+) w kwocie 973 993,00 EUR oraz PS WPR w kwocie 258 888,89 EUR.</p> <p>Znaczna część budżetu dla tego celu przewidziana jest do realizacji w okresie 2025-2028 r.</p> <p>Realizacja poszczególnych naborów w sposób celowy została zaplanowana na początek wdrażania LSR w latach 2025-2028. Spore wsparcie finansowe jest skierowane do aktywizacji zawodowej i społecznej wśród mieszkańców w tym w szczególności osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osoby biernie zawodowo. Pozostałe finansowanie przeznaczone jest na wsparcie inicjatyw społecznych poprzez działania wspierające funkcjonowanie NGO-sów, na działania aktywizacyjno-integrujące w kierunku wzrostu kompetencji cyfrowych wśród osób młodych, osób starszych oraz kobiet, a także na z szkolenia z zakresu ekologii i ochrony środowiska wśród mieszkańców obszaru.</p> <p>Przedsięwzięcia w tym zakresie stanowią będą bezpośrednie przełożenie na jakość poziom życia mieszkańców i warunki aktywności społecznej obszaru LGD. Zgodnie z Planem działania sukcesywne wzrosty wartości wskaźników oraz procentu realizacji dla tych przedsięwzięć 3.1, 3.2, będą najbardziej widoczne w okresie 2025-2028.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Realizacja założeń LSR odbywać się będzie poprzez działania konkursowe/grantowe czy operacje własne finansowane z trzech różnych funduszy. Wysokość wsparcia udzielanego beneficjentom różnić się będzie w zależności od charakteru interwencji i źródła finansowania.

Budżet całkowity na lata 2023-2027 – 6 800 125,00 euro

- Wdrażanie LSR - 5 843 869 euro

- Zarządzanie LSR – 956 256 euro

ROZDZIAŁ X. MONITORING I EWALUACJA

W rozdziale ujęto ogólną charakterystykę zasad prowadzenia monitoringu oraz ewaluacji wskazując na główne elementy podlegające badaniom oraz podmioty dokonujące monitorowania i ewaluacji, skonsultowanych w trakcie tworzenia zapisów do LSR.

Wypracowane rozwiązania pozwolą na kompleksową ocenę wdrażania LSR oraz funkcjonowania LGD. Przyjęto następujący podział:

1. Monitoring prowadzony na bieżąco i systematycznie przez Biuro LGD i organy LGD, czyli organy wewnętrzne. Polegać będzie na rejestrowaniu najbardziej bezpośrednich produktów wdrażania strategii oraz na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD Brama Beskidu oraz stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem monitoringu jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi wskaźnikami produktów i rezultatów w celu wypracowania ewentualnych rozwiązań naprawczych, np. zmian w organizacji pracy Biura LGD, zmian w systemie informowania o LSR, zmian polegających na aktualizacji LSR czy innych dokumentów regulujących pracę LGD.
2. Ewaluacja polegać będzie na badaniu wartości oraz cech strategii z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jej usprawnienia i realizacji. Jednym z głównych celów ewaluacji będzie ocena rzeczywistych i spodziewanych efektów realizacji strategii. Ewaluacja będzie próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy nasze działania przyniosły efekty.

Podział na poszczególne rodzaje ewaluacji dokonywany będzie ze względu na moment, w którym ewaluacja jest realizowana, poziom, którego dotyczy, oraz sposób jej organizacji. Ze względu na moment uruchomienia badania ewaluacyjnego planuje się:

- przed rozpoczęciem wdrażania LSR **ewaluację ex-ante** – celem będzie poprawa jakości planowanej do uruchomienia strategii,
- w trakcie wdrażania LSG **ewaluację on-going** – celem będzie oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów w świetle wcześniej przeprowadzonej ewaluacji wstępnej, zwłaszcza pod względem dostarczonych produktów i osiągniętych rezultatów oraz określenie trafności zamierzeń w stosunku do aktualnych trendów społeczno-gospodarczych,
- po zakończeniu realizacji strategii **ewaluację ex-post** – celem będzie określenie jego długotrwałych efektów, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy.

Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu

Elementy podlegające monitoringowi i ewaluacji:

- elementy funkcjonowania LGD, które będą podlegać ewaluacji,
- elementy wdrażania LSR, które będą podlegać ewaluacji,
- elementy, które LGD zamierza monitorować.

Założenie ogólne: monitoring jest procesem ciągłym, ewaluacja odbywa się w trakcie i po realizacji strategii. Monitoring polega na systematycznej analizie wdrażania LSR, wszystkich podejmowanych działań przez LGD oraz otoczenia, na które działania LGD wywołują wpływ. Odpowiedzialnym za monitoring jest Zarząd Stowarzyszenia. Monitoring jest ściśle powiązany z oceną – ewaluacja własną. Za nadzór procesu ewaluacji odpowiedzialny będzie Zarząd, sama ewaluacja będzie przeprowadzana przez Koordynatora LSR działającego we współpracy z pracownikami Biura lub przez eksperta zewnętrznego lub Komisji Rewizyjnej.

Kryteria, jakie będą brane pod uwagę w trakcie ewaluacji:

1. Trafność/adekwatywność/odpowiedniość – stopień, w jakim przyjęte cele projektu odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i/lub realnym potrzebom beneficjentów.

2. Efektywność/wydajność – ocena poziomu „ekonomiczności” projektu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów, przy czym przez nakłady rozumie się zasoby finansowe, ludzkie i poświęcony czas.
3. Skuteczność – ocena stopnia, na ile cele przedsięwzięcia, zdefiniowane na etapie programowania, zostały osiągnięte.
4. Użyteczność – stopień zaspokojenia potrzeb beneficjentów w wyniku osiągnięcia rezultatów podejmowanych operacji.
5. Trwałość – ocena faktu, czy pozytywne efekty projektu na poziomie celu mogą trwać do zakończenia finansowania zewnętrznego oraz czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tego projektu w dłuższym okresie na procesy rozwoju na poziomie sektora, regionu czy kraju.

Zakres okresowej ewaluacji m.in.:

- Ocena realizacji przedsięwzięć
- Ocena realizacji celów
- Ocena przeprowadzonych konkursów
- Ocena otoczenia (szans i zagrożeń)
- Przegląd procedur
- Przegląd wskaźników
- Ocena realizacji planu działania LGD
- Ocena postrzegania LGD w środowisku, w tym ocena jawności i demokratyczności działań
- Przegląd kryteriów wyboru operacji.

W trakcie badań zostaną wykorzystane adekwatne partycypacyjne metody ewaluacji (tj. angażowaniu społeczności lokalnej w proces ewaluacji).

Na podstawie przeprowadzonej ewaluacji, przy stałym monitoringu działań, zostanie opracowany Raport z wdrażania LSR, przy ewentualnej pomocy eksperta zewnętrznego, który zostanie zaprezentowany i zatwierdzony przez Walne Zebranie Członków, gdzie zostanie zaprezentowany:

- wykaz przedsięwzięć zrealizowanych w minionym roku kalendarzowym, z krótkim opisem merytorycznym i informacją finansową o każdym z nich,
- analizę dotyczącą wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie celów określonych w LSR,
- wnioski w formie uwag i rekomendacji dotyczących zmian w sposobie funkcjonowania LGD, które zapewnią wyższą efektywność działania LGD i lepsze osiągnięcie celów określonych w LSR.

Proces monitoringu powinien obejmować:

- a. monitorowanie realizacji LSR - od strony efektów:
 - analiza stopnia osiągnięcia wskaźników wykonania celów strategii,
 - monitorowanie tego, co się dzieje w terenie: problemy, pomysły, reakcje wnioskodawców i beneficjentów,
- b. monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne operacje i działania własne LGD – czy pieniądze przekuwają się w efekty.

W monitoringu LGD wykorzystywać zarówno dane statystyczne „liczby”, jak i opinie społeczności lokalnej (beneficjentów, wnioskodawców, wnioskodawców odrzuconych).

Dla projektów grantowych będzie wdrażany system monitoringu każdego realizowanego projektu grantowego i poszczególnych zadań grantowych, które będzie realizował dany projekt.

Tabela. Elementy podlegające monitoringowi

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Stopień realizacji celów i wskaźników	Biuro LGD (ocena własna)	Sprawozdania Beneficjentów, ankiety Beneficjentów, Dokumentacja własna LGD, informacja z Samorządu Województwa	W sposób ciągły	Stopień realizacji wskaźników
Stopień wykorzystania budżetu	Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD, informacja z Samorządu Województwa	W sposób ciągły	Stopień wykorzystania budżetu LSR
Harmonogram ogłaszanych konkursów	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr ogłaszanych konkursów	W sposób ciągły	Zgodność ogłaszanych konkursów z przyjętym harmonogramem
Efektywność doradztwa świadczonego przez pracowników Biura LGD	Biuro LGD	Anonimowe ankiety od odbiorców świadczonego przez pracowników biura doradztwa	W sposób ciągły	Ocena pracy doradców, sposób przekazywania istotnych informacji beneficjentom, pomoc w rozwiązywaniu problemów, jakość i efektywność świadczonego doradztwa
Zainteresowanie ogłaszanymi konkursami, prowadzonymi szkoleniami	Biuro LGD	Licznik odwiedzin strony internetowej, liczba osób biorących udział w szkoleniu	W sposób ciągły	Skuteczność przekazywania/uzyskiwania informacji na temat działalności LGD
Jakość przedsięwzięć dotyczących działań animacyjnych	Biuro LGD	Ankiety ze spotkań i przedsięwzięć animacyjnych	W sposób ciągły	Ocena pracy pracowników, sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom, pomoc w rozwiązywaniu problemów

Źródło: Opracowanie własne

Tabela. Elementy podlegające ewaluacji

Elementy poddane badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Efektywność pracy biura i organów LGD, Ocena pracowników	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Badania ankietowe, opinie beneficjentów, rozmowy z mieszkańcami w trakcie spotkań, opinie Zarządu Stowarzyszenia	I kwartał roku następującego po roku ocenianym; okres objęty pomiarem: cały rok kalendarzowy	Ocena realizacji LSR zgodnie z harmonogramem, przestrzeganie regulaminu, jakość świadczonych usług Kryterium: Efektywność
Skuteczność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Badania ankietowe wśród mieszkańców	I kwartał roku następującego po roku ocenianym; okres objęty pomiarem: cały rok kalendarzowy	Ocena skuteczności promocji i aktywizacji Kryterium: Skuteczność
Ocena przebiegu konkursów	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD	I kwartał roku następującego po roku ocenianym; okres objęty pomiarem: cały rok kalendarzowy	Jakość stosowanych procedur i kryteriów wyboru operacji Kryterium: Efektywność
Stopień realizacji celów i wskaźników LSR	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD, ankiety i sprawozdania beneficjentów	Ocena dwuletnia dokonywana w pierwszym kwartale kolejnego roku	Ocena stopnia realizacji poszczególnych operacji Kryterium:

				Skuteczność i użyteczność, trwałość
Stopień realizacji wybranych operacji	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD, ankiety i sprawozdania beneficjentów	Ocena dwuletnia dokonywana w pierwszym kwartale kolejnego roku	Ocena stopnia realizacji wybranych operacji Kryterium: Skuteczność i użyteczność
Ocena realizacji planu komunikacji	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Ankiety beneficjentów i mieszkańców	I kwartał roku następującego po roku ocenianym; okres objęty pomiarem: cały rok kalendarzowy	Ocena skuteczności przekazywania i pozyskiwania informacji Kryterium: Skuteczność i efektywność
Plan działania LSR	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD	3 razy w ciągu całego okresu objętego pomiarem	Ocena zgodności ogłaszanych i realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR Kryterium: Skuteczność i efektywność
Wykorzystanie budżetu – wdrażanie LSR	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD	3 razy w ciągu całego okresu objętego pomiarem	Ocena zgodności i wysokości wydatkowanych środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne zadania Kryterium: Skuteczność i trafność
Jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD	3 razy w ciągu całego okresu objętego pomiarem	Ocena jakości stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur w celu weryfikacji prawidłowego przebiegu naborów i oceny wniosków Kryterium: Skuteczność i trafność

Źródło: Opracowanie własne

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

1. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014-2020,
2. Regulamin Konkursu na wybór Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność wraz z załącznikami,
3. Strategie rozwoju gmin z obszaru LGD,
4. Strategie regionalne oraz powiatowa,
5. Strony internetowe samorządów,
6. Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, 2022,
7. Strona internetowa <https://stowarzyszeniesof.pl/>
8. Strona www. Bank Danych Lokalnych GUS <http://stat.gov.pl/bdl/>
9. Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015-2020, <http://krakow.stat.gov.pl/>
10. Dane Powiatowego Urzędu Pracy dla Powiatu Nowosądeckiego 31.12.2020 r.
11. Strona internetowa portal.ngo.pl, cykliczne badania Stowarzyszenia Klon/Jawor,
12. Turystyka w woj. Małopolskim w latach 2020 i 2021”, Dane GUS,
13. Plan działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych,

14. Raport krajowy GUS „Sytuacja gospodarstw domowych w 2020 r. w świetle badania budżetów gospodarstw domowych”,
15. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027,
16. Wytyczne podstawowe w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023- 2027,
17. Projekt – Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji I.13.1 LEADER /Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) – komponent Zarządzanie LSR oraz Wdrażanie LSR,
18. Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021-2027,
19. Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków EFS + w regionalnych programach na lata 2021-2027,
20. Materiały konsultacji społecznych (karta pomysłu na projekt, ankiety).

ZAŁĄCZNIKI DO LSR

CELE I PRZEDSIĘWZIĘCIA (załącznik nr 1)

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 (Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki)	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
266 666,67 euro (PS WPR)	P.1.1 Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie działalności rzemieślniczej	Mieszkańcy w tym osoby w niekorzystnej sytuacji	konkurs
233 333,33 euro (PS WPR)	P.1.2 Podejmowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki i czasu wolnego	Mieszkańcy	konkurs
355 555,55 euro (PS WPR)	P.1.3 Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w branżach kluczowych*	Przedsiębiorcy	konkurs
266 666,67 euro (PS WPR)	P.1.4 Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej w zakresie turystyki i czasu wolnego	Przedsiębiorcy	konkurs
133 333,33 euro (PS WPR)	P.1.5 Wsparcie pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych	Rolnicy, domownik będący właścicielem lub współwłaścicielem małego gospodarstwa	konkurs

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 (Rozwój atrakcyjności oferty turystycznej i kulturowej obszaru oraz kultywowanie tożsamości regionalnej)	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
2 119 876,00 euro (FEM - EFRR); 1 100 000,00 euro (PS WPR)	P.2.1 Rozwój infrastruktury turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej w oparciu o posiadane walory przyrodnicze i kulturowe LGD	Mieszkańcy, turyści	konkurs
135 555,56 euro (PS WPR)	P.2.2 Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego LGD	Mieszkańcy, turyści	konkurs/projekt grantowy
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3 (Wsparcie społeczności obszaru LGD w zakresie poprawy warunków i poziomu życia)	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
973 993,00 euro (FEM - EFS+)	P.3.1 Wsparcie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i/lub społecznych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego	Osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tym rodziny) oraz osoby biernie zawodowo	operacja własna/konkurs/projekty partnerskie
258 888,89 euro (PS WPR)	P.3.2 Wsparcie i rozwój inicjatyw społecznych	Mieszkańcy w tym osoby w niekorzystnej sytuacji, osoby młode do 25 roku życia, seniorzy	konkurs/projekt grantowy/operacja własna

PLAN DZIAŁANIA (załącznik nr 2)

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika następująco	
C.1.	Podniesienie potencjału i konkurencyjności lokalnej gospodarki													
Przedsięwzięcie P. 1.1	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowej pozarolniczej działalności gospodarczej w tym przez osoby w niekorzystnej sytuacji	0	0%	6	50%	4	83%	2	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P. 1.2	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowej pozarolniczej działalności gospodarczej w tym działalności o charakterze innowacyjnym	0	0%	4	57%	0	57%	3	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P. 1.3	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącej pozarolniczej działalności gospodarczej	0	0%	3	75%	1	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P. 1.4	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącej pozarolniczej działalności gospodarczej	0	0%	1	33%	2	100%	0	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P. 1.5	Liczba utworzonych gospodarstw agroturystycznych	0	0%	0	0%	2	50%	2	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu: R.37 - Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR (1.1, 1.2, 1.3, 1.4)		0	X	14	X	7	X	5	X	0	X	0	X	PS WPR

Wskaźnik rezultatu: R.42 - Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego (1.5)		0	-	0	-	2	-	2	-	0	-	0	-	PS WPR
C.2.	Rozwój atrakcyjności oferty turystycznej i kulturowej obszaru oraz kultywowanie tożsamości regionalnej													
Przedsięwzięcie P. 2.1	RCO 77 - Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	0	0%	2	33%	4	100%	0	100%	0	100%	0	100%	FEM
	Liczba nowych lub/i zmodernizowanych obiektów i miejsc infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	0	0%	2	33%	1	50%	1	67%	2	100%	0	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P. 2.2	Liczba podmiotów, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	0	0%	4	25%	5	56%	7	100%	0	100%	0	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu: RCR 77 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (2.1)		0	-	60	-	180	-	60	-	60	-	0	-	FEM/PS WPR
Wskaźnik rezultatu: R.41PR - Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR (2.1, 2.2)		0	-	300	-	400	-	500	-	250	-	0	-	PS WPR
C.3.	Wsparcie społeczności obszaru LGD w zakresie poprawy warunków i poziomu życia													
Przedsięwzięcie P. 3.1	EECO02+04 - Liczba osób niezatrudnionych objętych wsparciem w programie	0	0%	0	0%	35	40%	0	40%	52	100%	0	100%	FEM
Przedsięwzięcie P.3.2	Liczba przedsięwzięć zrealizowanych przez podmioty ekonomii społecznej, szczególnie w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałającym zmianom klimatu ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych	0	0%	0	0%	0	0%	3	75%	1	100%	0	100%	PS WPR
	Liczba inicjatyw społecznych, w tym wzmacnianie kompetencji cyfrowych, ze szczególnym uwzględnieniem seniorów oraz kobiet	0	0%	3	21%	3	43%	5	79%	3	100%	0	100%	

Liczba zorganizowanych działań wspierających funkcjonowanie organizacji pozarządowych	0	0%	0	0%	1	50%	0	50%	1	100%	0	100%	
Wskaźnik rezultatu: EECR03 - Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (3.1)	0	-	0	-	35	-	0	-	52	-	0	-	FEM
Wskaźnik rezultatu: R.1PR - Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami (3.2)	0	-	30	-	80	-	70	-	40	-	0	-	PS WPR

BUDŻET LSR(załącznik nr 3)

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	2 750 000,00	2 119 876,00	973 993,00	5 843 869,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	612 500,00	171 878,00	171 878,00	956 256,00
Razem	3 362 500,00	2 291 754,00	1 145 871,00	6 800 125,00

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.

PLAN WYKORZYSTANIA BUDŻETU LSR (załącznik nr 4)

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystani a budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystani a budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystani a budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystani a budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystani a budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystani a budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystani a budżetu LSR
EFRR	0,00	0%	1 046 111,11	38%	1 101 111,11	40%	1 791 435,11	65%	2 285 463,00	83%	2 750 000,00	100%	2 750 000,00	100%
EFS+	0,00	0%	0,00	0%			391 836,28	40%	391 836,28	40%	973 993,00	100%	973 993,00	100%
EFRR	0,00	0%	706 625,33	33%			2 119 876,00	100%	2 119 876,00	100%	2 119 876,00	100%	2 119 876,00	100%
RAZEM	0,00	0%	1 752 736,44	30%			4 303 147,39	74%	4 797 175,28	82%	5 843 869,00	100%	5 843 869,00	100%